

TAMPEREEN YLIOPISTO

Jari Hemmilä

Kehitysehdotuksia
yhteisölliseen mediavaikuttavuuteen

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Marraskuu 2014

1. JOHDANTO	7
1.1. TUTKIMUKSEN PERUSTEET.....	7
1.2. TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET JA RAJAUKSET.....	9
1.2.1. Yhteisö, yhteisöllisyys ja yhteiskunta	10
1.2.2. Massa, yleisö ja julkiso	10
1.2.3. Viestintä	11
1.2.4. Yhteisöllinen media	11
1.2.5. Julkisuus.....	12
1.2.6. Harkitseva demokratia	13
1.2.7. Median väliintulo	13
1.3. EMPIIRINEN TUTKIMUS.....	14
1.4. TUTKIMUKSELLISET LÄHTÖKOHDAT	14
1.5. TUTKIMUSONGELMAN MÄÄRITTÄMINEN JA TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	16
1.6. TUTKIMUKSEN ETENEMINEN KAPPALEKOHTAISESTI.....	17
2. YHTEISÖLLISYYDEN ALUEELLINEN MERKITYS	20
2.1. YHTEISÖ, YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISKUNTA	21
2.1.1. Yhdistysten rooli kansalaisten yhdistäjänä	23
2.1.2. Julkisyhteisöt kansalaisten yhdistäjänä.....	24
2.1.3. Vapaaehtoistyön merkitys yhteisöllisyydessä.....	25
2.2. HARKITSEVA DEMOKRATIA YHDISTYSTOIMINNASSA JA YHTEISÖSSÄ	27
2.3. KÄSITTEEN YLEISÖ MÄÄRITTÄMINEN JA RAJAUS.....	31
2.4. YHTEISÖJEN JULKISUUSTYÖ YLEISÖLLE	33
2.5. YLEISÖN LIITTYMISTARPEIDEN TUNNISTAMISEN TÄRKEYS.....	34
2.6. MASSASTA YLEISÖÖN JA AKTIIVISEEN JULKISOON	34
3. VIESTINNÄN ROOLI YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISESSÄ	40
3.1. KÄSITTEEN VIESTINTÄ MÄÄRITYS JA RAJAUS.....	40
3.2. JOUKKO- JA KESKINÄISVIESTINNÄN PERUSTEET	41
3.3. RITUAALIVIESTINNÄN JATKUVUUS JA UUELLEEN TUOTETTAVUUS YHTEISÖISSÄ	43
3.4. RITUAALIVIESTINTÄ YHTEISEEN YMMÄRRYKSEEN.....	45
3.4.1. Tuotantorituaalit.....	46
3.4.2. Mediaesitysten rituaalit	49

3.4.3. Vastaanottorituaalit	50
3.5. INFORMAATIOVAJEEN TÄYTTÄMINEN YHTEISÖISSÄ	51
3.6. VIESTINTÄTEKNOLOGIAN MUUTOKSEN VAIKUTUKSET YHTEISÖVIESTINTÄÄN.....	53
3.7. KANSALAIJSJOURNALISMIA PAIKALLISMEDIAN ALOITTEESTA	54
4. MEDIAN KÄYTTÖTAPOJEN VAIKUTTAVUUDEN EDELLYTYKSET..	55
4.1. KÄSITTEEN MEDIA MÄÄRITTÄMINEN JA RAJAUS.....	55
4.1.1. Mediakielen ymmärtäminen	57
4.1.2. Käsitteet medianäkyvyyden (ominaisuuksien) perustaksi	57
4.2. MEDIOIDEN KÄYTTÖTAVAT YHTEISÖRYHMIEN TUNNETTUISUUDEN KASVATTAJINA	58
4.2.1 Media sosiaalinen vaikuttavuus ja median väliintulo	59
4.2.2. Internet, yleisö ja sähköinen yksityistyminen	61
4.2.3. Pragmaattinen ja sosiaalinen informaatio	62
4.2.4. Sanomalehti päämedianä	64
4.2.5. Lehtiliitteiden viestinnällinen mahdollisuus	69
4.2.6. Esitteet ja tiedotteet yleisviestintään	70
4.2.7. Internet ja yhteisö.....	72
4.2.8. Netti-TV:n mahdollisuudet	75
4.2.9. Facebook yhteisön luomiseen ja ylläpitoon	76
4.2.10. Videot lisäävät mielenkiintoa.....	78
4.2.11. Blogit mielipiteiden ja asiakysymysten äärellä.....	79
5. VOIMAVARANA YHTEISÖJULKISUUS.....	81
5.1. KÄSITTEEN JULKISUUS MÄÄRITTÄMINEN JA RAJAUS	82
5.1.1. Poliittinen julkisuus.....	82
5.1.2. Kulttuurinen julkisuus.....	83
5.1.3. Kirjallinen julkisuus	85
5.2. JULKISON TOIMINTAMALLI MEDIASSA	87
5.3. ODOTUKSET YHTEISÖYLEISÖJEN AKTIIVISUUDESTA	87
5.4. SÄHKÖINEN YHTEISÖ.....	88
5.5. MEDIAOSAAMINEN JULKISYHTEISÖVIESTINNÄN YHDISTÄMISEKSI	90
5.6. UUSIEN TOIMINTAMALLIEN HAVAITSEMINEN	91
6. EMPIIRINEN TUTKIMUS JULKISYHTEISÖISSÄ.....	97
6.1. TUTKIMUSKYSYMYSTEN TAVOITTEET	97

6.2. KESKUSTELURYHMIEN KOOSTUMUKSET	97
6.3. TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET	98
6.3.1. Yhteisö	99
6.3.2. Media	104
6.3.3. Yleisö	109
LÄHDELUETTELO.....	112
ELEKTRONISET LÄHTEET.....	118
HENKILÖHAASTATTELUT.....	118
LIITE 1.....	119

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

HEMMILÄ, JARI: Kehitysehdotuksia yhteisölliseen mediavaikuttavuuteen

Pro gradu -tutkielma, 119 s., 1 liites.

Tiedotusoppi

Marraskuu 2014

Yhteisöjen tavoitteena on aatteellisen ja aktivoivan toiminnan kautta ylläpitää ja kehittää toimintaan osallistuvien henkilöiden keskinäistä, mutta myös alueellista yhteisöllisyyttä. Yhteisöjen on yhteisöllisen mediavaikuttavuuden kehittämistä varten syvennettävä osaamistaan tietämyksellä laaja-alaisista osa-alueista yhteisö, yhteisöllisyys, massa, yleisö, julkiso, viestintä, yhteisöllinen media, julkisuus, harkitseva demokratia, kollektiivinen tietoisuus sekä väliintulomedia.

Tutkimuksen tarkoituksena on osoittaa yhteisöille keinoja yhteisöllisyyden tavoittelemiseen tarvittavan tietotaidon hankintaan. Yhteisön kohderyhmiin kuuluvien henkilöiden tavoittamisessa yhteisön tulee suunnata osa-alueiden osajana itseensä kriittinen katse, jolloin muita keskeisiä asiasanoja korkeampaan asemaan nousevat määritteiden yhteisö, yhteisöllisyys, julkiso, viestintä, harkitseva demokratia, kollektiivinen tietoisuus ja väliintulomedia käsitteellistäminen yhteisöön kuuluvien henkilöiden keskuudessa samankaltaisella tavalla.

Tutkimus jakautuu teoreettiseen ja empiiriseen osuuteen. Teoreettisessa osuudessa käsitellään tutkijan tärkeiksi havaitsemia yhteisön ja yhteisöllisyyden kehittämiseen tarvittavia asiakokonaisuuksia, kuten harkitseva demokratia yhdistystoiminnassa, rituaaliviestintä, informaatiovaje, medioiden käyttötavat sekä yhteisöjulkisuus voimavarana. Empiirinen osuus muodostui yhteistyötoimijoiden, Nokian kaupunki ja Nokian seurakunta, yhteisöllisyydestä huolehtivien ja vaikutusmahdollisuuksia etsivien henkilöiden haastattelutilaisuuksista. Aiheita yhteisö, yhteisöllisyys, viestintä, media, yleisö ja julkisuus käsitelleet haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin.

Tutkimuksen johtopäätöksissä yhdistettiin toisiinsa teoreettinen ja empiirinen osuus. Johtopäätöksistä nousi esiin yli neljäkymmentä toimenpide-ehdotusta aiheista yhteisö, media ja yleisö. Korkeasta ehdotusmäärästä huolimatta yhteisöjen on suhtauduttava kehittämistä edesauttaviin toimenpiteisiin varo-vaisella tavalla. Tämän näkemyksen mukaisesti yhteisöjen on parempi toteuttaa muutama asia kunnolla valmiiksi kuin usea asia heikosti hutiloiden.

Keskeinen tutkimustulos osoittaa suuntaan, jossa yhteisön kehittäminen muodostaa perustan yhteisöllisen mediavaikuttavuuden onnistumiselle. Yhteisön toimintaa johtavan julkison toiminnan on tästä syystä oltava harkitsevaan demokratiaan perustuvaa, avointa sekä yhteisesti hyväksytyn kollektiivitietoisuuden kautta tapahtuvaa. Yhteisö voi tavoitella toiminnallaan sosiaalista vaikuttavuutta yhteistyössä median ja yhteisöaihetta lähellä olevien toimijoiden kanssa.

Asiasanat: Yhteisö, yhteisöllisyys, deliberatiivinen demokratia, informaatiovaje, julkiso, yleisö, massa, rituaaliviestintä, median väliintulo.

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen perusteet

Yhteisö ja yhteisöllisyys osana yhteiskunnallisuutta voidaan määritellä havainnolla ihmisten keskinäisistä, läheisistä ja vahvoista suhteista (Tönnies, 1963), tai samanlaisten piirteiden ja samalla maantieteellisellä alueella asuvien henkilöiden muodostamasta kollektiivisen identiteetin ryhmästä (Amit, 2002). Tutkimuksessa yhteisöä johtavaa ihmisjoukkoa kutsutaan julkiseksi, ja sen tehtävänä ja haasteena on johtaa yhteisöä kunnioittamalla yhteisön perusarvoja, tuntemalla yhteisöllisyyden aikaansaamiseen tarvittavat perusmääritteet, viestinnän ja median perus-ominaisuudet sekä huomioida tulevaisuuden sosiaalisten muutosten vaikutukset yhteistyön kehittämiseen ja yhteisöllisyyden kehittymiseen.

Tutkimus jakaantuu teoreettiseen sekä Nokian kaupunkia ja Nokian seurakuntaa koskevaan empiiriseen osuuteen, ja viiden ensimmäisen kappaleen teoriaosuus yhdistetään kuudennessa kappaleessa empiiriseen tutkimukseen. Kaupungin ja seurakunnan haastatteluissa keskustelu kohdennettiin tutkimuksen perusmääritteisiin kuuluvien termien yhteisö, yhteisöllisyys, viestintä, media, yleisö ja julkisuus ääreen. Keskeisten aiheiden käsittely merkitsi yhteistyökumppaneiden edustajille pohdintaa yhteisöllisyyteen viittaavien määritteiden nykyisistä tilanteista.

Tutkimuksen tavoitteena on myös tekijän havaitsema tarve kasvattaa teoreettista ja empiiristä tietämystä yhteisöllisyyden rakentumiseen tarvittavista aiheista kuten alueellisuus, viestintä, mediamuodot ja yhteisöjulkisuus. Perehtyminen teoreettisena viitekehyksenä toimiviin aiheisiin tarjoaa yhteisölle perusteet toimintansa kehittämiseen osana tulevaisuudessa tärkeää kolmannen sektorin toimintaa. Toisaalta tutkimuksen tavoitteena on myös tehdä havaintoja siitä, missä määrin yhteisöt ovat tarpeeksi taidokkaita ja kykeneviä huolehtimaan yhteisöllisyyden kehittämiseen viittaavista osakokonaisuuksista. Kun yhteisö tekee päätöksen yhteisöllisyyden kriittisistä kehitystyötä varten, sen tulee samalla huolehtia toiminnan kehittämisestä huolehtivan julkison sitoutumisesta tehtäväänsä täydellisellä tavalla. Tehtäväänsä sitoutumaton julkiso synnyttää sitoutumattoman yhteisön, joka puolestaan synnyttää epämääräistä ja -yhtenäistä yhteisöllisyyttä.

Harkitseva demokratia on eräs tutkimuksen keskeisistä löydöksistä. Ennen kriittisen kehitystyön aloittamista yhteisöjulkison tulisi kohdentaa ajatuksensa kykyyn tai kyvyttömyyteen toimia perusteenaan em. deliberatiivinen demokratia. Siinä yhteisön toimintamalli ja -tavat jalostuvat kohti yhteisölle tärkeää kollektiivitietoisuutta julkisoon kuuluvien henkilöiden kehittyneen ja itsekkyydestä vapaan keskustelu- ja neuvottelutaidon avulla. Koska harkitsevan demokratian merkitys tutkimuksessa on huomattava, on tutkimuksen tavoitteena lukijaa kohtaan tämän edustukselliseen ja suoraan demokratiaan viittaavan määritteen ymmärtäminen ja käyttöön ottaminen: ihmiset yhteistuumin johtakoot yhteisöä omilla tiedoillaan ja taidoillaan vaille vanhakantaisia, toimintaa haittaavia asenteita tai yksittäisten henkilöiden kohdallaan osoittamia suuruusharhoja, joiden seurauksina yhteisössä vaikuttavat ihmiset eivät halua tai pysty kohdentamaan yhteisötoimintaan parasta osaamistaan.

Pro gradun teoreettisen tason lähtökohtana on määrittää yhteisön yhteisöllisyyden käynnistämiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen tarvitsemat aihekohtaiset kokonaisuudet. Tutkimuksellisen lähtökohdan mukaisesti median tavat yhteisöllisyyden edistämiseen ovat sidoksissa yhteisön tietoisuuteen itsestään ja tutkielman mukaisista toimintamalleista. Vain tehtävänsä sitoutunut, yhteisöllisyyttä ylläpitävä julkiso pystyy kehittämään toimintojaan pystyäkseen sitten tavoittelemaan median avustuksella laajempaa, kohdennettua massayleisöä, josta sitten jalostuu yhteisön operatiivista toimintaa toteuttava yleisö.

Nokian kaupunki ja Nokian seurakunta liittyvät tutkimukseen kolmella toisiaan täydentävällä tavalla. Ensinnäkin toimijat saavat käyttöönsä suuren määrän tutkimuksellista tietoa yhteisöllisyydestä. Toisena asiana on tutkimuksen peruskäsitteistä lähtökohtansa saanut haastattelutilaisuus, jota ennen ja jonka aikana kaupungin ja seurakunnan edustajilla oli mahdollisuus nostaa esiin yhteisöllisyyden kehittämiskohteita. Kolmantena lähtökohtaisena kosketuspintana on haastattelujen litteroinnin jälkeinen teorian ja empirian yhdistäminen, jonka tiimoilta kaupunki ja seurakunta saavat käyttöönsä ehdotuksia yhteisöllisyyden kehittämisen vaatimista (yhteisö)organisaation kehittämistoimenpiteistä.

Nokian kaupungin kohdalla yhteisöllisyyden kehittämistoimenpiteet kohdentuvat kulttuuri- ja nuorisotyöhön sekä kirjaston toimintoihin. Käsikirjoituksen mukaan edenneen haastattelutilaisuuden litteroinnista nostettiin lähtökohtaisesti esiin sellaisia yhteisön kehittämisen yksittäisiä tekijöitä, joihin voidaan kohdentaa lähdekirjallisuuteen perustuvia toimenpide-ehdotuksia. Jokainen kolmesta työmuodosta vaatii asialleen oman, teoriaan perustuvan lähestymistavan, ja kaikkien ehdotusten

lähtökohtana on tehdä tutkimuksellisesti ennakkoluulottomia tai tarkoitukselliseen provosointiin osoittamattomia ehdotuksia. Lisäksi ehdotuksissa muistettiin ylläpitää kaupungin omaa yhteisöllisyyšnäkemyšn, jonka mukaan ”Yhteisöllisyyttä tukeva kaupunkisuunnittelu on osallistavaa ja avointa”.

Nokian seurakunnan kohdalla yhteisöllisyyden kehittämistoimenpiteet kohdentuvat seurakunnallisissa luottamustehtävissä olevien henkilöiden sekä eri työmuotojen (diakonia, aikuistyö, lapsi- ja perhetyö sekä nuorisotyö) yhteisöllisten mahdollisuuksien havaitsemiseen ja käynnistämiseen. Seurakunnan, mutta myös kaupungin, kohdalla eräänä huomionarvoisena lähtökohtana toimii tehtävissään, ja samalla myös yhteisöllisissä tehtävissä, toimivien henkilöiden motivaatiotason riittävyys liittyä osaksi sitä julkisoa tai yleisöä, joka vastaa toiminnan suunnittelusta ja käytännön järjestelyistä yhteisöllisyyden kasvua kasvattavien yksittäisten tekijöiden osalta.

Sekä Nokian kaupungin että Nokian seurakunnan kohdalla on erääksi lähtökohdaksi nostettava tutkimuksen auktorisointi. Sen mukaan yhteisöllisyyden käynnistämiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen suhtaudutaan liikkeenjohdon innovatiivisen strategian mukaisesti, jolloin toimijoiden yhteisöllinen kehittäminen tapahtuu tavoitejohtamisen periaatteilla kohti yhteisöissä vaikuttavien henkilöiden mobilisointia ja konkreettisia tavoitteita. Tässä suhteessa avainasemassa olevia henkilöitä ovat Nokian seurakunnan kirkkoherra Lauri Salminen sekä Nokian kaupungin kaupunginjohtaja Eero Väätäinen ja vapaa-aikapalvelujohtaja Kaisa Kirkko-Jaakkola.

1.2. Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja rajaukset

Julkiso käyttää mediaa käynnistämään, lisäämään, ylläpitämään ja kehittämään kansalaisten tietoisuutta yhteisön tavoista edistää yhteisöllisyyttä. Yhteisöissä toimivien henkilöiden, jotka voivat toimia esimerkiksi yhdistyksissä vapaaehtoistyössä tai työsuhteessa edustamaansa kokonaisuuteen (seurakunta ja kaupunki), tulee olla tietoisia tutkielman keskeisistä käsitteistä ja rajauksista. Niihin kuuluvia aiheita ovat yhteisö ja yhteisöllisyys, massa, yleisö ja julkiso, viestintä, yhteisöllinen media, julkisuus, harkitseva demokratia, väliintulomedia sekä (empiirinen tutkimus).

1.2.1. Yhteisö, yhteisöllisyys ja yhteiskunta

Määritteitä voi käsitellä esimerkiksi tekemällä vertauksia yhteisön ja yhteisöllisyyden sekä yhteiskunnan välille (Fuller, 2007, 235). Yhteisössä voidaan havaita ihmisten keskinäisten, läheisten ja vahvojen suhteiden läsnäolo, mutta yhteiskuntaa määrittää muun muassa identifioitavissa olevien ihmissuhteiden näkymättömyys (emt., s. 235 (Martin-Barbero, 1993). Edellisistä hieman poikkeavan (emt., s. 238 (Martin-Barbero, 1998) vertailun mukaan yhteisö tarkoittaa ”suurta perhettä”, mutta yhteiskunta edustaa kylmää, irrallista ja pirstaloitunutta elintapaa, jossa ihmiset elävät ilman yhteistyötä tai sosiaalista yhteisöä. Tässä tutkielmassa yhteisö ja yhteisöllisyys muodostavat rajapinnan määritelmälle ”samanlaisten piirteiden ja samalla maantieteellisellä alueella asuvien henkilöiden muodostama kollektiivisen identiteetin ryhmä” (emt. 238 (Amit, 2002; Leunissen, 1986).

1.2.2. Massa, yleisö ja julkiso

Alueellisesti massa määrittyy yhteisöllisyyden väestölliseksi alkupääomaksi, ja massaan kuuluvat henkilöt voivat sijaita kaikissa elinympäristöissä ja yhteiskuntakerroksissa. Yhteisössä yhteisöllisyyttä kohdattavien aiheiden osalta ja päätösten kautta toteuttaa harkitsevan demokratian periaatteiden mukaisesti julkiso, joka ryhmänä kuuluu myös toiminnallisuuteen osoittavaan yleisöön.

Henkilö voi kuulua erilaisiin massayhteisöihin, mutta henkilön jalostumisessa kohti yleisöä ja mahdollisesti myös julkisoa toimii ajatus, jossa jonkin itselleen läheisen aiheen yleisöön kuuluvaksi itsensä tunnistava henkilö kiinnostuu aiheita käsittelevistä mediaesityksistä, ja tekee asioista tulkintojaan. Kun henkilö haluaa keskustella ja olla suuremmin ja lähemmin tekemisissä muiden henkilöiden kanssa mediassa esitetyissä asioissa, niin silloin hän siirtyy osaksi julkisoa (Heikkilä, Ahva, Siljamäki, Valtonen, 2012, 190). Yleisönä oleminen merkitsee itsensä altistamista ja asettumista suhteeseen mahdollisimman monien jakamien ja koskevien kulttuurillisten esitysten kanssa (Ridell, Väliäho, Sihvonen, 2006, 235).

Tutkielmassa julkison nähdään koostuvan sellaisista henkilöistä, jotka ryhmänä kuuluvat myös toiminnalliseen yleisöön. Dewey luonnehtii julkisoon kuuluvien koostuvan kaikista niistä

henkilöistä, jotka joutuvat joidenkin transaktioiden vaikutuspiiriin epäsuorien seurausten kohteeksi. Tästä johtuen myös seurausten sääntelyä pidetään välttämättömänä, ja henkilöiden etujen turvaamiseksi he tarvitsevat edustajan. (Dewey, 47, 1927, 2006).

1.2.3. Viestintä

Viestinnässä ja median käytössä yhteisöjulkison ja -yleisön tulee asettaa päämääräksi viestinnän perusteiden ymmärtämisen, ja pyrkiä osoittamaan paikallisella tasolla toimivalle medialle tapoja edistää yhteisöllisyyden rakentumista. Eräänä yhteisön sisäisen ymmärryksen lähtökohtana toimii Harold Lasswellin vuonna 1948 kirjoittamassa artikkelissa (117) *The Structure and Function of Communication in Society* osoitettu malli. Sen mukaan viestintä voidaan määrittää ”*Kuka Sanoo Mitä Millä Välineellä Kenelle Ja Millä Seurauksilla?*” Tällöin *Kuka* edustaa lähettäjä, *Sanominen* viestiä, *Millä Välineellä* mediaa, *Kenelle* viestin vastaanottajaa ja *Millä Seurauksilla* viestin vaikutusta vastaanottajan tekemiin valintoihin. Mallin lisäksi yhteisöjen on viestin lähettäjänä oivallettava median toimintamahdollisuudet ja -ominaisuudet viestin muodossa, median ominaisuuksissa, viestin vastaanottajissa sekä viestin vaikutuksessa. Mediassa yhteisöllisyyttä kehittävä viestintä voi avata mahdollisuuden yhteisötoimittajan tehtäville tai aloittaa yhteisön kanssa yhteistyön kansalaisjournalismin puitteissa. Viestinnän osalta pro graduissa nousevat esiin viestintäteknologian muutoksen vaikutukset yhteisöviestintään ja demokratiaan, mutta myös tuotantorituaalit, mediaesitysten rituaalit ja vastaanottorituaalit.

Medioiden kohdalla pro gradu käsittelee yhteisöllistä mediaa ja yhteisöllisen median mahdollisuuksia todellisten ja kirjallisuudesta löytyvien esimerkkien valossa varoen epäjohtonmukaisuuksien tai utopioiden ansaa. Käsiteltäviä yhteisöllisyyden kehittämisen mediamahdollisuuksia ovat sanomalehti, netti-tv, älypuhelin sekä sosiaalisesta mediasta Facebook ja YouTube (älypuhelin). Tämän lisäksi osan huomiosta saavat blogikirjoittelu, esitteet ja tiedotteet.

1.2.4. Yhteisöllinen media

Koska pro gradu tutkielmana kohdentuu paikallisen median tapoihin edistää yhteisöllisyyden rakentumista, on tällä vaikutuksensa myös käsitteeseen media. On olemassa neljä yhteisömedian tulkintatapaa, joita ovat yhteisön palveleminen, esiintyminen vaihtoehtomediana, yhteyden

luominen kansalaisyhteiskuntaan sekä monimuotoisuuden palveleminen yhteisöyhteistyön muodossa. Mediamuotojen vaikuttavuuden edellytyksiä yleisellä tasolla käsitellään kappaleessa neljä, ja mainitun kappaleen toisessa osassa pohditaan yhteisömedian toimintamalleja sekä olemassa olevan mediakentän että yhteisöjen itsensä käynnistäminen mediahankkeiden osalta. Molemmissa tapauksissa eräänä yhteisömedian tavoitteena on sosiaalinen väliintulo suhteessa yhteisön edustamiin ja kansalaisyhteiskunnalle kerrottaviin asioihin.

Yhteisömedian tulkintatavoista yhteisön palveleminen ja yhteyden luominen kansalaisyhteiskuntaan voidaan määrittää itsehallinnollisiksi, sillä toiminta tapahtuu oma-aloitteisesti ja aktiivisesti lähtökohtana yhteisön toiminta-arvot ja tavoitteet. Tulkintatavat esiintymisestä vaihtoehtomediaana ja monimuotoisuuden palvelemisesta osana yhteisöyhteistyötä voidaan sen sijaan määrittää suhteessa merkityksiin vaihtoehtomedia tai yhteisöyhteistyö. (Fuller, 2007, 234-235).

1.2.5. Julkisuus

Julkisuuden tehtävänä on paikallismedian välityksellä edesauttaa yhteisön sosiaalisen vaikuttavuuden havainnointia ja kasvattamista sen toimintaympäristössä. Julkisuustavoitteiden osalta käytössä olevia muotoja ovat poliittinen, kirjallinen ja kulttuurillinen julkisuus.

Poliittisen julkisuuden tavoitteena on vaikuttaa toiminnalliseen suuntaan yhteisölle moraalisesti tärkeissä asioissa, ja valituilla alueilla pyritään lisäämään kansalaisyhteiskunnan hyvinvointia. Tavoitteena on alueellisen yleisön onnellisuuden lisääminen, ja saada yleisö aiheen kohdalla tyytyväiseksi omaan tilaansa. Tavoitteessa onnistumisen edellytyksenä on myönteisen vaikuttavuuden aikaansaaminen.

Kulttuurillinen julkisuus merkitsee yhteisölle sekä perinteisten että uudistumisesta kehittyvien aiheiden esittämistä. Kulttuuritehtävässä yhteisön on arvojensa mukaisesti asetettava kulttuuritavoitteekseen toimialueensa ihmisten sivistyksellinen kehittäminen valitsemissaan asioissa.

Kirjallisessa julkisuudessa yhteisöjulkison on kohdallaan päätettävä poliittisen ja kulttuurillisen julkisuuden määritteet deliberatiivisen mallin mukaisesti ennen niiden esittämistä massalle ja yleisölle. Kirjallisessa julkisuudessa nostetaan esiin yhteisön toimintaan vaikuttavia tekijöitä, ja

niitä esittävä julkiso kasvattaa toimintansa arvokkuutta julkisuudessa havaittavalla kuvitteellisella identiteetillä.

1.2.6. Harkitseva demokratia

Määrite harkitseva demokratia juontuu alun perin deliberatiivisen demokratian (deliberative democracy, Bessette, 1980) käsitteestä, ja muita käytettyjä määritteitä ovat diskursiivinen ja neuvotteleva demokratia. Harkitsevassa demokratiassa julkisen keskustelun roolina on olla keskeisenä osana laillisessa lainsäädännön valmistelussa. Demokraattiseen teoriaan verrattuna harkitsevassa demokratiassa keskustelun nähdään olevan lainmukaisuuden ensisijaisena lähteenä äänestämisen sijaan. Yhteisöissä harkitsevan demokratian mallia käyttävien julkisoiden tehtäviin kuuluu vailla valtarakenteita käytävän keskustelun jälkeen tehdä yhteisön toimintaa parhaiten edesauttavia päätöksiä, joista tulisi vallita toiminnan suuntaan osoittava yksimielisyys. Kolme deliberatiivisen demokratian toimintamallia ovat etupohjainen malli, rationaalisen toimintatavan malli sekä yhtenäistävä malli. Yhteisön toiminnasta huolehtivan julkison käyttöön soveltuu yhtenäistävä malli, sillä sen puitteissa jokainen ryhmän jäsen huomioi muiden asiakohtaiset mielipiteet, ja ryhmä yhdessä tavoittelee yhteisymmärrykseen perustuvaa päätöstä ja oikeutusta julkiseen toimintaan.

1.2.7. Median väliintulo

Median väliintulo (media intervention; Howley, 2010) on tapahtuma, jossa paikallinen media kehittää toiminta-alueensa sosiaalista hyvinvointia mediademokratian, yhteisön ja symbolisen yhteisöllisyyden rakentamisen kautta. Tässä tehtävässä ja tavoitteessa paikallinen media toimii suunnitelmallisessa yhteistyössä muiden samaan aiheeseen sitoutuneiden toimijoiden kanssa. Tähän ryhmään voivat kohdennetun sosiaalisen ryhmän edustajien lisäksi kuulua seurakunnat, kaupungit, kunnat, nuorisoyrjestyöt, ihmisoikeusyrjestyöt ja yhteiskuntavastuuta kantavat julkiset yritykset, joiden kohdalla kyseessä voi myös olla taloudellinen panostus valitun aiheen projektiluonteisissa toteuttamisissa. Toteutettuna median väliintulo kohdentaa paikallisen median toimialueella, tai laajemminkin, asuvien henkilöiden ja yritysten huomion sosiaalista huomiota ja uudistamista tarvitsevaan asiaan. Kyseessä voi olla puuttuminen asunnottomuuteen, huumeista kärsivien nuorten tilanteeseen, maahanmuuttajien asemaan tai yksinäisten ihmisten sosiaalisen elämän eheyttämiseen.

1.3. Empiirinen tutkimus

Kokemusperäisen tutkimuksen toimintamalliksi valittiin Herbert Blumerin kirjassaan (Symbolic Interactionism, 1969, s. 20-38) osoittama malli, josta löydettiin vastaavuuksia pro gradun tutkimussuunnitelman tavoitteisiin. Mallin hyödyllisyys perustuu lähtökohdalle, jossa tutkielman teoriaosuuden löydökset pystytään siirtämään valituilta osiltaan osaksi Nokian kaupungin ja Nokian seurakunnan työtä yhteisöllisyyden kehittämiseksi. Yhteisöllisyyden suhteen empiirinen maailma on molempien toimijoiden osalta olemassa, mutta ennen tehtyä tutkimusta sen olemusta ei ole tarkasteltu tieteen, teorian, tutkimuksen ja johtopäätösten keinoin.

Empiirinen tutkimus nosti esiin aiheita ja asioita, joiden olemassaolon havaitseminen ja rinnastaminen teoreettiseen tutkimukseen antoi mahdollisuuden tarkastella julkisyhteisötoimijoiden yhteisöllisiä peruslähtökohtia. Koska empiirinen tutkimus tapahtuu edustamassaan ajassa, eivät siitä esille nostettavat yksilöidyt asiat pysty toimimaan yhteisöllisyyden lähtökohtina pitkälle tulevaisuuteen, sillä yhteisöjä ympäröivän maailman muuttuessa voivat myös yhteisöt uudistaa toimintaansa havaitsemalla uusia toimintamalleja. Keskusteluryhmien tavoitteina oli löytää kestäviä ja kokemusperäisiä vastauksia empiirisen tutkimuksen metodilla lähestyttäviä aiheita yhteisö ja yhteisöllisyys, viestintä ja yleisö sekä media ja julkisuus kohtaan.

Empiirisen tutkimuksen luotettavuus puolestaan täytyy pystyä todentamaan Blumerin (s. 24-26) mainitsemien asioiden avulla. Empiiristä metodologiaa on käytettävä koko tutkimuksessa sen sijaan, että sitä hyödynnettäisiin vain soveltuvien osien, joka puolestaan tuottaisi tutkimuksellisesti virheellistä tietoa. Empiirisen metodin täytyy soveltua tutkittavaan tieteelliseen aihekokonaisuuteen, ja tutkittavien aiheiden tulee olla hyödyllisiä suhteessa tavoitteisiin so. yhteisöllisyyden luomiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen sekä teorian että tutkimuksen osalta. Tieteelliseen tutkimukseen verrattuna yhteisöllisyys empiirisenä tutkimuskohteena antaa kokemukseen perustuvaa tietoa, jota tässä tutkimuksessa kehitettiin eteenpäin yhdistämällä teoria tutkimustuloksiin.

1.4. Tutkimukselliset lähtökohdat

Tutkimuksen toteuttaminen puolestaan perustui kuuteen Blumerin osoittamaan tutkimuksellista luotettavuutta osoittavaan toimenpiteeseen. Näistä ensimmäisenä, tutkijan tietopääoman

yhteisöllisyydestä, tulee olla riittävän laaja empiiristä tutkimusta varten. Terminologian kohdalla yhteisöllisyyttä ei tutkimuksessa kuitenkaan lähestytty ongelmalähtöisesti, vaan mahdollisuutena lisätä yhteisöjen tapoja tuottaa yhteisöllistä lisäarvoa yhdistämällä teoreettinen tietopääoma tutkimuksen tuloksiin. Yhteisöllisyyden kohdalla lisähyödyksi osoittautui havainto teoriaosuuden rajaamisen merkittävyydestä suhteessa tutkimuskohteiden olettamuksiin käsittelyaiheesta. Mainittuja aiheita edustivat käsitteet yhteisö ja yhteisöllisyys, yleisö, viestintä, media, julkisuus, mutta myös yhteisön toimintaan vaikuttavat aiheet harkitseva demokratia, sosiaalisen väliintulon media sekä tulevaisuuden toimintamallien havaitseminen.

Toisena tutkimuksellisenä määritteenä oli tehdä rajaukset tutkimusryhmälle keskustelutilaisuuksissa esitettävistä kysymyksistä. Teoriaosuuden laaja-alaisuudesta huolimatta kysymysten asettamisessa ei tavoiteltu ylittämättä suhteessa vastaajien tietomäärään käsiteltävinä olleita aiheita kohtaan. Kysymykset kohdennettiin yhteisön ongelmakohtia yhteisöllisyyden tuottamisessa merkitseviin aiheisiin. Teoreettisen viitekehyksen laajuus mahdollisti tilanteen, jossa tutkintaryhmien esille nostamiin, parannusta vaativiin tekijöihin voitiin osoittaa käytännön ehdotuksia. Tutkimuksellisenä lähtökohtana toimi myös tieto tutkimuskysymysten pitämisestä avoimena muutoksille. Keskustelutilaisuuksissa esille nousseita aiheita voitiin ensisijaistaa yhteisölähtöisiksi tutkijalähtöisyyden sijaan.

Kolmas empiirisen tutkimuksen peruslähtökohta kosketti ryhmiltä kerätyn tiedon hankintatapaa. Tieto kerättiin noin 1,5 tunnin pituisissa keskustelutilaisuuksissa, joissa aiheita olivat yhteisö ja yhteisöllisyys, yleisö, viestintä, media ja julkisuus. Tilaisuuksien toiminnallinen sujuvuus varmistettiin esitietolomakkeella, joka toimitettiin henkilöille viikko ennen haastattelua. Henkilöille annettiin mahdollisuus paneutua aiheisiin jo ennakolta, ja samalla heidän sitoutuneisuutensa tutkimusryhmien jäseninä voitiin varmistaa. Keskustelutilaisuuksien litterointi varmisti tilaisuuksien autenttisuuden ja luotettavuuden tutkimuksen tavoitteita kohtaan.

Tutkimuksesta tehtiin havaintoihin ja niistä tehtiin johtopäätöksiin suhtauduttiin kriittisesti. Yhteisöjen sisällä tehtävien havaintojen keskinäinen merkitys pyrittiin havaitsemaan. Käytännössä tämä tarkoitti esimerkiksi sitä, että vaikka teoreettisesta tutkimuksesta ja keskustelutilaisuuksista havaitut asiat voitiinkin yhdistää toisiinsa toimenpide-ehdotusten muodossa, niiden käyttöönottoa hankaloittavat tekijät tuli kuitenkin havaita ja tiedostaa toiminnan hidastajina. Suurimpina tämän osa-alueen tekijöinä nousivat esiin toiminnan käynnistämiseen kohdentuvien henkilöresurssien vähyys ja haavoittuvuus sekä yhteisöllisyyden käynnistämistä ja kehittämistä vaikeuttaneet

muutosvastarintaiset henkilöasenteet ja yhteisön kehittämiseen tarvittavan vuorovaikutteisuuden ja keskusteluyhteyden puuttuminen.

Viidennessä tutkimuslähtökohdassa, tehtyjen havaintojen määrittäminen ja tulkinta, tutkijan rooliin kuului astua ulos teoreettisesta viitekehyksestä ja osoittaa keskustelutilaisuuksista tehdyt havainnot julkisyhteisöille niiden aiheiden puitteissa, jotka olivat ylittäneet tutkimustavoitteille asetetut rajat. Koska teoreettinen työ tehtiin riittävän rajatulla, mutta ei ylimitoitettulla tavalla, voitiin yhteisöllisyyden kehittämiseen tehdyt ehdotukset kohdentaa vastaamaan tavoitteiden lisäksi myös ryhmien ja julkison kyvykkyyteen vastata tavoitteiden vaatimaan työmäärään.

Tutkimuksen päätöstoimenpiteeksi muodostui pro gradun teorian ja empirian johtopäätösten esittäminen, jossa kerrottiin yhteisöllisyyden uudistamiseen kohdentuvat aiheet. Myös tässä tutkijan asiantuntevuuden tuli nousta esiin, jolloin samalla voitiin varmistaa tutkimusryhmien tulevaisuuden sitoutuneisuus heidän tavoitellessaan yhteisöllisyyden kehittämistä sekä julkison että yleisön toimenpiteillä. Tutkijan tehtäväksi jäi johtopäätösten esittäminen kehittämistä vaativiin yhteisöllisiin aiheisiin, mutta varsinainen toteutus tapahtuu yhteisöjen toimenpiteiden vaikutuksesta.

1.5. Tutkimusongelman määrittäminen ja tutkimuksen tavoitteet

Tutkimusongelmat ja tutkimuskysymykset kohdentuvat yhteisöllisyyden ymmärtämiseen, yhteisöllisyyttä kehittäviin ja ylläpitäviin tekijöiden määrittämiseen ja havaitsemiseen, medioiden ominaisuuksien ja käytötapojen oivaltamiseen sekä kolmen osa-alueen käytäntöön siirtämiseen liittämällä teoreettisiin havaintoihin empiiriset tutkimustulokset suhteessa yhteisöjen tavoitteisiin ja toimintaan.

Yhteisöllisyyden rajatussa ymmärtämisessä tutkimusongelmaa käsitellään avaamalla empirian kannalta tärkeitä käsitteitä massayleisö, yleisö ja julkiso sekä deliberatiivinen demokratia, joiden ymmärtäminen, sisäistäminen ja käyttäminen muodostavat perusteet yhteisön tavoitteellista yhteisöllisyystyötä varten. Tutkimusongelmaa vaikeasti määritettävän yhteisökonseptin kohdalla lähestytään osoittamalla pro gradun määritteiden, alueellisuus, viestintä, mediamuodot ja yhteisöjulkisuus, yksittäiset luonteet alakappaleittain, jolloin yhdistämällä edellä mainittuja tekijöitä toisiinsa tarvittavassa määrin yhteisö synnyttää toimintaperiaatteidensa mukaista yhteisöllisyyttä.

Median kohdalla tutkimusongelmat painottuvat median omaisuuksien ja käyttötapojen osoittamiseen. Yhteisöllisyyden käynnistämistä ja ylläpitoa varten yhteisön toimintaa johtavan julkison ja toimintaa operoivan yleisön tutkimuksellisenä haasteena on oivaltaa mediamuotojen vaikuttavuuden perusteet kappaleessa sekä mediakäsitteiden että medioiden ominaisuuksien merkitykset osaksi yhteisöllisyyttä so. yhteisö synnyttää suunnitelmallista yhteisöllisyyttä tavoitteellisella tavalla tehtyjen toimenpiteiden oikea-aikaisella mediakäytöllä. Lähdekirjallisuudesta esiin nousee väliintulomedia-termin ymmärtäminen ja sisäistäminen tarjoaa yhteisölle mahdollisuuden vaikuttaa sosiaalisten ongelmien osoittamiseen ja mahdollisesti myös poistamiseen yhteistyössä toimintojaan kehittävän julkisen median kanssa.

Teorian ja empirian toisiinsa yhdistäminen tapahtuu päätöskappaleessa alaotsikoin yhteisö, media ja yleisö. Kappaleessa osoitetaan yhteisöille toimintaosaamisen edellytyksiä sen tavoittellessa yhteisöllisyyden vaikuttavuuden lisäämistä median käytöllä. Johtopäätökset osoittavat kohti toimintaa tavalla, jossa aktiivinen yhteisö omaksuu käyttöönsä jopa kymmeniä yhteisöllisyyttä kehittäviä yksittäisiä toimintatapoja ennen medianäkyvyyttä. Suuntaa antavien toimenpiteiden lähtökohtana toimii yhteisöllisyyden kehittämiseen osallistuvien henkilöiden kriittisyys heidän omaa toimintaansa kohtaan. Tässä tehtävässä ihmisten on havaittava ja tehtävä ero yhteisöllisten ja henkilökohtaisten vaikuttamiensa luonteesta suhteessa luottamustehtäviin. Johtopäätöksissä yhteisöille kerrotaan pelkistetyllä tavalla erot tavoitteellisen yhteisötyön ja välinpitämättömän yhteisötyön välillä.

1.6. Tutkimuksen eteneminen kappalekohtaisesti

Pro gradun ensimmäisen ja tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostavat kappaleet 1-5. Kuudes kappale puolestaan kohdentuu empiiriseen tutkimukseen, jossa lähtökohtana ovat tutkimuksen keskeisistä käsitteistä yhteisö, media ja yleisö.

Tutkimuksessa ensimmäisen kappaleen rooli on selventää tutkimuksen perusteita lähtökohtien, tavoitteiden, keskeisten käsitteiden ja rajausten, empiirisen tutkimuksen sekä tutkimusongelman määrittämisen muodossa. Jokainen alaotsikko vie tutkimusta eteenpäin antaen perustietoa tutkimuksen keskeisistä käsitteistä ja rajauksista.

Toinen kappale ”Yhteisöllisyyden alueellinen merkitys” muodostaa perustan yhdistystoiminnan merkitykselle osana alueellista demokratiaa. Kappaleessa nostetaan esiin yhdistysten ja julkisyhteisöjen tärkeys sekä vapaaehtoistyön merkitys yhteisöllisyydessä. Kappaleen suuria määritteitä edustavat harkitseva so. deliberatiivinen demokratia sekä tutkimuksessa kolmiportaisesti käsittelyyn nostettavat henkilöryhmät massa, yleisö ja julkiso. Yhteisötyössä deliberatiivisen demokratiamallin käsitteellistäminen ja käyttöönottoaminen muodostaa erään tutkimuksen kulmakivistä yhdistystoimintaa kohtaan, sillä gradun teeman mukaisesti julkison tulee tehdä työtään mainitun mallin tukemana.

Kappale kolme nostaa esiin viestinnän ymmärtämisen merkityksen pohjustamaan yhteisön tapoja olla yhteistyössä median kanssa. Aiheiden käsittelyssä osansa saavat joukko- ja keskinäisviestinnän perusteet, viestintäteknologian muutosten vaikutukset yhteisöviestintään sekä yhteisöllistä viestintää kohti osoittavat tuotanto-, esitys- ja vastaanottorituaalit. Kappaleesta tutkija nostaa esiin aiheen ”informaatiovajeen täyttäminen yhteisöissä”. Käytännössä tämä merkitsee tilannetta, jossa vastaanottajaryhmät, yhteisöllisyydestä kiinnostuneet henkilöt, eivät aina ole tarpeellisella tavalla tietoisia mediassa esiintyvien yhteisöjen perusasioista. Yhteisöille sen tulisi merkitä viestinnällistä jatkuvuutta perustoiminta-asioiden kerronnassa.

Mediamuotojen vaikuttavuuksien edellytyksiin paneudutaan kappaleessa neljä. Mediakielen ja –näkyvyyden käsittelyn jälkeen on vuorossa tutkijan työn tuloksena hänen tietoisuuteensa kohonnut määrite median väliintulo (media intervention), jonka oikein ymmärtäminen merkitsee yhteisölle ja medialle mahdollisuutta saada yhteistoiminnalla aikaan sosiaalista vaikuttavuutta parantamaan mahdollisesti epäsosiaaliseen marginaaliin ajautuneiden henkilöryhmien asemaa. Kappaleen pää tavoitteena on antaa yhteisötyötä tekevä julkiselle tämän hetkisen tiedon mukainen läpileikkaus yhteisön mediamahdollisuuksista.

Yhteisöjulkisuuden tavoitteista kertominen poliittisen, kulttuurillisen ja kirjallisen julkisuuden kohdalla käynnistävät viidennen kappaleen. Kyseessä on mediassa esiintyminen sekä toiminnallisen vaikuttavuuden että kulttuurillisten arvojen suhteen. Yhteisön tulee kertoa näkyvistä ja näkymättömistä arvoistaan vasta sitten, kun se voi olla varma pystyvyydestään vastaamaan toiminnallisesti mediassa kertomiinsa yhteisöllisyysväitteisiin. Nostona tästä kappaleesta toimii alakappale ”uusien toimintamallien havaitseminen”, joita huomioimalla kaukonäköinen yhteisö pystyy muuttamaan toimintamallejaan vapaaehtoisesti ajassa tapahtuvan reagoitokyvyn vaikutuksesta.

Kappale kuusi kokoaa tutkimuksen yhteen. Kappaleessa nostetaan esiin julkisyhteisöjen yhteisöllisyyteen kohdentamat tutkimuspohjaiset havainnot. Yhteisöille järjestettiin yksi ennakkovalmisteltu haastattelutilaisuus, ja tämän jälkeisen litteroinnin tuloksena kaupungin ja seurakunnan edustajien vastauksista nostettiin esiin yksittäisiä, kehittämistoimenpiteitä vaativia asiakokonaisuuksia. Tutkimuksen johtopäätökset asettuvat oikeaan mittasuhteeseen vasta silloin, kun yhteisöjen edustajat ovat ymmärtäneet kappaleiden 1-5 merkitykset: tutkimuksen perusteella yhteisö voi synnyttää ja kehittää yhteisöllisyyttä yhteistyössä median kanssa vain ymmärtäessään ja ottaessaan kappaleissa kerrotut määritteet osaksi yhteisön toimintatapoja.

2. YHTEISÖLLISYYDEN ALUEELLINEN MERKITYS

Toinen kappale muodostaa lähtökohdan pro gradun aiheille yhteisö, yhteisöllisyys, julkisyhteisöt, yleisö, harkitseva demokratia, massa, yleisö ja julkiso sekä yhteisöllinen julkisuustyö. Yhteisöä ja yhteisöllisyyttä käsitellään sekä kollektiivitietoisuus määriteltävän avaamisen, mutta myös kolmen kommunikaatiotavan määrittelemisen kautta.

Kappaleessa pohditaan myös yhdistysten, julkisyhteisöjen ja vapaaehtoistyön merkitystä kansalaisten yhdistäjänä rinnastettuna henkilöiden sosiaalisen tilan ymmärtämiseen sekä yhteisön arvomaailma-aatteiden hyväksymiseen, joiden ymmärtämistä tarvitaan vapaaehtoistyön aikaansaamiseksi.

Harkitsevan demokratian, josta käytetään myös nimitystä deliberatiivinen demokratia, ymmärtäminen ja käyttäminen muodostaa tärkeän perusteen yhteisön vuorovaikutteisudessa. Harkitseva demokratia lähestyy yhteisön kehittämistä näkökannalta, jonka mukaan yhteisön toimintaa johtavan julkison jäsenten tulee tehdä toimintaa koskevia päätöksiä kuuntelemalla ja arvioimalla jokaisen julkisoon kuuluvan henkilön mielipiteitä käsiteltävänä olevaa aihetta kohtaan. Julkisoon kuuluvalta henkilöiltä harkitseva demokratia edellyttää toimintaan sitoutumisen lisäksi aktiivisuutta mielipiteiden ja toiminta-ajatusten esittämisessä. Passiivinen julkiso puolestaan on vaarassa menettää yhteisön toimintatapojen kehittämisen ja uudistamisen, jonka seurauksena yhteisöllisyys menettää voimansa.

Ensimmäinen yhteisön kosketus yleisöön tapahtuu yleisön määrittämisen ja rajaamisen muodossa. Tarkastelun kohteena olevia asioita ovat lisäksi kolmen siirtymäriitin kautta tapahtuva henkilöiden kehittyminen massasta osaksi toiminnallista yleisöä tai toimintaa johtavaa julkisoa. Yleisöjen kohdalla kappaleessa kohdennetaan huomio myös mediasuhteiden tarkasteluun sekä yksilöiden että yhteisön näkökulmasta.

Julkison tehtäviin kuuluu kehittää yhteisön toimintaa tarkkailemalla sen toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Tässä tehtävässä massan ja yleisön liittymistarpeiden ymmärtämisestä tulee

huolehtia nykyajassa ja tulevaisuudessa tapahtuvien yhteisön toimintaan vaikuttavien aiheiden ennakkoinnilla, analysoinnilla ja tulkinnalla edeltämään yhteisön uudistuvia toimintamalleja.

2.1. Yhteisö, yhteisöllisyys ja yhteiskunta

Yhteisöllä voidaan tarkoittaa erilaisia seuroja ja yhdistyksiä, jotka toiminta-ajatustaan toteuttamalla synnyttävät alueellista yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyteen voivat toiminnassaan pyrkiä myös seurakunnat, kaupungit ja kunnat, ja tätä tehtävää niiden tulee lähestyä rajaamalla kohdeyleisönsä sekä suunnittelemalla eri ryhmissä tehtävät toimenpiteet. Yhteiskuntatieteiden osalta yhteisön luonnehdintana on ollut käytössä Émile Durkheim määritte termillä *kollektiivitietoisuus*, jonka hän luonnehtii olevan sellaisia ”uskomuksia ja tunteita yhteisöjen keskimääräisissä yksilöissä, joiden kautta muodostuvilla määritteillä on oma elämänsä” (Lukes, 1973, 4, kts. Holmes 168). Tässä määritelmässä uskomusten ja tunteiden oma elämä merkitsee Holmesin mukaan niitä tekijöitä, joiden kautta yhteisöön syntyvät sosiaalista yhdentymistä edes auttavat sosiaaliset toimintamallit. Yhdistystoiminnassa kollektiivitietoisuutta voivat edustaa yhdistyksen arvo-maailmaa kuvastavat yhdistyssäännöt, ja tietoisuuden myötä yhdistysten jäsenten toiminta-arvot ovat ydinarvoiksi luokiteltujen mukaisia.

Tutkielmassa yhteisöä ja yhteisöllisyyden kehittämistä lähestytään myös kolmen John B. Thompsonin määrittämän kommunikaationäkökannan tiimoilta (Holmes, 2007, 136). Kasvoista kasvoihin (face to face interaction) kommunikointi on kyseessä silloin, kun henkilöt ovat tekemisissä toistensa kanssa samassa avaruudellisessa tilassa. Koska kyseessä on kahden tai useamman henkilön vuorovaikutukseen perustuva tapahtuma, voivat henkilöt vaikuttaa viestintäänsä erilaisten ilmeiden ja eleiden avulla. Kasvokkain tapahtuvassa viestinnässä eräänä oletusarvona on myös keskinäisen ymmärryksen läsnäolo keskinäisviestinnän tapahtumahetkellä.

Toinen vuorovaikutustapa perustuu käytössä olevan välineen käyttöön osana viestintää, jolloin kyseessä on välineellistetty vuorovaikutus. Tästä mallista (mediated interaction) Thompson kertoo, että sen toteutuessa henkilöt ovat avaruudellisesti ja/tai tilapäisesti erossa toisistaan. Vuorovaikutus tapahtuu teknisten tapojen (puhelin, sähköposti) avulla. Tästä syystä henkilöt eivät voi viestinnässään olla varmoja siitä, missä määrin heidän käsittelemäänsä kontekstiin liittyvät sanat tulevat vastaanottajien ymmärtäviksi.

Kolmantena vuorovaikutustapana on välineellistetty näennäisvuorovaikutus, joka on toteutumistavaltaan yksisuuntainen ja laajennettu. Kustantajien hallussa olevia medioita edustavat kirjat, lehdet, televisio ja radio, ja tässä mallissa vastaanottajien määrä on laajuudessaan määrittämättömän suuri suhteutettuna välineen ilmestymisalueen väkimäärään.

Castells kirjoittaa internetin toimivan sekä toisen että kolmannen vuorovaikutusmuodon välineenä, ja sen toiminta osoittaa suuntaan, jossa erityisesti nuoret ovat ottaneet internetin käyttöönsä osana online-tilassa tapahtuvaa minuuden luomista. (Castells, 2001, 118, kts. Holmes 48). Tähän havaintoon viitaten voidaan todeta nykyaikaisia keskinäisviestintätapoja edustavan tietokonenuoren synnyttävän ympärilleen sosiaalisuutta tietokonevälikkeillä viestinnällä, ja tämä keskinäisviestintätapa toimii heidän viitekehyksensä myös tilanteissa, joissa he eivät ole muihin yhteydessä. Oman vuorovaikutuskulttuurinsa henkilökohtaisen kanssakäymisen varaan laskeneet henkilöt sen sijaan pitäytyvät mieluiten itselleen totunnaisissa viestintätavoissa, ja jopa silloin, kun heillä ei ole mahdollisuutta olla henkilökohtaisessa kanssakäymisessä. (Holmes, 2007, 178).

Mediassa keskustellaan toisinaan keskinäisviestintätapojen käyttämisestä suhteessa niiden vaikuttavuuteen. Kun kasvokkain tapahtuva kanssakäyminen edustaa vanhemmille ikäluokille todellisempaa tapaa pitää yllä henkilökohtaisia suhteita, niin nuorempien sekä teknisesti edistyneiden henkilöiden sosiaalinen verkosto syntyy heidän käyttäessään teknisiä viestintävälineitä. Williamsin määrittämän mukaan teknososiaalisista lähtökohdista syntyvät yhteydet tarvitsevat tällöin *aina* yhteydenpitoa, ja suhteet muodostuvat mielekkäiksi ilman henkilökohtaisia kohtaamistilanteita (Williams, 1983, kts. Holmes, 179).

Yhteisöllisyyden synnyttämisestä, ylläpidosta ja kehittämisestä voidaan huolehtia kolmen Thompsonin mainitseman näkökannan avulla. Sekä internet että julkaisutoiminta sisältävät henkilökohtaisesta vuorovaikutuksesta tuttuja määritteitä, vaikkakin käänteisesti. Internetissä yhteydenpito tapahtuu ilman molemminpuolisuutta, ja julkaisutoiminnassa molemminpuolisuus tapahtuu ilman yhteydenpitoa. (Holmes, 2007, 195). Eräänä näkemyksenä välineellistettyyn vuorovaikutukseen on verkoston luova virtuaalinen internet-yhteisö suhteessa yhteisöllisyyteen. Internet-yhteisössä henkilöt ovat tekemisissä toistensa kanssa, ja vaikka he eivät suoranaisesti tunnekaan toisiaan, se ei vähennä heidän kokemaansa yhteenkuuluvuuden tunnetta (Foster, 1997, 24 kts. Holmes 194).

Termillä *agora* David Holmes viittaa kirjansa sivulla 68 toriin tai kokouspaikkaan, kaikille julkiseen tilaan. Internet-yhteisöt voivat hänen mukaansa olla sellaisia julkisia tiloja, joissa saadaan aikaan yhteenkuuluvuutta ja vuorovaikutteisuutta, jotka yksittäisinä tekijöinä muodostavat toiminnallisen perusolettamuksen kaikille yhteisöille (Wilson, 1997, kts. Holmes, 195). Ja kuten Whittle (1996, 230) asian ilmaisee ”Teknologiaan pohjautuvat viestintä- ja yhdistymistavat korvaavat yhä suuremmin kasvokkain tapahtuva vuorovaikutuksen, ja samalla erilaiset kauppaan, politiikkaan, mediaan ja sosiaalisuuteen kohdentuvat vuorovaikutustilanteet siirtyvät virtuaaliyhteisöihin täydentämään ja vahvistamaan kasvokkaisia vuorovaikutussuhteita. Samalla syntyvät sellaiset virtuaaliystävät, jotka tuntuvat tutuilta, mutta joita emme ole koskaan tavanneet”.

Yhteisistä kiinnostuksen kohteista kehittyvien internet-yhteisöjen rooliin yhteisöllisyyden ylläpitäjänä kannattaa kuitenkin kohdentaa muutama haasteellisuuteen liittyvä havainto. Tietokonevälinen viestintä tuottaa käyttäjälleen mielihyvää huomattavasti tehokkaammin kuin eläminen viestittämättömässä tilassa. Ja kun tyydytettävät tarpeet kohdentuvat enemmän henkisiin kuin fyysisiin tarpeisiin, niin laajemmin jaettujen arvostusten osalta ryhmään kuuluville riittää yhdysside muiden ihmisten kanssa. (emt 202). Myös kaupallisuudella on kosketuspinta tietokonevälitteiseen yhteisöllisyyteen verrattuna aatteellisista lähtökohdista syntyvään yhteisöllisyyteen. Kun ihmiset mieltävät internetin olevan kaupallisten palveluiden kohtaamispaikka, niin osaltaan sen seurauksena yhteisöt kehittyvät laajemmista yhteisö-harrastuksista kohti kuluttajakeskeisyyttä, jossa vallitsevien yhteisöjen toiminta kohdentuu vapaa-ajan viettotapoihin (Wise, 1997, 154, kts. Holmes, 202).

2.1.1. Yhdistysten rooli kansalaisten yhdistäjänä

Yhdistysten rooli kansalaisten yhdistäjänä vaikuttaa nykyisellään, mutta myös tulevaisuudessa, muuttuvan jossain määrin pois alueellisesta yhteisyydestä, kohti yksityistä yhteisöllisyyttä. Kun alueellinen yhteisyys ei esimerkiksi talkootöiden kaltaisesti maassamme enää kukoista, kiinnittyvät ihmiset sen sijaan yhä enemmän alueellaan toimivaan mediaan tunteakseen kuuluvansa yhteisöihin. Ihmisten olemassaolo atomisoituu koteihin tavalla, jossa median teknologiset mahdollisuudet saattavat merkitä elinpiirin rajautumista kotiin neljän seinän sisään.

Yhdistysten yhteisöllisyyden luomiseen, kansalaisten yhdistämistapoihin sekä institutionaaliseen sosialisaatioon vaikuttaa merkittäväällä tavalla sosiaalisen tilan muuttuminen yhä vähemmän

riippuvaiseksi henkilön sijaintipaikasta (Giddens, 1990, kts. Holmes, 162). Tämän mukaan fyysisen läsnäolon poistuminen ei vaikuta ainoastaan kommunikaatiotapoihin, mutta myös matkailuun, aikatauluista huolehtimiseen sekä perinteisistä viestintävälineistä esimerkiksi sanomalehdistöön. Teknososiaaliset muutokset merkitsevät sosiaalisten suhteiden muuttumista muotoon, jossa suhteiden aikaan ja tilaan sidotut mallit eivät enää toimi henkilöiden osallistumisen rajoittajina (Giddens, 1987, 93-96, kts. emt. 162). Käytännön tasolla toimintatavan muutokset kohdistuvat yhdistysten aikaan ja tilaan vaikuttaviin olosuhteisiin, jotka puolestaan ovat sidoksissa viestintäteknologiaan, instituutioihin sekä sosiaaliseen organisaatioon.

2.1.2. Julkisyhteisöt kansalaisten yhdistäjänä

Eräs julkisyhteisöjen tehtävistä liittyy yhteisöjen kykyyn liittää toisiinsa sellaisia henkilöitä, jotka ovat valmiita jakamaan yhdistyksen arvomaailman yhteisen kollektiivitietoisuuden kautta. Koska julkisyhteisöjen tulevaisuuden toiminta tulee tapahtumaan kasvavalla tavalla internet-yhteisöjen muodostamien yleisöjen keskuudessa, tulisi sillä olla vaikutuksensa yhteisöjen valitsemiin toimintamalleihin. Ihmiset viettävät aikaansa lisääntyvällä tavalla kotonaan, ja sen seurauksena yhteisöjen tulisi huomioida tapahtuman vaikutukset omassa viestinnässään. Ihmisten ei enää tarvitse ilmaantua määritetyille tapahtumapaikoille yhteisöllisyyden nimissä, sillä viestintävälineiden esineellistyminen henkilökohtaisessa käytössä antaa heille mahdollisuuden ja yksityisyyden osallistua heidän valitsemiinsa yhteisöllisyyksiin lähiympäristöstään (Holmes, 2001, 31).

Kommunikaation ja internet-yhteisöjen lisäksi uusiin ja yhteisöjen toimintamallien kehittämistä vaativiin viestintätapoihin vaikuttavat myös kaupunkien kasvaminen ja kaupunkisuunnittelu. Kun kaupungit kasvavat keskustasta ulospäin yhä uusiksi kaupunginosiksi, niissä asuvat ihmiset sekä eristäytyvät muista että yhdistyvät muihin samanaikaisesti. Tämän seurauksena voidaan Holmesin määrittelemänä (emt., 68) tehdä havainto, jonka mukaan mitä ”enemmän yksittäinen henkilö pystyy integroitumaan keskitetyn, hajautetun tai jakautuneen verkoston kautta, niin sitä vähemmän hän on riippuvainen muiden ihmisten läheisyydestä. Mitä vähemmän ihmiset tuntevat naapureitaan, niin sen tärkeämpää heille on olla mukana ympäristön käyttämissä verkostoissa”.

2.1.3. Vapaaehtoistyön merkitys yhteisöllisyydessä

Vapaaehtoistyön merkitys on korvaamaton yhteisöllisyyden ylläpidossa ja kehittämisessä. Alueellinen yleisö näkee yhteisön aktiivitoiminnan osuuden, mutta ilman toiminnan onnistumiseksi tehtävää näkymätöntä taustatyötä eivät yhteisöllisyyden osatekijät (yhteisö, yhteisöllisyys, massa, yleisö, julkiso, viestintä, yhteisöllinen media, julkisuus) tuottaisi toivottua tulosta: julkison ja yleisön suunniteltu ja osittain näkymättömänä toteutettu yhteisötyö tuottaa näkyvää yhteisöllisyyttä. Kansalaisyhteiskuntaa tukevan suomalaisen yhdistystyön merkitystä voidaan ilmentää numeroiden valossa (www.kansalaisyhteiskunta.fi). Yhdistysrekisteriin merkityistä noin 120.000 yhdistyksestä noin 70.000 on toiminnassaan aktiivisia. Yhdistykset toimivat paikallisella tasolla pl. valtakunnalliset liitot (1.000) ja piirijärjestöt (3.000), ja rekisteröimättömiä yhdistyksiä maassamme on noin 3.000.

Suomalaisessa järjestökentässä on noin 15 miljoonaa henkilöjäsentä, ja noin 75 prosenttia suomalaisista on elämänsä aikana jonkin yhdistyksen jäsen. Noin 30 prosenttia kuuluu yhteen ja kahdeksan prosenttia enemmän kuin viiteen yhdistykseen (Siisiäinen, 1996b, 41-43). Kansalaisjärjestöjen vuotuinen liikevaihto on noin viisi miljardia euroa, ja tästä julkisen rahoituksen osuus on noin 1,6 miljardia. Julkista tukea saavat eniten sosiaali- ja terveysalan järjestöt, ja niissä on myös suurin liikevaihto.

Järjestöissä työskentelevien henkilöiden lukumäärä on noin 82.000, ja heistä noin 25.000 työskentelee osa-aikaisesti. Työskentelevien osuus edustaa noin 3,5 prosenttia työssä olevasta työvoimasta. Vuonna 1996 kansalaisjärjestöissä tehtiin vapaaehtoistyötä yli 123 miljoonaa tuntia, ja se vastaa noin 80 000 henkilötyövuotta, eli neljää prosenttia työvoimasta. Laskennallisesti vapaaehtoistyön arvo vuodessa on noin kaksi miljardia euroa. Miehet osallistuvat hieman naisia enemmän vapaaehtoistoimintaan, ja eniten osallistuvia ovat työssäkäyvät 35-54-vuotiaat hyvin koulutetut aikuiset (Tilastokeskus (2011) Ajankäyttötutkimus 1999–2009).

Ajankäyttötutkimuksen mukaan pääosa maamme vapaaehtoistyöstä tapahtuu kansalaisjärjestöissä. Tehtävät urheilu- ja liikuntajärjestöissä on alueista suosituin 30 prosentin osuudella, ja seuraavilla sijoilla ovat terveys- ja sosiaalijärjestöjen toiminta (25 prosenttia) sekä lasten ja nuorten kasvatukseen liittyvät vapaaehtoistyöt (22 prosenttia).

Nokian kaupungissa toimii yhteensä 234 yhdistystä (www.nokiankaupunki.fi), ja ne edustavat seuraavia toiminta-alueita: eläkeläisjärjestöt 10, erikoisalat 6, kulttuurijärjestöt 15, kuvataide 29, tanssi 9, teatteri 5, yleinen kulttuurityö 5, naisjärjestöt 12, nuorisojärjestöt 12, omakotiyhdistykset 18, urheilu 57, vammaisjärjestöt 21, ystävyysseurat ja kansainvälisyys 6, muut 29.

Yhteisön olemusta on mahdollista määritellä usealla tavalla, mutta kahden luonnehdinnan on todettu nousevan esiin määritteiden joukosta (Holmes, 2005, 175, Dempsey, 1998). Ensinnäkin yhteiset sosiaaliset siteet synnyttävät korkeatasoista sosiaalista solidaarisuutta, ja toiseksi ne antavat henkilöille yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämä näkemys haastaa yhteisön ja sen toimintaa johtavan julkison muutamissa asioissa, kuten keitä ovat toimintaan ja vapaaehtoistyöhön mukaan tavoiteltavat henkilöt, joista sitten muodostuu yleisö, tai millaisia ovat korkeatasoisen sosiaalisen solidaarisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen määritteet.

Oman haasteensa eri henkilöryhmien kohdalle luovat sekä keskinäisen että internetissä tapahtuvan vuorovaikutuksen mahdollisuudet yhteisön olemassaololle. Tämän asian kohdalla henkilöt yhteisössä voivat olla sosiaalisessa kanssakäymisessä, mutta tästä huolimatta he eivät tavoita solidaarisuutta. Toisaalta, kuten jopa maailmanlaajuisesti voidaan havaita, kun ihmiset viettävät aikaansa internetissä yksittäisen aiheen kohdalla, niin silloin ihmisille syntyy yhteenkuuluvuuden tunteita (emt., 175).

Yhteisöjen ylläpidossa internetissä tavanomaisesti esiintyminen tarjoaa edistyneelle yhteisölle tavan toimintansa rakentamiseen. Yhteisön tärkeiksi teemoiksi määrittelemien uskomusten ja arvojen lisäksi tärkeitä onnistumisen edellytyksiä ovat myös vaihdantaan (interactions) osallistuvien henkilöiden lukumäärä sekä tapahtumien säännöllisyys ja mielenkiintoisuus. Samalla tämä tarkoittaa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden perustuvan kerrotun sanoman sijaan (signifies) vuorovaikutuksen harjoittamistapoihin (emt., 175). Internetiä toiminta-alustanaan käyttävien yhteisöjen tulee olla toiminnassa huomattavan harjaantuneita ja havainnoivia siitä, että verkossa ei koskaan tule mikään valmiiksi.

2.2. Harkitseva demokratia yhdistystoiminnassa ja yhteisössä

Termi deliberatiivinen demokratia esiintyi kirjallisuudessa ensimmäistä kertaa vuonna 1980 (Bessette, 102-116). Deliberatiivisesta demokratiasta käytetään myös nimityksiä diskursiivinen, harkitseva ja neuvotteleva demokratia. Siinä julkinen keskustelu muodostaa keskeisen osan legitiimissä lainsäädännön valmistelussa. Deliberatiivisessa demokratiassa on käytänteitä sekä konsensuspäättöksenteosta että enemmistösääntöisestä päätöksentekomallista. Poikkeavuutena demokraattiseen teoriaan keskustelun nähdään olevan lainmukaisuuden ensisijaisena lähteenä äänestämisen sijaan. Se sisältää elementtejä sekä edustuksellisesta että suorasta demokratiasta. Joidenkin teoreetikkojen käytössä käsite sisältää myös päätöksenteon, jossa edustuksellisten toimijoiden (kuten puolueiden) jäsenet aidosti keskustelevat lainsäädännöstä ilman epätasaista valtajakaumaa. Useat kuitenkin varaavat termin vain kansalaisten omalle päätöksenteolle.

Deliberatiivisen toimintamallin käyttöönsä ottaneet toimijat ovat sosiaalisuuden eri muotoihin perehtyneiden tiedemiesten mukaan hylänneet seuraavat toimintaan vaikuttavat tekijät (emt. s. 160): henkilökohtaiset mieltymykset valitaan ennakkoon; he ovat pääsääntöisesti itseään huomioivia; koska asiat eivät kuitenkaan muutu, niin he eivät katso tarpeelliseksi tulla tietoisiksi käsillä olevaa aihetta kohtaan, perusteet heidän mieltymyksilleen ovat heikon informaation tulosta; yksittäisten henkilöiden mieltymykset jäävät epäselviksi.

Noëlle McAfee (2008, 160-169) mukaan on olemassa kolme deliberatiivista toimintamallia, eli etupohjainen malli (the preference-based model), rationaalisen menettelytavan malli (the rational proceduralist model) sekä yhtenäistävä malli (the integrative model). Mainitun lähteen mukaan yhtenäistävä malli soveltuu ominaisuuksiensa mukaan parhaiten yhteisön käyttöön, mutta yhteisöllisyyden kehittämisestä vastaavien julkisojen on hyvä olla tietoinen myös kahdesta muusta toimintamallista.

Sosiaalilähtöisesti toimivan etupohjaisen mallin perusteista McAfee nostaa esiin muutamia. Ensinnäkin toimintamallin tavoitteena on aikaansaada muutostiloja henkilöiden mieltymyksissä (emt.; Elster, 1998, 1). Toiseksi harkitsevan demokratian mahdollisuutena on auttaa henkilöitä muodostamaan aikaisempaa enemmän pohdittuja ja muita huomioivia mielipiteitä (emt.; Luskin et al. 2002). Deliberatiivisen toimintamallin mukaan kukaan tiettyä aihetta koskevaan keskusteluun osallistuvista asiantuntijoista ei ole tehnyt päätöksiä käsiteltävänä olevasta asiasta ennakkoon. Heitä

on kuitenkin informoitu asioita tasapuolisesti käsittelevillä aineistoilla, jonka seurauksena heidän ajattelumallinsa on muuttunut itsekeskeisestä muut enemmän huomioon ottaviksi. Tämän mallin mukaan toimiminen ei kuitenkaan kehitä yhteisöä tai yhteisöllisyyttä tämän pro gradun tarkoittamalla tavalla, sillä asiantuntijoiden työn tuloksena syntyvät päätökset äänestyksineen osoittavat kohti laajalle yleisölle suunnattua toimintapolitiikkaa. Tämä johtuu siitä, että koska asiantuntijaryhmän jäsenet on koottu satunnaisesti laajasta yleisöstä, niin heidän mielipiteensä sellaisinaan edustavat vain kohdentamattomia mieltymyksiä. Tarkoitus, jonka mukaan sosiaalilähtöisesti toimivan etupohjaisen mallin tulisi tuottaa toimintaympäristöön johdettuja tuloksia, ei toteudu myöskään siitä syystä, että poliittiset päätökset eivät jalkaudu tekemisen tasolle suhteessa tietyn yhteisön julkisoon ja yleisöön. On syntynyt joukko yksittäisistä mielipiteistä johdettuja ylätason poliittisia mielipiteitä, mutta ei toimivan yleisön keskuudessa vaikuttavia päätöksiä (emt., 161-162).

Rationaalisen menettelytavan lähtökohdaksi mainitaan tilanne, jossa harkitsevan demokratian keskusteluun osallistuvat henkilöt asettavat korkean riman niille perusteille, jotka heidän tulisi esittää ja hyväksyä. Osallistujien tulisi keskustelussaan pitää lähtökohtana sellaisia järkipohjaisia perusteita, jotka ovat kaikkien hyväksyttävissä. Edelleen eräänä toiminnallisena perusteena on tavoite, jossa löydetään sekä hyvä peruste keskustelujen lähtökohdaksi, ja millaisia voisivat olla oikeanlaiset toimenpiteet toivottua lopputulosta varten (emt., 163).

Rationaalisen menettelytavan mallissa harkitsevan keskustelun tuloksena osallistujat tekevät yhteispäätöksiä valitun toimintamallin laillisuudesta. Samalla he päättävät ehdotuksen normatiivisuudesta ja eettisestä kestävyyydestä. Jokaisella on tilaisuus sanoa mielipiteensä aiheesta omista lähtökohdistaan. Valittu ehdotus voittaa vailla voimakeinoja, ja tällöin kaikkien osallistujien tulisi hyväksyä mahdollisista ratkaisuehdotuksista käytännöllisin ja oikein. Rationaalisen menettelytavan suhde harkitsevaan demokratiaan on luoda lakivoimaista yleistä politiikkaa, ja ideaalitalanteessa kaikki kansalaiset ovat sitoutuneet siihen (emt., 164).

Eräänä mallin toiminta-ajatuksena on puolueellisuuden poissulkeminen, ja henkilön tulisikin nähdä asiasta koko kuva verrattuna omaan yksittäiseen areenaan. Päätöksenteossa kantavana voimana on pyrkimys konsensukseen, jolloin ei ole olemassa tarvetta sosiaaliin kokouksiin tai väittelyn tyyliin keskusteluihin äänestyksineen. Ongelmaksi saattaa koitua kilpailu esitettyjen argumenttien paremmuudesta, jolloin mahdollisuutena on äänekkäimmän argumentin voitto heikommin

esitetystä argumenteista. Samalla toiselle sijalle sijoittuneet argumentit katoavat, ja niistä ei pyritä yhdistämään toisiinsa yhtä sellaista argumenttia, jonka hyväksymällä kaikki voisivat olla tyytyväisiä verrattuna voittavan argumentin tilanteeseen. Yhden toimintamallin valinnan vaarana on lisäksi se, että keskittyminen tietyn päämäärän saavuttamiseen voimakkaalla argumentaatiolla saattaa vaikuttaa haittaavasti pinnan alla vaikuttavien päivittäisongelmien käsittelyyn. Omissa toimissaan ihmiset eivät halua tietää sitä, mikä toimintamalli on sääntöjensä mukaan oikea verrattuna tilanteeseen, jossa he voivat itse määrittää ongelman ja toiminnansuunnan mahdollisimman selväpiirteisesti (emt., 165).

Yhtenäistävä malli näkee ihmiset heterogeenisesti, mutta ei kollektiivisesti. Kun henkilöt keskustelevalta vapaaehtoiselta pohjalta, niin samalla heille kehittyy kiinnostus julkiseen hyvinvointiin: kun he ratkovat julkisia ongelmia, niin samalla he saattavat syrjäyttää henkilökohtaiset. Heidän tavoitteenaan on löytää ratkaisemista odottavat ja sosiaaliseen ympäristöön vaikuttavat ongelmat. Lähtökohtana tulee olla tilanne, jossa jokainen yksittäinen yhteisön toimintaan haittaavasti vaikuttava asia nostetaan esiin, ja joiden kohdalla punnitaan mahdollisesti tehtävien päätösten laajuutta ja kustannuksia jokaisen päätösmahdollisuuden kohdalla. Yhdistävässä mallissa ei kuitenkaan tavoitella konsensusta vaan pyritään tarkentamaan työtapoja käytäntöön jokaisen keskusteluun osallistuvan henkilön kohdalla (emt., 166).

Yhtenäistävä malli on vähiten idealistinen verrattuna kahteen muuhun malliin, sillä kolmen joukosta se edustaa suurinta yhteisöllisyyttä. Se näkee ihmisten ja yleisön muodostuvan yhteisestä kielestä, tavoista, säännöistä, henkilösuhteista ja yhteisöistä. Ihmisten tulee tuoda ajatuksensa esille ollessaan osa yhtenäistävästä mallia käyttävää harkitsevan demokratian ryhmää. Tässä tehtävässä helpottavaksi asiaksi voi osoittautua ryhmän vetäjänä toimivan henkilön ammatillisuus suhteessa siihen, että ketään yksittäistä henkilöä ei päästetä ryhmää dominoivaksi henkilöksi. Keskustelun aikana jokainen ryhmän jäsen huomioi toisten henkilöiden mielipiteet, ja ryhmä tavoittelee harkittua ja julkista päätöstä (emt., 169). Tavoitteena tulee olla, olipa sitten kyseessä turvallinen koulutie, yhdistyksen varainhankinta, työpaikan heikko ilmapiiri tai taloyhtiössä tapahtuva talkootyö, yhteisössä toimivien henkilöiden jalostuminen ja sitoutuminen julkisoksi, yleisöksi tai massaksi. Lisäksi tavoitteena tulee olla laittaa käsittelyn kohteena olevat aiheet yksittäin suurennuslasin alle, ja erityisesti julkisossa vaikuttavien henkilöiden mielipiteet. Yhteisö tai yhteisöllisyys eivät koskaan tule valmiiksi, joten yhtenäistävän mallin mukaan syntyvä yhteisö voi olla alustava tai epätäydellinen, mutta päätösten myötä se on saanut osakseen oikeutuksen julkiseen toimintaan (McAfee, 2008, 171).

Harkitsevan demokratian ymmärtäminen muodostaa myös kaupungille ja seurakunnalle keskeisen voimavaran yhteisöllisyyteen pyrkimisessä. Määritelmän mukaisesti se pitää sisällään osallistujien päätäntäoikeiden heitä koskevissa asioissa, joka puolestaan perustuu asioiden argumentointiin yleisen ja osallistujien kesken tasa-arvoisen puheoikeuden kautta. Tämän puolestaan tulisi synnyttää laillisuutta käsillä olevaa asiaa kohtaan mielipiteiden ja poliittisen tahdon muodossa (Maia, 2012, 15).

Määritelmän toteuttaminen vaatii kuitenkin onnistuakseen muutamien lähtökohtien olemassaoloa. Esimerkiksi yhdistystoiminnassa harkitsevaa demokratiaa toiminnassaan hyödyntävän yhteisön ja sen toimintaa johtavan julkison tulisi johdonmukaisesti sekä ilmaista, kyseenalaistaa että ylittää aikaisemmat näkemykset käsiteltävästä asiasta. Jäsenten tulisi myös esittää asiansa muille sellaisella tavalla, jonka nämä voivat ymmärtää ja hyväksyä. Kaikkien asiaan liittyvien henkilöiden, joita tehtävät päätökset koskevat, tulisi myös olla paikalla, ja kokouksessa heitä pitäisi kohdella tasapuolisella tavalla. Vuorovaikutuksen tulisi olla vapaata ja pakottamatonta, henkilöiden tulisi esittää asiansa totuudenmukaisesti. Käsiteltävien aiheiden sisällä olevien asioiden esittämistä ei tulisi rajata, mutta tehdyt päätökset pitää tarvittaessa pystyä peruuttamaan (emt., 16).

Deliberatiivinen demokratia itsessään muodostaa oikein ymmärrettynä raamin yhteisölle sen toiminnan kehittämistä varten. Harkitsevaan demokratiaan osallistuvien henkilöiden pitäisi kuitenkin edellisessä kappaleessa kerrottujen tekijöiden lisäksi virittää itsensä oikeaan tilaan ansaitakseen oikeutuksen olla mukana tekemässä päätöksiä. Kun henkilöt kokevat käsittelyssä olevan aihekokonaisuuden olevan itselleen läheinen, niin samalla he voivat vapauttaa asiaa kohtaan suuremman määrän luovuuttaan ja energiaansa (emt., 16) verrattuna tilanteeseen, jossa henkilöt ovat koolla itselleen vieraalta kuulostavan aiheen kanssa. Tästä syystä yhdistysten julkisoissa toimivien ihmisten tulisi olla aktiivisia ja tarvittaessa myös muutoshaluisia, mutta ei passiivisia ja toiminnan kehittämistä jarruttavia. Esimerkiksi kaupungin ja seurakunnan eri lautakuntien ja työmuotojen keskuudessa toimivien ihmisten tulisi juuri tästä syystä olla tehtäviinsä sitoutuneita. Tätä tavoitetta voidaan helpottaa pyrkimällä tekemään sellaisia päätöksiä, joiden toteuttamiseen kaikkien henkilökohtaiset kyvyt riittävät.

Käsittelyn kohteena olevaa aihetta voidaan myös lähestyä retoriikan näkökulmasta. Jossain tilanteissa, esimerkiksi poliitikkojen kohdalla heidän vaalipuheissa, tapahtuu niin, että puhetapa määrittyy huomattavan laveaksi tavoiteltaessa korkeita kansanäänestystuloksia. Kansan-

äänestysretoriikalla tavoitellaan laajoja yleisöjä, ja ongelmaksi muodostuu aihepiiriltään kohdennettujen aiheiden puuttuminen. Sen sijaan harkitsevan demokratian retoriikan tulee olla tarkkaa ja kohdennettua, sillä käsiteltävänä olevan aiheen levittäminen kaikkia miellyttäväksi ei johda päätöksiin vaan yleismaailmallista hyvää kaikille osoittavaan päättämättömyyteen (emt., 21). Jos keskustelua ei viritetä yhteisöllisen vuorovaikutuksen varaan, ja jos se jää vaille asetettuja tavoitteita, niin vaihtoehtoiset kommunikointitavat eivät politisoi keskustelua tai ylitä osallistujien henkilökohtaisia asenteita ja samalla käsittelyssä oleva asia jää koskemattomaksi.

2.3. Käsitteen yleisö määrittäminen ja raja

Mediassa yleisö voidaan määrittää muun muassa sukupuolen, iän, asuinpaikan, tuloluokan, ammatin ja koulutustason mukaan, jolloin määritteet koskettavat merkittävämmiin yksittäisen henkilön tai henkilöryhmän tapoja käyttää mediaa aina mediatutkimuksiin saakka verrattuna tilanteeseen, jossa yleisö voidaan kohdentaa sosiaalisin perustein yhteisöllisistä lähtökohdista. (McQuail, 2010, 396). Tällöin yksittäisten henkilöiden voidaan sanoa jakavan kotialueellaan yksittäisiä sosiaalisia arvoja, joiden tuloksena henkilöistä voidaan viestinnällisin toimenpitein kasvattaa ensin yleisö ja sitten julkiso.

Ross & Nightingalen (2003) mukaan yleisö voidaan määrittää neljään kategoriaan, joissa yksittäisiä ryhmiä edustavat median kokonaisyleisö ("the people assembled"), kohdennettu yleisö, ("the people addressed"), tapahtumayleisö ("happening") sekä osallistuva yleisö ("hearing" or "auditing"). Yhteisöllisessä ajattelutavassa huomio tulee osoittaa kohdennetulle yleisölle, jonka arvomaailman mukaan viestin lähettäjän tulee suunnitella ja toteuttaa sosiaalista yhteisöllisyyttä kehittävä ja ylläpitävä journalistinen sanoma (McQuail's, s. 396).

Kohdennettu yleisö voidaan myös määrittää ryhmäksi, ja tällöin ryhmädynamiikasta voidaan nostaa esiin muutamia ryhmän toimintaan vaikuttavia asioita. (McQuail, 2005, 408). Yksittäinen ja itsenäisesti toimivan ryhmän tavoittaminen saattaa olla hankalaa, mutta kun ryhmän yhteenkuuluvuutta nostetaan mediassa esiin heidän jakamiensa sosiaalisten arvolatausten perusteella, niin sen vaikutus yhteisöön ja sitten myös yhteisöllisyyteen on myönteinen. Julkisoön liittyvien henkilöiden lukumäärä saattaa yhteisöllisyyden tavoittelemisen alkuvaiheissa olla vähäinen, mutta yhteisö voi poistaa tätä toiminnallisuuteen hidastavaa vaikuttavaa vajetta rajaamalla yhteisöllisyyttä edistävän asian mahdollisimman tarkkaan. Yleisön aktiivisuuteen

vaikuttaa tulevaisuudessa yhä suuremmin internetin ja sosiaalisen median tarjoamat mahdollisuudet, joissa tapauksissa mediasanomien vastaanottajille tarjoutuu tilaisuus kehittyä myös sanomien tuottajiksi.

Eri mediat voivat määrittää yleisöjensä suuruuden esimerkiksi levikkiluku- tai katselijamäärien mukaan, ja mediassa yleisöjä käsitellään myös nimikkeillä potentiaalinen ja tavoitettu yleisö, jolloin tarkastelun alle asetetaan sekä median suurin mahdollinen että tutkinnallisista menetelmin todelliseksi havaittu mediayleisö (emt., 413).

Yleisön tavoittaminen muodostaa kuitenkin vain osan journalistisen sanoman vastaanottamisesta, sillä median käyttäjistä vain osa sisäistää vastaanotetun viestin toimintaan johtavalla tavalla. Tätä aihetta tutkinut Roger Clausse (1963) erottaa median vastaanottamisessa viisi vaihetta. Ensimmäisen vaiheen muodostaa mediatarjonnan ulottuville kokonaisuudessaan tarjoutuva yleisö. Toisessa vaiheessa käsitellään ihmisjoukkoa, joka todellisuudessa pystyy ottamaan vastaan kyseessä olevan median; esimerkiksi ilmaislehtijaon kieltävät tai vailla televisiota elävät henkilöt eivät altista itseään mainittujen medioiden esittämälle julkisuudelle. Toisaalta tähän ryhmään kuuluvat saattavat myös olla lukutaidottomia henkilöitä suhteessa mediakäytön vaatimaan käyttötaitoon. Kolmannen vaiheen henkilöt ottavat sitten jo median vastaan kokonaisuudessaan, mutta vasta neljännen ja viidennen vaiheen, viestin rekisteröinti ja sisäistäminen, voidaan luonnehtia osoittavan suuntaan, jossa journalistinen työ esimerkiksi yhteisöllisyyden lisäämiseksi tuottaa tulosta todennettavissa olevan toiminnan kautta (emt., 414).

Yleisön tunnistamisen ja rajaamisen rooli yhteisöllisyyden synnyttämisessä, esillä pidossa ja kehittämisessä on keskeinen. Käyttämällä mediaa yksilö ja yleisö sekä nivoutuu yhteiskuntaan että pitää sitä yllä (Ridell & Väliaho & Sihvonen, 2006, 235). Yhteiskuntaan liittyminen mediaesitysten myötä tarkoittaa yksilön kohdalla myös sitä, että hänellä on tuntemus aikamme avaintekstien tuntemiseen. Varsinkin televisioyleisönä olemisen samaistetaan yhteiskunnan jäsenyyteen, kuten Ridell et al kirjoittaa (234) käyttäen lähteenään John Ellisin (1998, 134) määritelmää, jonka mukaan televisio on vesijohto- ja viemärijärjestelmän mukaisesti ”sosiaalinen välttämättömyys” ja ”oikeus”. Johdannaisena ajatuksesta Ellis esittää myös niin, että televisiottomat kotitaloudet leikkaavat itsensä irti yhteiskunnallisesta toiminnasta.

Yleisönä olemista voidaan määrittää monella tavalla, sillä monissa rooleissa toimivat henkilöt kuuluvat samanaikaisesti useisiin yleisöihin. Käsitteen alle voidaan mahduttaa useita määritteitä, ja

käytettäviä alaluokkia voivat olla esimerkiksi kuluttajayleisö, kansalaisyleisö, faniyleisö ja aktivistiyleisö. (Ridell et al, 2006, 235). Yhteisön kohdalla yhteisöllisyyttä voi luoda yleisönä toimiva joukko henkilöitä. Se merkitsee uuden viestintäteknologian vaikuttavan viestinnän valtasuhteisiin tavalla, jossa ”tavallisella kuluttajalla on mahdollisuus osallistua mediatuotantoon samalta viivalta mediayhtiöiden kanssa” (Laukkanen 2003, 105).

Kun yleisön edessä tapahtuu julkinen esitys, niin julkiso osallistuu itse julkisen esityksen alullepanemiseen tai sen tekemiseen, ja julkiso suhtautuu mediaan omaehtoisesti (Ridell et al, 2006, 248). Yleisö seuraa median asettamaa julkisuutta, mutta julkiso pyrkii itse osallistumaan ja tuottamaan julkisuuden tuottamiseen. Yleisö(ydessä) on kysymys muun muassa mediateollisuuden intresseistä, yksilökeskeisyydestä, (re)aktiivisuudesta ja yksityisyydestä, kun taas julkiso(suudessa) keskeisiä näkökulmia ovat sosiaalisen ryhmän tunnistama ongelma, jatkuva prosessi, kollektiivisuus, omaehtoisuus ja julkisuus (emt., 248-249).

2.4. Yhteisöjen julkisuustyö yleisölle

Erääksi yritysten ja yhteisöjen tehtäväksi voidaan luonnehtia julkisuustyö (PR, Public Relations) suhteessa mediaan, yleisöön tai yleisöihin. Työn avulla pidetään yllä myönteistä julkisuuskuvaa, luottamusta ja yhteisymmärrystä tavoitteellisella, suunnitelmallisella ja jatkuvalla tavalla. (Kivikuru & Kunelius, 1998, 119). Lähtökohtaisesti organisaation tulee toteuttaa PR-työtä ennakoimalla, analysoimalla ja tulkitsemalla yleisen mielipiteen ja mielenkiinnon sekä kohdeyleisöjen asenteiden vaikutuksia sen toimintatapoihin. Näistä lähtökohdista organisaation tavoitteena on myös vaikuttaa yleisön mielipiteisiin sen omia tavoitteita tukevalla tavalla (emt., 119).

Vaikka julkisuustyöllä pyritäänkin ensisijaisesti vaikuttamaan myönteisellä tavalla organisaation osayleisöihin ja asiakkaisiin, olivat ne sitten kaupallisen, aatteellisen tai julkishallinnon asiakkaita, on sillä roolinsa myös organisaation sisäisessä työssä. Kun organisaatio kerää tietoa ympäristöstään viestintää varten, niin ennen viestinnällisiä toimenpiteitä sen tulee huolehtia tiedon jalkauttamisesta työyhteisön sisälle suunnitelman mukaista ja toivotunlaista ulkoista viestintää varten (emt., 119).

Koska PR-työtä voidaan lähestyä sekä journalistiikan, markkinoinnin että mainonnan lähtökohdista, niin yhteisöllisyyden lisäämisessä toimii perusteena journalistinen näkemys, jonka mukaan yhteisössä työtä tekevien henkilöiden tehtävänä on seurata yhteiskunnassa omaan toimialaansa

vaikuttavia muutoksia (emt., 122), ja viestinnän tulisi tapahtua muutosten havaitsemisen seurauksena kohti yhteisöllisyyttä lisääviä toimenpiteitä.

2.5. Yleisön liittymistarpeiden tunnistamisen tärkeys

Toimintansa käynnistämistä, vireyttämistä ja ylläpitämistä tavoittelevan yhteisön tulee yleisön määrittämisen lisäksi tunnistaa yleisön yhteisöä koskevat liittymistarpeet ja niiden tärkeys suhteessa toisiinsa ja yhteisön toimintaan sekä paikallisella että yhteiskunnallisella tasolla. Lyhyen tähtäimen suunnitelman lisäksi yhteisön on pystyttävä kehittämään toimintaansa vastaamaan toimintamuotoihinsa kohdistuviin haasteisiin.

Ennen yleisön liittymistarpeiden tunnistamista ja niihin vastaamista yhteisön pitäisi kuitenkin ymmärtää yhteisöllisyyden olevan viestin. Marshall McLuhan osoittaa kohti tätä toteamusta käyttämällä esimerkkinä sähkövaloa, joka on väline ilman viestiä (McLuhan, 1964, 28). Tämän näkemyksen mukaan väline on ilman viestiä niin kauan, kunnes sitä käytetään hyväksi viestinnällisesti esimerkiksi sanallisen kirjoittamiseen tai kuvallisen piirtämiseen. Kirjoitettaessa sisältönä voi olla esimerkiksi puhuminen, joka puolestaan saa ilmenemismuotonsa painetuissa medioissa artikkelien muodossa. Mutta, kuten McLuhan asian ilmaisee, epäsanallinen ajatusprosessi tarvitaan puheen sisältöä varten.

Sähkövaloa tarvitaan välineen sisällöksi toiseen välineeseen, ja tässä suhteessa valon näkymätöntä hyötyä voidaan käyttää monin eri tavoin. Tämä sama näkökohta voidaan ottaa käyttöön ilmentämään yhteisöllisyyttä, jota usein sanotaan olevan olemassa sen määrittämisen vaikeudesta huolimatta. Yhteisöjulkison olisi ymmärrettävä yhteisöllisyyden merkitys samantapaisesti tavalla, jossa yhteisöllisyys määrittyy kulloisenkin aihepiirin sisällä tehtävistä asioista. Ja vielä niin, että tässäkään tapauksessa yhteisöön liittyvät yleisöt eivät varsinaisesti huomaa yhteisöllisyyttä, vaan sen aikaansaamiseksi tehdyt moninaiset asiat (emt., 29).

2.6. Massasta yleisöön ja aktiiviseen julkisoon

Massa terminä tarkoittaa (Schramm, 1961, 363-379) massa-käyttäytymiseen osaa ottavia ihmisiä, kuten seuraamalla tiettyä lehdistössä läpikäytävää ajankohtaistapahtumaa. Kun massa määritteenä

siirretään alueellisen katsannon laajaksi perusjoukoksi, eräänlaiseksi yhteisöllisyyden väestölliseksi alkupääomaksi, voivat sen jäsenet mainitun tekijän mukaan tulla erilaisista elinympäristöistä ja kaikista mahdollisista yhteiskuntakerroksista. Samoin heidän luokka-asemansa, ammattinsa, kulttuurinäkemyksensä ja varallisuutensa voivat olla erilaisia. Kokemusten vaihto ja henkilöiden keskinäinen vuorovaikutus ovat vähäisiä, ja löyhästi järjestäytyneenä massa ei pysty toimimaan yleisön tai julkison kaltaisilla tavoilla.

Kuuluessaan massaan mediakäyttäjälle on tärkeää saada esimerkiksi sanomalehti käsiinsä tai päivittää uutistarpeensa internetistä juuri haluamanaan ajankohtana. Kuuluessaan yleisöön hänelle on olennaista mediaesityksestä tehtävät merkitykset tai tulkinnalliset ajatukset. Julkiseen kuuluvalla henkilölle ratkaisevaksi muodostuu halu keskustella median esille nostamista aiheista muiden kanssa aina jatkotoimenpiteisiin asti. Tällöin siirrytään myös pois mediasta välineenä, ja siirrytään median kertomaan esitykseen, joka puolestaan voi olla omaan elämään vaikuttava ristiriita (Heikkilä, Ahva, Siljamäki, Valtonen, 2012, 190).

Määritteiden ymmärtäminen, sisäistäminen ja kehittäminen muodostaa keskeisen osan toiminnallisuuteen (kulttuuri- tai liikuntatapahtuma) tai johonkin aatteeseen (politiikka, hyväntekeväisyys, kulttuuri) perustuvasta yhteisöllisyydestä. Yhteisöllisyyttä kehittävän henkilön tai ryhmän tulee tunnistaa ryhmien olemassaolo valitsemiensa toiminta-aatteiden tai tapahtumien osalta, toimia viestinnässään tavoilla, jotka edesauttavat sellaisia lyhyen ja pitkän tähtäimen tavoitteita, joiden tarkoituksena on lisätä alueellista hyvinvointia massasta kohti yleisöä ja aktiivista julkisoa.

Mainittujen joukkojen koostumuksesta on kirjoitettu suuri määrä kirjallisuutta, jotka paikoitellen sivuavat tai täydentävät toisiaan. Alan kirjallisuuden suuria nimiä ovat Robert E. Park, Herbert Blumer, C.Wright Mills, John Dewey sekä Jürgen Habermas, jonka teoksen *Strukturwandel der Öffentlichkeit* (1962) suomennoksesta nimellä *Julkisuuden rakennemuutos* vastasi vuonna 2004 Veikko Pietilä.

Nokian kaupungin ja Nokian seurakunnan massatietoisuuteen pitää kuulua muitakin massan toimintaan perusteellisella tavalla vaikuttavia asioita. Kun massa koostuu, esimerkiksi juuri Nokialla, eri puolilla kaupunkia asuvista henkilöistä, niin kaupungin tai seurakunnan esittämä ja massaa puoleensa vetävä kiinnostuksen kohde sijoittuu ajatuksellisesti ja toiminnallisesti massaan kuuluvien ihmisten, kulttuurien ja ryhmien, kiinnostuksen ulkopuolelle (Veikko Pietilä ja

julkisuuspiiri, 2010, 122). Koska massalla ei ole sosiaalista organisaatiota, ja siltä puuttuvat tavat, perinteet, säännöt, rituaalit, roolirakenteet ja vakiintunut johtajuus, niin voidaan myös olettaa siltä puuttuvan ratkaisevat määrä sellaista tietoa, jonka turvin osa massasta tuntisi tarvetta liittyä osaksi yleisöä.

Ihmisten muutos yleisöstä julkisoksi tapahtuu yleisönä olemisen määritteiden mukaisesti. Blumer liittää termiin julkiso muutamia ryhmän tunnistamiseen osoittavia määritteitä (emt., 125). Ryhmä toimii keskenään kasvokkain jonkun esille nousseen kysymyksen kanssa, ja on eri mieltä esillä oleva kysymyksen käsittelytavoista, mutta tästä huolimatta ryhmä on altistanut itsensä keskusteluun vapaaehtoiselta pohjalta. Arkisessa elämässä julkisoa voisi edustaa esimerkiksi koulun vanhempainyhdistys tai taloyhtiön hallitus. Molempien kohdalla täyttyvät julkison määritteet, kuten kysymyksen esilläolo, keskustelu ja kollektiivinen mielipide. Niiden tiimoilta voidaan edetä kohti päätöstä ja toteuttamismallia käyttäen hyödyksi deliberatiivisen demokratian osoittamia mahdollisuuksia.

Julkisoon kuuluvien henkilöiden toiminnallista haastetta lisää tieto ryhmän sisällä vallitsevasta erimielisyydestä käsillä olevaa aihetta kohtaan, ja tästä syystä keskustelu on ainoa tapa edetä kohti ratkaisua. Yksittäinen henkilö tarvitsee rohkeutta pystyäkseen toimimaan tulkitsevaa ryhmää edustavassa julkisossa, sillä jokaisen henkilön väitteet käsitellään ja arvostellaan ennen kollektiivisen mielipiteen kehittämistä. Järkeen pohjautuvan vuorovaikutuksellinen keskustelun tuloksena tapahtuva argumentointi nostaa lopulta esiin toimintaa kohti osoittavan ratkaisun, jonka ei kuitenkaan tarvitse olla luonteeltaan kaikkien samantapaisesti hyväksymä.

Yhteisöllisyyden edistämiseksi toimivien yhdistysten, seurakuntien, kaupunkien ja kuntien kohdalla julkisoiden rooli on keskeinen niiden pyrkiessä kehittämään toiminnan polttopisteessä olevien yhteisöjen toimintaa. Yhteisöt toimivat ennalta sovittujen sääntöjen mukaan ja eri kysymyksissä useilla koostumuksilla toimivien julkisoiden tehtävänä on, Blumerin esittämän mukaisesti, kehittää yhteisön toimintaa yhteisöllisyyttä lisäävillä toimintatavoilla. Kun kaupunki haluaa lisätä kaupunkilaisten kiinnostusta tarjolla olevaa kulttuuritarjontaa kohtaan, niin silloin julkisoon kuuluvien henkilöiden tehtävänä on pohtia tapoja lisätä massasta kohti yleisöä ja julkisoa kehittyvien henkilöiden hallussa olevaa tiedon määrää. Pohdinnan aikaansaamat päätökset luovat toimintaa, ja sen seurauksena kehittyvät sekä erilaisin mediaratkaisuin esitettävä uusi yhteisöllisyyden toimintamalli sekä massalle esitettävä julkinen mielipide. Päätökseen julkisesta mielipiteestä vaikuttavat samanaikaisesti sekä vahvat että heikot mielipiteet, ja esimerkiksi

kumpaakaan näiden mielipideavaruuksien ääripäitä ei tule ali- tai yliarvioida. Kollektiivinen mielipide antaa mahdollisuuden yhteiseen yhteisön toimintaan yhteisöllisyyden hyväksi.

Julkison ominaisuuksista voidaan eräs määrittää Blumerin termillä ”keskusteluavaruus”. Sen mukaisesti julkison jäsenillä tulee tiedostaa edellä mainittu määrite, sillä ilman sitä jäsenet eivät pysty ymmärtämään toisiaan, ja heidän on samalla mahdoton keskustella esille nousseesta kysymyksestä. Hankalana ja julkison toimintaa haittaavana asiana saattavat toimia lahkolaiset näkökannat (emt., 128), joita omaksuneet henkilöt eivät kykene ottamaan vastaan toisten henkilöiden mielipiteitä tai muuttamaan omia toimintaan haittaavasti vaikuttavia mielipiteitään. Niiden muuttuessa julkisiksi mielipiteiksi, haittaavat ne julkison mielikuvaa ja haluttavuutta niin massan kuin myös yleisön keskuudessa.

Yhteisöissä lahkolaisuutta edustavat esimerkiksi sellaiset henkilöryhmittymät, jotka ovat toiminnassaan kaavoittuneet vanhoihin toimintamalleihin, tai jotka yrittävät muuttaa yhteisön toimintaa omien etujensa mukaisesti huolehtimatta samanaikaisesti yhteisön toiminnan peruskulttuurin säilyttämisestä. Ensin mainittu ryhmittymä kantaa mukanaan sellaista vanhoillisuutta, joka estää yhteisön kehittymisen kohti moderneja toimintamalleja. Osa alueellisen toiminnan, seurakunnat, yrittäjäjärjestöt, aatteelliset yhdistykset, kehittymättömyydestä, juontuu tehtäviinsä ja julkisotoimintaan kykenemättömien henkilöiden muuttumattomuudesta ja vanhassa asenneilmastossa elämisestä. Voi olla myös niin, että julkisossa toimivat henkilöt eivät pääse eroon luottamustehtävistään vallanhimonsa vuoksi, tai sitten tehtäviin haluavien henkilöiden määrä on vähäinen.

Sen sijaan eturyhmien tavoitteisiin kuuluu määrittää tapoja kysymysten käsittelyyn sekä saada mielipiteilleen kannatusta aiheeseen puolueettomasti suhtautuvilta henkilöiltä. Puolueettomien henkilöiden tärkeänä tehtävänä on arvottaa, arvioida ja punnita esillä olevia mielipiteitä järkipäisen keskustelun kautta. Jos julkison käsittelynsä kautta esittämä julkinen mielipide perustuu jonkun eturyhmän edustamaan ja tärkeänä pitämään yksittäisajatuksen, niin silloin on olemassa mahdollisuus siihen, että osa julkison esittämistä yhteisöön kohdentuvista toimintatavoista kääntää massaan ja yleisöön kuuluvien henkilöiden suosion ja ajatukset pois yhteisöön liittymisestä.

Tätä tilannetta voidaan myös kuvastaa kolmella siirtymäriitin vaiheella (Turner), joista käytetään määritteitä erottaminen, välitila eli limen sekä takaisin liittäminen. Liminaalitulassa oleva henkilö on välitulassa edeltäneen ja tulevan järjestyksen välissä. Ikuisesti jatkuva tila kutsuu esiin uutta

järjestystä yhteisen ja yhteisöllisyyden perustilana. Kuten Sumiala (2010, 59) siteeraa Turnerin ajatusta, niin “liminaalitilan ilmiöt mahdollistavat hetkellisesti uudenlaisen yhteisöllisyyden, jota Turner kutsuu *communitas*ikseksi erotuksena rakenteelle, eli yhteisön normaalin järjestyksen muodolle. Turnerille yksilöiden ja ryhmien sosiaalinen elämä on vuorovaikutteinen prosessi, jossa vuorottelevat kokemukset ylhäisestä ja alhaisesta, *communitasista* ja rakenteesta. Alemmasta korkeampaan siirrytään statuksettoman välitilan kautta (Turner, 1969/2007, 110).

Émile Durkheimin määrite yksilön liittymisestä yhteiskuntaan on symbolinen kommunikaatio (Uskontoelämän alkeismuodot (1912/1980) (Sumiala, 2010, 47). Analysoidessaan rituaaleja osana symbolista kommunikaatiota hän oletti, että mikään yhteiskunta ei pysy koossa vailla symbolista kommunikaatiota. Jakaessaan uskomusten mukaista maailmaa pyhän ja maallisen elämän muotoon, hänen pohdintoissaan yhteisön elämän ydinmuotoa edustivat yhteisön jäsenten rituaaliset kokoontumiset yhteisön toteemin ääreen, jonka yhteydessä jäsenet tulivat selville itsestään ja paikastaan yhteisössä. Rituaaleissa ei ole aina kyse esimerkiksi juuri Durkheimin edustamasta mallista, jossa yhteisössä jaetaan rituaalisesti esimerkiksi uskomuksia ja arvoja, sillä rituaalit voivat myös heikentää yhteisöä. Yksittäisen henkilön kohdatessa, osana yhteisöä, hänen arvojaan järkyttävän tilanteen, niin sen seurauksena voi liminaalitilaan syntyä hetkellinen antistruktuuri mahdollistaen tilan saman tai eri yhteisön uusille, kulttuureja muodostaville rituaaleille (emt., 60).

Yhteisön ja yhteisöllisyyden rakentamisessa julkison rooli on keskeinen, joten eräänä pohdintaan kuuluvana asiana on ymmärtää ihmisten verkostoituvan sellaisten ihmisten kanssa, jotka ovat elämäntilanteeltaan samanlaisessa asemassa (Heikkilä et al, 2012, 207). Mainitun kirjan sivulla 215 olevalta yhdeksän ryhmän aiheistasta Nokian kaupunki voisi kokea julkisen huomion arvoisiksi ja yhteisöllisyyttä aikaansaaviksi arvoaiheet kuten vanhukset, nuoret ja kasvatus, työelämä ja työssä jaksaminen sekä maahanmuuttokysymys. Vastaavasti Nokian seurakunnan aiheita kyseiseltä listalta saattaisivat kohdentua edellä mainittujen aiheiden lisäksi myös määritteisiin yhteiskunnan kahtiajakautuminen ja ulosajettujen näkökulma sekä yhteiskunnan arvot ja ihmisten moraali sekä vastuu.

Julkison muodostuminen tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että julkiseen elämään liittyvien suhteiden asiat nostetaan esiin journalistisesti riittävän näkyvällä tavalla ohjaamaan toiminnallisia reittejä julkisojen synnyttämiseksi, josta maassamme esimerkkinä ovat erilaiset järjestöt ja niissä toimivat ihmiset. Heikkilä et al mainitsee tässä yhteydessä sivulla 226, että huolimatta tärkeinä koettujen aiheiden painottumisesta rakenteellisiin tekijöihin, ihmiset kokevat silti olevansa pääosin syrjässä yhteiskunnallisesta vallankäytöstä. Tekijät (Couldry, Livingstone, Markham, 2007, 121-127)

referoivat ihmisten poliittisen puheen ja toiminnan välisestä kuilusta lähteenä aikaisemman kirjallisuuden pessimistinen näkemys jonka mukaan ainakin Britanniassa ihmisten toiminta julkisoina heitä kiinnostavissa aiheissa törmää toimintakontekstien (action context) puutteeseen. Tämä havainto voi edustaa suomalaisille yhteisötoimijoille, kuten esimerkiksi Nokian kaupunki ja Nokian seurakunta) synnyttää sellaisia toimintamuotoja, joiden kautta heille tarjoutuu mahdollisuus synnyttää julkisoja, yhteisöllisyyttä ja yhteisöjä. Osana tätä tehtävää medialla on, kuten toisaalla tässä pro gradu -työssä on mainittu, julkisesti arvokkaiden kysymysten havaitseminen sekä massalle kertominen, mutta myös löytää sosiaaliset verkostot ja niissä vaikuttavat aiheet julkisoiden synnyttämistä varten.

3. VIESTINNÄN ROOLI YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISESSÄ

Kappaleen alkupuolella käsitellään joukko- ja keskinäisviestinnän perusteita, joiden kohdalla esiin nostettavia aiheita ovat yhteisön tavoite tuntea ja ymmärtää median toimintamallien kunnioitus tasapuolisilla tavoilla. Median luotettavuutta raamitetaan kahdeksan tekijän avulla, ja journalistisen toimintakehikkonsa määrittämisen jälkeen media pystyy tarjoamaan myös alustan yhteisöllisyyden laajemmalle käsittelemiselle yhteisön kerronnallisen näkemyksen kautta.

Rituaalinen viestintä käsitellään huomioimalla viestinnän suunnittelu, tuottaminen ja esittäminen. Yhteisöjen mediassa esittämät yhteiset arvot tuottavat yhteisiä sosiaalisia käsityksiä ihmisten yhteiseen liittymishalun, yhteisön tapakulttuurin määrittämisen sekä abstraktisten arvojen käytäntöön siirtämisen toimesta.

Yhteisöjen tuotantorituaalit käynnistyvät kohdeyleisön tarpeiden havaitsemisesta, joiden pohjalta yhteisön jäsenet kiinnitetään viestinnällä yhteisöllisyyteen. Kerronnallisesti tavoitetta voidaan lähestyä jatkuvuuden ja uudelleen tuotettavuuden muodoissa aiheilla uutiset, henkilöt ja tapahtumat. Mediaesityksissä yhteisöllisyyttä kehitetään ja ylläpidetään ei-mediavälitteisten, tarkkojen ja ajoitettujen kerrontatapojen sekä medialisoituneiden rituaalien avulla.

3.1. Käsitteen viestintä määrittäminen ja rajaaminen

Joukkoviestintä Lasswellin (1948) määritteen mukaisesti pyrkii antamaan vastauksen kysymykseen ”kuka sanoo mitä kenelle, minkä välineen kautta ja millaisin seurauksin”. Suoraviivaisen määritteen lisäksi joukkoviestintää voidaan määrittää ja rajata myös tavalla, jossa medialla on viestijän rooli yhteisössä vaikuttavien toimijoiden ja asuvien henkilöiden välillä (Westley & MacLean, 1957). Tässä mallissa toimialueella tapahtuvat yhteisön äänet ja tapahtumat viestitään median toimesta viesteinä vastaanottajille, media antaa julkisuutta tarvitseville yhteisöille mahdollisuuden tulla esiin. Median rooliin kuuluvia asioita ovat median tekemä valintaprosessi kerrottavien asioiden suhteen, valintojen muodostuminen median käyttäjäkunnan osoittaman kiinnostuksen mukaan ja että media ei pyri vaikuttamaan yleisöön opettamalla tai esittämällä omia mielipiteitään (McQuail, 2005, 70).

3.2. Joukko- ja keskinäisviestinnän perusteet

Yhteisöllisyyden käynnistämiseen ja ylläpitoon tarvittavat mediat voivat olemassa olevina toimia kaupallisten periaatteiden mukaan, tai sitten yhteisö itsessään suunnittelee ja toteuttaa median tai mediatapahtuman. Median eräänä tärkeänä tehtävänä on edesauttaa demokratian toteutumista. Yhteisöjen kohdalla tämä tarkoittaisi lehdistön toimintaperiaatteita ja -käytäntöjä kunnioittavien toimintamallien oivaltamista kaikille yhteisöille tasapuolisilla tavoilla.

Eräänä median mahdollisuutena on perustaa tehtäväkenttä yhteisötoimittajalle. Hänen tehtäviinsä kuuluisi käydä vuoropuhelua yhteisöjä edustavien julkisojen, yleisön, median käyttäjien, julkisen vallan sekä edustamansa median välillä. Yhteisöllisyyttä luovassa roolissaan medioiden tulee tapauskohtaisesti määritellä ne raamit, joiden puitteissa yhteisöllisyyttä voidaan sisällöllisesti esittää loukkaamatta journalistiikan luotettavuudelle tärkeitä eettisiä näkemyksiä.

Deliberatiivisessa järjestelmässä median, sanomalehdet, aikakauslehdet, radio, televisio, merkitys yhteiskunnalliselle keskustelulle on laaja. Media esittää eri yleisöille suuren määrän niistä aiheista, jotka diskursiivisesti esiintyvät kulloinkin käsittelyssä olevien aiheiden taustalla. Yleisö puolestaan kiinnittyy mediatarjontaan itseään kiinnostavien aiheiden perusteella, ja myös poliittiset väittelyt nousevat esiin mediassa. Massamedian ominaisuuksiin liittyy myös sen välineellinen mahdollisuus liittää toisiinsa laajan yleisön diskurssi ja eliitin tekemät päätökset poliittisesti keskeisellä tavalla (Maia, 2012, 78).

Median luotettavuuteen perustuvat toimintatavat voidaan raamittaa seuraavan kahdeksan tekijän mukaisesti (Gurevitch & Blumler, 1995, 97). Median on raportoitava kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavista asioista, olivat ne luonteeltaan myönteisiä tai kielteisiä. Osoittaa uutispäivän tapahtumat ja mahdolliset vastuut sekä ratkaisut aihetta kohtaan. Olla foorumina poliitikkojen ja yhteisöhenkilöiden asiallisille keskusteluille. Vastata vuoropuhelusta eri aiheiden sekä vallankäyttäjien ja suuren yleisön välillä. Muodostaa käytäntöjä viranomaisten vallan käytön valvonnan tavoille. Innostaa yleisöä oppimaan, valitsemaan ja osallistumaan poliittisen keskustelun seuraamisen sijaan. Pitää yllä periaatteellista vastustusta median itsenäisyyttä, koskemattomuutta ja kansalaisten palvelua uhkaavia voimia kohtaan. Kertomalla poliittisesta elämästä ja sen vaikutuksista selkeällä tavalla yksilöä kunnioittaen.

Erilaiset toimijat, kuten poliitikot, yhdistysaktiivit, taiteilijat ja urheilijat, pyrkivät vaikuttamaan median esittämiin asioihin erilaisten lavastusten kautta. Tällöin esimerkiksi poliitikot ja poliittiset liikkeet pyrkivät nostamaan mediassa esiin omaa toimintaansa hyödyttäviä asioita, vaikka niillä ei olisikaan kansalaisiin kohdentuvia, edellisen kappaleen mukaisia arvoja. Eri yhteiskunnallisiin ja yhteisöllisiin aiheisiin kohdentuvat lavastukset voivat muodostaa olennaisen osan median toimintatavoista, ja julkista keskustelua kohtaan niiden vaikutusten ei tarvitse olla kielteisen. Paikallisesti media voi toimia duaalisesti. Journalistiset toimintakehyksensä sen pitää rakentaa kuntoon ja edistää omia riippumattomuuteen nojaavia toimintaperusteitaan. Periaatteellisten ratkaisujen jälkeen media voi tarjota alustan yhteisöllisten ryhmien tarvitsemille raameille ja diskursseille yhteisöllisyyttä laajemmin käsittelevien aiheiden esittämiseksi. Tässä toimintamallissa media on valitsemallaan tavalla itsenäinen, ja samalla se vaikuttaa ihmisten kiinnostukseen yhteisöllisiä ja poliittisia aiheita kohtaan (Callaghan & Schnell, 2001, 203).

Suhteutettuna median puolueettomuutta korostavaan journalistiseen toimintamalliin, voi duaalinen näkökanta tarjota medialle edistyneen tavan kantaa vastuu toiminta-alueen yhteisöllisyyden kehittämisestä. Tällöin median tulisi tehdä päätös toimintansa asteittaisesta avaamisesta aatteellisten, mutta ei-kaupallisten ideologioiden esittämiselle. Eräs median arvotavoista kohdentuu tasapuolisuuteen, ja dualistisessa mallissa media antaisikin kaikille mahdollisuuden kertoa asioistaan tarpeellisessa määrin. Median kannalta katsottuna kyseessä voisi olla tilanne, jossa tehtävästä huolehtisi aiheeseen perehtynyt yhteisötoimittaja.

Yhteisöllisyydestä voidaan kertoa mediassa useillakin tavoilla, mutta yhteisöjen tulee olla valmiita esiintymään asiansa puolesta myös erilaisten mediatapahtumien avustuksella. Näissä tilaisuuksissa ne saavat tilaisuuden avata ”mahdollisuuksien ikkunaan” (emt., 89) suhteessa medianäkyvyyteen ja toiminnastaan kertovaan tapahtumaan.

Kerronnallista näkyvyyttä mediassa yhteisö voi edesauttaa esittämällä asiaansa arvostusta nauttivan henkilön toimesta. Yleisön keskuudessa hänen asemansa tunnustetaan esimerkiksi empiirisen tietopääoman tai esiintymistaidon perusteella. Henkilön luotettavuus perustuu näkemykseen, jonka mukaan hänen arviointikykynsä esillä olevaa asiaa kohtaan on järkevä ja asianmukainen. Myös hyvämaineinen taustaorganisaatio lisää henkilön luotettavuutta yleisön keskuudessa (emt., 90; Peters, Bernhard, 2008, 100-101). Tämän aiheen kohdalla yhteisön toimintaan tulisi kiinnittää yhteisössä näkyvällä tavalla toimiva hyvämaineinen kansalainen, jolle voitaisiin sitten antaa yhteisön toimintaan osoittavat kasvot. Toimintatavan haasteeksi voidaan näiltä osin määrittää

tilanne, jossa massa liittyy yleisöksi tuntiessaan kiinnostusta henkilöön, mutta ei yhteisön toimintaan.

Kun kaupungin ja seurakunnan eri toimijoiden (esimerkiksi nuoret, kulttuuri, lapsi- ja vanhustyö) sekä aatteellisten yhdistysten yhteisöjoukkoja laajennetaan kohti voimakkaita tunteita herättäviä ryhmiä, kuten huumeriippuvaiset, seksuaaliset vähemmistöt, ylipainosta kärsivät, maahanmuuttajaväestö eri muodoissaan, kohoa yhteisöllisen median painoarvo. Ryhmien saadessa mediassa puheoikeuden, median itsensä asettamien toimintaraamien muodossa, nousevat arkaluontoiset aiheet esiin julkiseen, mahdollisesti deliberatiiviseen keskusteluun, ja samalla alueellinen demokratia lisääntyy kansalaisten omista lähtökohdista rinnastettuna poliittisten puolueiden käymään aatesuuntaisista lähtökohdista käynnistyvään mielipiteenvaihtoon (deliberatiivinen retoriikka; kansanäänestysretoriikka) (emt., 92-93). Yhteisöllisyyden esille nostamisen kohdalla journalistisen, mutta myös kaupallisen, periaatteen mukaan toimivan median tulee itse määrittää oma roolinsa yhteisöllisenä medianä. Menemällä mukaan yhteisöllisyyden kasvattamiseen vapaaehtoisella, mutta median itse ilmaisemilla säännöillä, saattaa ristiriitaisuutta aiheuttaa pelko luotettavuuden ja puolueettomuuden menettämisestä. Tehtävässä onnistuminen puolestaan antaa medialle mahdollisuuden olla osana vahvistamassa yhteisöjen toimintaa deliberatiivisen ajattelumallin mukaisella tavalla.

3.3. Rituaaliviestinnän jatkuvuus ja uudelleen tuotettavuus yhteisöissä

Yhteisöiltä vaaditaan laajaa viestintäosaamista ja asetettuun tehtävään sitoutumista suhteessa rituaalisen viestinnän suunnitteluun, tuottamiseen ja esittämiseen. Viestintä edustaa yhteisön sisällä tapahtuvaa, mutta massan ja yleisön joukossa tehtävää havaintoa yhteisön tavoista kehittää yhteisöllisyyttä. Viestinnässä yhteisön henkiset ja aatteelliset päämäärät esitetään eri medioissa niille ominaisten ilmaisutapojen avulla. Tämän seurauksena näkymättömän aatteet, joita yhteisötoimintaan osallistuvat ihmiset tekevät, muuttuvat näkyviksi, ja siitä johtuen yhteisöllisyys saa uusia muotoja.

Yhteisöt eivät olemassaolonsa mukaisesti ainoastaan synnytä todellisuutta, mutta niiden tulee myös ylläpitää omia todellisuuksiaan (Carey, 2009, 23). Tämä puolestaan vaikuttaa tiedosta, jonka mukaan yhteisön toimintaan liittyy kaiken uusia henkilöitä, ja heitä varten yhteisöjen tulee uudistaa ja arvovaltaistaa toimintaansa. Historian perinteistä oppineina yhteisöissä luodaan samanaikaisesti

sekä nykyisyyttä että tulevaisuutta. Muutokset yhteisön toimialueilla ja toimintaan vaikuttavien henkilöiden keskuudessa vaativat toiminnan ajoittaista tarkennusta ja säätelyä jo ennen niiden havaittua vaikuttavuutta arkitodelliseen toimintaan.

Jatkuvuus ja uudelleen tuotettavuus eivät kuitenkaan voi jatkua ikuisuuksiin asti, sillä ajoittain yhteisön toimintaa on tarkasteltava kriittisesti syvällisten rakenteiden, muutosmahdollisuuksien ja ilmiasun osalta (emt., 24). Tällöin tarkennus kohdennetaan yhteisöllisyyden suunnittelijana ja toteuttajana vaikuttavaan julkisoon, jossa säännöttömyydet voivat kasvattaa yhteisön miinusmainetta sen toimintaympäristössä. Mahdolliset muutokset kohdentuvat suunniteltavien ja tehtävien toimenpiteiden osalta tekemisestä vastaaviin ihmisiin. Osana toimintaansa yhteisön tulee sopia keskuudessaan eettisistä velvoitteista, joiden puitteissa julkisoon kuuluvien henkilöiden on tarkasteltava oman toimintansa kestävyyttä ja ajanmukaisuutta toimintavastuualueiden mukaisesti. Jos yhteisö esimerkiksi haluaa nykyaikaistaa toimintaansa, niin silloin sen on tartuttava toimeen nykyaikaisuutta ja tulevaisuutta ymmärtävien henkilöiden toimesta.

Careyn huomio (emt., 26) viestinnän tutkimisesta osana kaupunkiyhteisöä on tärkeä. Hänen mukaansa se muodostaa prosessin, jossa todellisuus luodaan, jaetaan, muotoillaan ja säilytetään. Mutta jos tämä prosessi muuttuu näkymättömäksi, tai jos todellisuudesta ei ole olemassa ymmärtämisen mahdollistavia malleja, tai jos yhteisöön kuuluvat henkilöt ovat kykenemättömiä tunnistamaan ja jakamaan todellisuutta, niin silloin kohdattavaksi ovat tulleet viestinnän ongelmat niiden suurimmissa muodoissa.

Suomessa parhaillaan käynnissä oleva sotu-alue- ja kuntauudistus tarkastelevat alueellisuutta talousasioiden vaikutuksesta. Tästä osoituksina ovat esimerkiksi maamme alijäämäinen ulkomaan kauppataase, liian korkea julkisen sektorin osuus bruttokansantuotteesta, eläkkeelle siirtymisiän nostaminen sekä tarve saada korkeakouluissa opiskelevat nuoret nopeammin työelämään. Medioissa käsitellään esimerkiksi aiheita lähes päivittäin, ja tällöin lähtökohtina toimivat politiikka ja talous suhteessa valtionhallintoon ja kauppaan (emt., 27). Tästä syystä yhteiskunta on liikkunut myös median osalta suuntaan, jossa suurimmat painopistealueet kohdentuvat kansalaisuuteen, ammatillisuuteen ja kuluttamiseen, mutta ei siinä määrin jopa kansalaisten mahdollisena terapiakeinona toimivaan yhteisöllisyyteen. Valveutuneille yhteisöille rituaalisen viestintätavan mukaan toimiminen merkitsee suurta mahdollisuutta rakentaa omalle alueelleen uusi viestinnän malli. Sen avulla yhteisö voi uudistaa toiminta-arvonsa osana alueellisen kulttuurin uudelleenmuokkausta.

3.4. Rituaaliviestintä yhteiseen ymmärrykseen

Rituaalien merkitys on Nokian kaupungin ja Nokian seurakunnan, mutta myös muiden yhteisöllisyyttä rakentavien yhteisöjen keskuudessa varsin keskeinen, ja aihetta voidaan lähestyä sekä lähettäjän että vastaanottajan näkökannalta. Lähettäjänä toimivaa yhteisöä edustavan julkison tehtäviin kuuluu määritellä toiminnalleen yhteisöllisyyttä edustavat arvot, joista voidaan myös käyttää luonnehdintaa toteemi (Couldry 2007). Kaupungille ja seurakunnalle arvojen abstraktisuus merkitsee niiden käsitteellistämistä ennen tuotanto- ja mediaesitysten rituaaleja.

Vastaanottajia yhteisötoteemit suojaavat kaaokselta ja pelolta jäädä yksin. Kaupungin ja seurakunnan kohdalla yhteisötoteemit muodostetaan yhteisöryhmien, kuten nuoret, kulttuuriset, vanhukset, lapsiperheet, lähtökohtiin ja tarpeisiin. Ryhmien yhteisöarvojen päivittäisyyttä pidetään yllä jo toimivien paikallisten tai alueelle luotavien medioiden avulla. Yhteisö saa ryhmät toimintaansa mukaan vain niin kauan kuin olemassa olevat arvot vastaavat ryhmien tärkeinä pitämiä arvoja. Tästä syystä kaupungin ja seurakunnan on innovoitava toiminnalleen ensin abstrakteja arvoja, jotka sitten julkiso yhdessä yleisön kanssa muuttaa toiminta-arvoiksi. Jos toimitaan ilman mainittuja arvoja, on vaarana on osallistujien ja yhteisöllisen voiman menettäminen (Bell, 1992, 175). Vaaran välttämiseksi kaupungin ja seurakunnan määrittelemien julkisoiden haasteisiin kuuluvat lähitulevaisuudesta havaittavien yhteiskunnallisten muutosten havainnointi ja niihin reagoiminen osana yhteisön toiminnan kehittämistä.

Nokian seurakunnan ja yleisestikin ottaen kirkon ja uskonnon rooli koskettaa ihmisten elämää tavallista enemmän heidän kohtaamissaan elämänmuutoksissa, kuten syntymä, rippi, häät, kuolema, ihmissuhteen menettäminen, vakava sairaus sekä taloudelliset ongelmat. Nokian kaupungin kohdalla ihmisten kohtaamispinta voisi monitahoisena kasvattaa ihmisten arkielämän hyvinvointia: nuoriso-, liikunta- ja kulttuurityön sekä kirjaston roolin osana kaupunkilaisuutta tulisikin olla nykyistä keskeisempi.

Nick Couldryn (Sumiala emt., 49; Couldry, 2003, 6) mukaan symbolisen kommunikaation dynamiikka voidaan osoittaa tapahtuvaksi kolmen aihekokonaisuuden tiimoilta, joista jokaista voidaan tulkita käyttöön myös kaupungin ja seurakunnan kohdalla.

Ensimmäisen aiheen osalta yhteisöön liittyvillä ihmisillä on olemassa edellisessä kappaleessa mainittuja elämäntilanteita, ja tällöin ihmisillä on korkea halu olla mukana yhdistysten osoittamassa sosiaalisessa maailmassa.

Mainittuihin tilanteisiin sopii myös määrittely pyhän ja epäpyhän välisenä tilana (emt., 49; Durkheim 1912/1980, 59). Pyhiä asioita, kuten esimerkiksi kirkkoon liittyvää tapakulttuuria tai taideteosten käsittelyyn viittaavia asioita, tulee suojella kieltojen kautta. Kieltoja sovelletaan epäpyhiin asioihin, joista tilannekohtaisia esimerkkejä voivat olla kirjastossa tai kirkossa muita henkilöitä häiritsevä ja pahennusta aiheuttava käytös. Couldryn mallissa jäsenet kiinnittävät huomionsa yhteisölle tyypillisiin tekijöihin, joista esimerkkejä ovat toteemit nykyaikaistetun ajattelumallin mukaan so. merkit, asut, henkilöt, rakennukset tai sitten median kohdalla kolmen seuraavan alakappaleen rituaalit.

Kolmas kohdennus osoitetaan sosiaalisen maailman jakamiseen kategorioissa pyhä ja epäpyhä. Yhteisön tärkeänä pitämiä pyhiä asioita suojellaan epäpyhältä, ja tässä abstraktisten arvojen siirrossa toiminnallisiin ja yhteisöä liikuttaviin arvoihin käytetään hyväksi symbolista vuorovaikutteisuutta. Siinä henkilö havainnoi ympäristöään ja tekee esimerkiksi kaupungin ja seurakunnan toiminnasta johtopäätöksiään. Tässä tilanteessa sekä kaupunkilaiset että seurakuntalaiset, jos massan välillä tehdään kategorisoitu jako kahteen, kohtaavat toisensa. Sosiaalisessa ympäristössä yhteisistä arvoista muodostetaan pyhiä, ja tämän jälkeinen toiminta tapahtuu yksilöiden, yhteisön ja kulttuurin rakentamisen kautta.

Nokian kaupungin ja Nokian seurakunnan julkison, mutta myös yleisön edustajien on tarpeellista tuntee rituaaliviestinnän sekä symbolisen vuorovaikutuksen perusteet. Yhteisön arvomaailmasta kertominen massoille merkitsee arvojen avaamista kohti henkilöiden arjessa tapahtuvia valintoja ja tekoja. Yhteisön arvoavaruuden esittämisessä tarvitaan valittujen medioiden tuntemusta niin tuotannon, esitysten kuin myös vastaanoton suhteen. Tämän pro gradun seuraavat kolme alakappaletta kohdentuvatkin aiheisiin tuotantorituaalit, mediaesitysten rituaalit ja vastaanottorituaalit.

3.4.1. Tuotantorituaalit

Yhteisön aatteellinen ja toiminnallinen katsomus perustuu näkemykseen, jossa sillä on, tai ainakin tulisi olla, joukko sen toiminnasta kiinnostuneita henkilöitä. Alueellisen ihmismassan kiinnostusta

yhteisön toimintaan ei kuitenkaan voida saavuttaa ilman median kautta luotavaa vaikuttavuutta. Tässä aiheessa yhteisö saattaa pitää satunnaista medianäkyvyyttä riittävänä tapana herättää ja ylläpitää massan kiinnostusta asiaansa kohtaan. Tällöin kyseessä ei kuitenkaan ole rituaalituotannon keinoin ylläpidettävä näkyvyys, vaan totunnaiseen viestintätapaan viittaava keino huolehtia satunnaisella ja yhteisön toimintaan jopa haittaavasti vaikuttavalla tavalla.

Kaupungin ja seurakunnan kohdalla viestinnän tuotantorituaalien tulee käynnistyä kohdeyleisöjen tarpeiden kartoittamisesta, tiedostamisesta ja sisäistämisestä. Lisäksi mediarituaaleihin tulee liittyä tieto siitä, että yhteisön esiintymisen tulee olla jatkuvaa ja arvoiltaan kohdeyleisön arvojen mukaista. Yhteisön jäsen tai yhteisön jäseneksi toivottava henkilö on kiinnitettävä median yhteisöstä kertomiin viesteihin esimerkiksi toiston, samankaltaisuuden, nykyajassa elämisen sekä yhteiskunnan tulevaisuuden näkemysten tiimoilta (Sumiala, 2010, 97; Rothenbuhler, 1998)

Median tuotantorituaalin kohdalla yhteisön kerrontaa voidaan lähestyä lähtökohtana uutiset, henkilöt ja tapahtumat. Uutisten osalta eri yhteisöille kerrottavat asiat saattavat kohdentua esimerkiksi kaupungin talousarvion yllätykselliseen tiukkuuteen, jonka aiheuttajana saattaa olla valtiolta odotetuksi saadun avustuspääsuman menettäminen. Seurakunnan kohdalla uutinen puolestaan saattaa kertoa kirkollisvaalien äänestysprosentin vaatimattomuudesta verrattuna odotuksiin.

Kaupallisessa mediassa mediatuotanto voidaan itsensä tunnistavaa yhteisöyleisöä kohtaan muuttaa muotoon, jossa uutisen merkittävyys liitetään käsiteltävänä olevaan aiheeseen. Tällöin talousarvion tiukentumisen vaikutukset saattavat osua esimerkiksi joidenkin yhteisöryhmien, kuten nuoret, kirjaston käyttäjät tai liikkujat, tarvitsemien toimintatilojen rakentamispäätösten siirtymiseen. Seurakunnan sisäiseen ja ulkoiseen toimintaan alhainen äänestysprosentti puolestaan vaikuttaa seurakunnassa julkisena ja yleisenä vaikuttavien henkilöiden vaihtumattomuuteen, joka puolestaan merkitsee toimintaan vaikuttavien vanhakantaisten arvojen pysyvyyttä verrattuna uusien kirkkovaltuustoon valittavien henkilöiden tuoreisiin näkökantoihin. Objektiivisuuteen pyrkivän mediatuotannon tehtäväksi jää selvittää yhteisön kohtaamiin aiheisiin liittyvät uhkatekijät (emt., 106; Elliott, 1992).

Uutisrituaalit edustavat median käyttötavoissa perinteiseksi luonnehdittavaa journalistiikkaa, ja maanlaajuisella tasolla niiden voidaan luonnehtia liimaavan yhteisöön kuuluvia henkilöitä yhteen. Päivittäismedian, toisin kuin yhteisön itse tuottaman, uutisoinnin on kuitenkin oltava

mahdollisimman tasapuolista ja mielipidevapaata jo siitäkin syystä, että yksittäisten yhteisöllisten aiheiden osalta ei ole aiheellista osoittaa uhkatekijöiksi esimerkiksi tiettyä poliittista tai aatteellista ryhmittymää. Sen sijaan, ja erityisesti paikallisesti, yhteisön on pyrittävä toimimaan tavalla, jossa sen mielipiteet sille tärkeitä aatteellisia aiheita kohtaan tulevat kuulluksi jo hyvissä ajoin ennen toimintaan haittaavasti vaikuttavia päätöksiä.

Uutisrituaaleja voidaan lähestyä myös henkilöiden kautta tehtävien havaintojen tiimoilta. Tässä rituaalissa yhteisöön kohdennetaan julkiseksi muodostuvia, ja yhteisöä koossapitäviä kertomuksia yksittäisistä kansalaisista, jotka voidaan kuitenkin liittää osaksi yhteisön toimintaa (emt., 109). Yhteisön kohdalla ei kuitenkaan ole kyse eliittikansalaisten paljastuksellisesta suhteesta massaan, yleisöön tai julkisoon, ellei sillä sitten tarkoiteta jonkun tietyn yhteisön keskuudessa näkyvässä roolissa olevan henkilön esille nostoa. Kyseessä on median ylläpitämä julkinen tila, jota yhteisön tulee käyttää hyväkseen yhteisöllisyyden ylläpidossa ja kehittämisessä.

Henkilöistä kertovien uutisrituaalien sijaan yhteisöjen mediarituaalien tulisi muodostua toimintaan vaikuttavien ja toiminnassa ilmenevien asioiden kerrontana. Tehtävässä käytettävät mediat valitaan yhteisöllisen kohderyhmän tavanomaisesti käyttämien medioiden mukaan. Esimerkiksi Nokian kaupungin ja Nokian seurakunnan kohdalla välinevalinnat pitää tehdä kohderyhmä- ja tuottajalähtöisesti. Yhteisöllisyyttä ylläpitävän julkison tehtävänä on huolehtia medioiden käyttötäidoista pystyäkseen kertomaan yhteisöasioistaan valitun median mahdollisuuksia parhaiten hyödyntävällä tavalla.

Mediavalinnat muodostavat yhteisöllisyyden rakentamisessa alustan yhteisön esittämille aiheille. Tuotantorituaalien kohdalla pitää keskittyä valittuihin asioihin sekä pitkällä että lyhyellä aikataululla. Pitkän aikataulun tavoitteet määritetään laajemman näkökannan mukaan, jossa yhteisön rooliin kuuluu tehdä vuosikohtainen suunnitelma mediassa kertomistaan yhteisöaiheista. Tämän strategisen näkökannan muodostamisen jälkeen on vuorossa tuotantorituaalien, jotka voivat koskettaa esimerkiksi uutisia, uudistuksia tai toimintatapojen muutoksia, mallintaminen kuukausi- ja viikkotasolle.

3.4.2. Mediaesitysten rituaalit

Mediatutkijat määrittävät tutkimuksissaan termin medialisaatio viittaavan median ja sen logiikan historiallisia vaikutuksia kulttuurin ja yhteiskunnan osalta viimeisimmän sadan vuoden aikana. (Sumiala, 2010, 112; Hjarvad, Stig (2008a ;2008b; 2009); Krotz, Friedrich (2009); Lundby, Knut (2009a); Schulz (2004), joista viimeisimmän mukaan medialisaatiossa on kyse median kyvystä laajentaa inhimillisen kommunikaation rajoja muutamilla tavoilla.

Yhteisöllisyyden rakentamisen kohdalla ensimmäinen tapa kohdentuu ei-mediavälitteisten sosiaalisen elämän muotoihin, joista kunnallisen ja seurakunnallisen elämän esimerkkejä ovat käytöstapakoodit kirkollisissa tilaisuuksissa, liikuntatiloissa sallittujen ja kiellettyjen asioiden näkyvä mainitseminen, vaiteliaisuusmääritteen noudattaminen kirjastossa tai teatteriesityksen seuraaminen taiteilijoiden työtä ja näkemystä kunnioittaen.

Toinen medialisaation yhteisöllisyyteen vaikuttama aihe osoittaa ilmiöön, jossa yhteiskunnassa vaikuttavat kulttuurilliset ja uskonnolliset organisaatiot ja instituutiot joutuvat sopeuttamaan ja määrittämään toimintatapansa pohjautumaan median logiikkaan. Medialle altistuva ja mediaa käyttävä massa muuttuu yhä tarkemmin määriteltäväksi heterogeeniseksi yleisöksi. Tästä syystä esimerkiksi median kautta tapahtuva yhteisöllisyyden kasvattaminen ei enää onnistu suunnittelemattomalla yhteisöviestinnällä. Sen sijaan yhteisöjen, kaupungit, kunnat, seurakunnat, aatteelliset yhdistykset, on otettava käyttöön yhä tarkempia ja ajoitetumpia kerrontatapoja yhteisöllisyyden lisäämiseksi.

Tuotantorituaalien kohdalla nousee esiin myös määrite medialisoitunut rituaali (Pantti, Sumiala, 2009, 119-135). Tässä rituaalissa median tehtäviin kuuluu sekä viestin välittäminen että sen muokkaaminen, jolloin se samalla vaikuttaa rituaalien tulkintaan ja esitykseen. Kunnallisen, seurakunnallisen ja yhdistysten tasolla kyse voi olla tapahtumista, joissa on mukana rituaalisia tekijöitä, kuten tilaisuuden juhlallinen avaus, uuden harrastustilan käyttöön saattaminen tai jonkin yhteisöryhmän tilaisuus, josta osan muodostaa totunnaisuuteen ja toistoon viittaava rituaalinen esitys. Kyseessä ei ole suurisuuntainen tapahtuma, mutta median esittämistavan myötä se nousee rituaaliseen asemaan. Samalla tapahtuman toteuttajan tunnettuisuus ja arvovalta sen toimialueen asukkaiden keskuudessa lisääntyy.

Rituaalin luomisessa yhteisön julkiso voi turvautua yhteistyöhön median kanssa, mutta se voi myös itse toimia aktiivisella tavalla kohti massaa ja yleisöä. Tässä tärkeää on, että yhteisön konseptisuunnitelmassa toiminnalle laaditaan seikkaperäinen suunnitelma. Lisäksi huomioitavaksi tulee tieto siitä, että kaikkien tapahtumien joukosta media pystyy nostamaan esiin vain ryhdikkäällä tavalla kokonaistapahtumista esiin nousevat tilaisuudet. Perustelluksi toimintamalliksi voidaan ajatella tilannetta, jossa yhteisö tuottaa tapahtuman, jonka media muuttaa yleisölle rituaaliseksi suhteessa yhteisön asettamiin yhteisöllisyystavoitteisiin ((Sumiala, 2010, 116).

3.4.3. Vastaanottorituaalit

Henkilöiden vastaanottorituaalinen käsittely voidaan aloittaa tavallisesta arkipäivästä. Päivän aikana ihmiset lukevat totunnaisella tavalla aamulehtensä, kuuntelevat radiosta ja katselevat televisiosta tiettyä kanavaa ja ohjelmaa, käyttävät internetiä toistuvilla tavoilla ja vahvistavat sosiaalista verkostoaan Facebookin sivuilla. Mainitut median käyttötavat tarkoittavat heikkoa median käyttöä, mutta niiden kohdalla voidaan kuitenkin puhua muotoon sidotuista tavoista olla osana ja liittyä omaa sosiaalista ympäristöä laajempaan yhteisölliseen toimintatapaan (emt., 98). Tässä suhteessa esimerkiksi kaupungin ja seurakunnan yhteisöryhmien tavoitteena tulee pitää itseään esillä heikon median käytön myötä niiden kokonaistunnettuisuuden ylläpidon vuoksi.

Heikon ja passiivisen median käytön sijaan yhteisön kehittyneempi tavoite asetetaan vahvan merkityksen suuntaan. Siinä yleisön median käyttö vahventuu kansalaisjournalismin mukaan ottamisen myötä. Kun henkilöt asettuvat itse ajurin paikalle mediasanomien muokkaajina, parantaa se samalla heidän yhteisöllistä sitoutumistaan.

Vastaanotossa kyseeseen voi tulla myös Sumialan esille nostama tunnustusrituaali. Tällöin erääksi yhteisön valtarakenteeksi muodostuu yksittäisen, ehkäpä yhteisön hyvin tunteman, henkilön esilletulo mediassa tunnustuksen avulla. Kun laajemmin tuttu kaupunkilainen ilmoittaa olevansa mukana yhteisön toiminnassa, niin samalla hän avaa osan yksityiselämästään julkisuudelle. Tämän seurauksena median tehtäväksi jää kertoa hänen ajatuksensa ja totuutensa käsittelyn alla olevasta yhteisöllisestä aiheesta (emt., 100, White 1992; Peck 1995; Sumiala-Seppänen 2001; 2002; 2007a; Aslama & Pankki 2007). Tämän seurauksena henkilö astuu osaksi median ylläpitämää julkista tilaa. Mediarituaalin kautta tunnustuksia tekevät ihmiset liittyvät itsensä kuviteltuun tai olemassa olevaan yhteisöön (emt., s. 103; Couldry, 2003). Esimerkin voimasta massaan kuuluvien henkilöiden halua

liittyä julkison toimintaa voimistuu, ja yleisöön kuuluvien henkilöiden halu olla edelleen mukana vahvistuu.

Entä voidaan yhteisölliseen toimintaan sitten liittää jollain tavalla myös fanikulttuurin kaltainen toiminta. Tässä kulttuurin muodossa on Jenkinsin (1988, 472-73) mukaan kyse siitä, että tällöin henkilö muuttaa jonkin asian etäältä katselun jonkin asteiseksi kulttuurilliseksi toiminnaksi. Ehkäpä nuorten kohdalla voidaan jossain määrin olettaa fanikulttuurin mukaisen yhteisöllisen toiminnan olevan mahdollista. Tämän seurauksena nuorten tulisi oppia rakentamaan omaa yhteisöään median mahdollistamien rituaalien kautta. Tässäkin tapauksessa kriittisenä tekijänä toimii nuorten rooli viestinnän toteuttajina. Ja ennen viestintää nuorten pitäisi myös tietää toimintakäytäntöjen laatu yhteisön pitkän aikajänteen ja nykyhetken arvojen heijastajana.

3.5. Informaatiovajeen täyttäminen yhteisöissä

Yhteisöllisten asioiden ydin saattaa laaja-alaisen toimintojen maailmassa hautautua tai jäädä kohdeyleisöltään huomaamattomaksi. Tässä asiassa eräänä ratkaisevana asiana toimii yleisön keskuudessa vaikuttava informaatiovaje, jonka seurauksena yleisöön kuuluvat eivät pysty havaitsemaan yhteisön sille luomaa lisäarvoa. Informaatiovaje esiintyy ajallisesti nyt muodossa, mutta kun henkilöryhmiin kuuluvat ihmiset huomaavat elämäänsä vaikuttavan ongelman, niin heidän halunsa saada ongelman korjaavaa lisätietoa lisääntyy (Carey, 2009, 20, Dewey, 1927, 2006).

Yhteisöjen kohdalla tämän asian huomioiminen merkitsee massaan kuuluvien henkilöiden arvomaailman tuntemista, sillä lähtökohtaisesti yhteisön tavoitteena tulee olla yhteisöllisyyttä synnyttävien asioiden määrittäminen, ymmärtäminen, sisäistäminen, viestintä ja toiminta. Yhteisöjen toiminta-arvojen avaamisessa massaan ja yleisöön kuuluvien henkilöiden keskuuteen tulee muistaa, että yhteisön todellisuus ja toiminta tuodaan näkyväksi viestinnällä (emt., 20). Tällöin yhteisöjulkison tulee asettaa tavoitteekseen omien yhteisöllisyyttä edesauttavien aiheiden kerronta kohdeyleisöön kuuluville henkilöille mahdollisimman seikkaperäisellä, mutta kuitenkin yksinkertaisella tavalla.

Tähän suuntaan osoittaa myös ajatus siitä käytössä olevan fyysisen tai aatteellisen tilan esittämisestä vähentämällä tarjolla olevan informaation määrää. (emt., 22). Yhteisön ei tarvitse esittää yleisöilleen suurta asiamäärää samanaikaisesti, sillä niin tehdessään se vaarantaa

toimintatapojensa ainutkertaisuuden massalle ja yleisölle esittämissään aiheissa. Yhdellä kerralla kerrotun informaation sijaan yhteisön kannattaa lähestyä yleisöään useasti erilaisista toiminnoista kertovien viestien voimalla, ja tällöin se pystyy kertomaan toiminnastaan tuoreella tavalla asiakohtaisesti eri kohdeyleisöjen tarpeisiin.

Edelleen informaatiovajeen täyttämisen lähestymiskulmaksi voidaan valita ajatuksen ja testin välinen tila (emt., 23). Julkiso tekee yhteisötoimintansa luonteesta päätöksiä, jotka pohjautuvat deliberatiivisen demokratian toimintamalliin, jota on käsitelty tämän pro gradun toisessa kappaleessa. Julkison tekemien päätösten taustalla ovat ajatukset yhteisöllisyyttä kehittävästä asioista ja pohdinnat niiden vaikuttavuudesta. Yhteisötoimenpiteitä ei ole kannattavaa ottaa käyttöön ilman kokeellisuutta, jota käyttämällä voidaan tehdä huomioita siitä, millaisia informaatiovajeita kohdeyleisöön kuuluvien henkilöiden keskuudessa on, ja millaisessa muodossa näitä vajeita täytetään paikallismediassa. Careyn mukaan ”ajatus muodostaa erilaisten mallinteiden rakenteet ja käyttötavat, ja näiden mallinteiden esittäminen tapahtuu viestinnällisin keinoin” (s. 23),

Mainitun asian merkitys koskettaa yhteisöllisyyden rakentumista kahdella tavalla. Ensinnäkin julkison tulee olla virittäytynyt tehtävänsä tavalla, jossa ajatuksen voima ja aikomukset uskalletaan siirtää käytännön toteutukseen viimeistäänkin huolellisen ennakosuunnittelun ja testauksen jälkeen. Asiaansa aktiivisesti suhtautuvalla ja toiminnassaan deliberatiivista demokratiaa käyttävälle julkisolle tehtävä ei ole mahdoton, mutta taantuneen julkison kohdalla tilanne voi olla toinen. Tästä syystä julkison eräänä peruspilariperiaatteena tulee olla tieto siitä, että yhteisölle negatiivista arvoa tuottavan julkisohenkilön on osattava irtautua yhteisön toiminnasta vapaaehtoisesti. Muussa tapauksessa yhteisön sisällä alkavat toimia jännitteiset ja keskenään taistelevat valtarakennekokonaisuudet, joiden seurauksena yhteisön toiminta muuttuu draamaksi ja massaa kiinnostamattomaksi.

Yhteisöllisyyden viestimisessä julkison tulee keskittyä huolellisesti sanoihin ajatus, mallinne, rakenne ja käyttötavat. Yhteisöllisyys syntyy ajatuksen voimasta, ja juuri siitä syystä harkitsevan demokratian rooliin tulee kuulua ajatusten kirkastaminen ennen rakenteiden suunnittelemista ja toteuttamista. Rakenteet puolestaan ovat asioita, joita reaali maailmassa tarvitaan yhteisöllisyyteen. Käyttötavat kietovat ajatuksen ja rakenteen yhteen, ja yhdessä ne muodostavat toiminnalle mallin.

Yhteisöllisenä esimerkkinä toimii lisää aktiivijäseniä toiminnalleen haluava kirjallisuuteen keskittyvä kulttuuriyhdistys, jossa yhteisöllisyys rakentuu sekä kotimaisen että ulkomaisen

kaunokirjallisuuden varaan. Yhteisö käsitteenä edustaa tässä näkemyksessä todellisuutta, jonka alle aatteellista ja henkistä toimintaa rakennetaan. Mutta yhteisö käsitteenä edustaa myös esimerkiksi yhdistyksen moraalisia ja toiminnallisia arvoja, niistä yhdistys tunnetaan, ja niiden vuoksi siihen liitytään (emt., 23).

Kun yhdistys tuo asiaansa esille mediassa, niin viestinnässä sen täytyy liittää toisiinsa toiminta-ajatus, toimintaympäristö ja -tavat, ja lisäksi yhdistyksen toiminnalla, ettei se näivettyisi, tulisi olla kysyntää. Viestinnällisenä sanomana, jolla näkymättömästä yhteisöllisyydestä luodaan näkyvää, voisi esiintyä määrite, jonka mukaan kulttuuriyhdistys-yhteisöön kuuluvien henkilöiden kirjallinen ja kulttuurillinen sivistys kohoaa sekä kotimaisen että ulkomaisen kaunokirjallisuuden harrastamisen ja tutkimisen kautta. Sivistyksen nousu edustaa ajatusta, kokoontumiset ja keskustelutilaisuudet edustavat rakenteita, ja kirjojen lukeminen ja muiden kanssa jakaminen edustavat sivistyksellisiä käytöstapoja. Yhteisöissä voidaan luoda ensin symbolinen todellisuus, ja tämän jälkeen tämä maailman toteutetaan todellisessa elämässä (emt., 23).

3.6. Viestintäteknologian muutoksen vaikutukset yhteisöviestintään

Sekä viestimien luku- ja että käyttötaito korostuvat yhteisöissä tulevaisuudessa viestintäteknologian muutosten myötä. Esimerkiksi internetistä katsottavissa olevat uutiset voidaan määrittää kehitysaskeleiksi televisiotoiminnalle, mutta myös sanomalehdistölle niissä tapauksissa, joissa uutistuotannon perusteet nojautuvat sanomalehtien uutistyyliin (McQuail, 2005, 40). Myös yhteisöissä verkkouutisia voidaan tuottaa osana kansalaisviestintää. Yhteisön jäsenet muodostavat yhteisön asioista kertovia kansalaistoimittajia, ja heidän tulee ymmärtää maailmanlaajuisen internetin viestinnälliset ominaisuudet, kuten liikkuvuus, interaktiivisuus sekä matalatasoinen valvonta.

Yhteisö tarvitsee yhteisöllisyyden kehittymiseen toimintasuunnitelman lisäksi myös lähi- ja kaukokatseisuutta viestintäteknologian kehittämisestä, ja apuna voi toimia oman toimialansa kehittymistä seuraava alueellinen media. Viestinten kehitys ei itsessään saa aikaan uudenlaisia viestintätapoja, ja uudet toimintamuodot saattavat syntyä sekä median itsensä, mutta myös median ja yhteisön yhteistyön tuloksena.

Teknologian kehittymisen vaikutukset yhteisön viestintäkulttuuriin käynnistyvät yhteisön tai sen edustaman asian uudenaikaisesta viestintäideasta uudessa viestintävälineessä. Tämän jälkeen uusi toimintatapa mallinnetaan korvaamaan vanhat viestinnälliset tavat, jonka seurauksena median aikaisemmat käyttötavat muuttuvat, ja uuden viestintäteknologian mahdollistamat toimintamallit muotoutuvat. Seuraavassa vaiheessa viestintää toteuttavat yksiköt mukautuvat uuteen viestintätapaan, ja uudet kulttuurilliset tavat ja merkitykset nousevat esiin. Prosesseina viestintäteknologia ja kulttuuri muuttuvat tulevaisuuteen, ja muutoksen vaikutus kohdentuu yhteisöön riippuen kulloisenkin sovelluksen muodosta (emt., 128).

3.7. Kansalaisjournalismia paikallismedian aloitteesta

Laajasti ymmärrettynä paikallismedian journalistisiin tehtäviin kuuluvia asioita ovat uutisointi alueen tapahtumista, viranomaisyhteistyö seurakunnan, kaupungin, palo- ja poliisiviranomaisten kanssa, kulttuuriin osallistuminen henkilö- ja aihejuttujen avulla sekä yhteisöllisyyden rakentaminen. Viimeksi mainitussa tehtävässä media sijaitsee todellisuuden ja havaintojen sekä tietojen välisellä alueella. Vaikutusvaltaisella, alueellisella medially on mahdollisuus järjestäytyä osaksi yhteisöä ja sen kehittämistä olemalla kosketuksissa sellaisten yhteisöjen kanssa, joiden tavoitteena on muokata yleisön havaintoja todellisuudesta.

Westleyn ja MacLeanin (1957) malliin perustuvassa järjestelmässä media on suhteessa paikkakuntansa uutislähteisiin ja eri aihealueiden edustajiin sekä suureen yleisöön ja sidosryhmiin. Paikkakunnan toimijoiden kanssa tapahtuvasta vuorovaikutuksesta seuraa median tekemien valintojen myötä journalistista tiedonsiirtoa yleisölle, joka puolestaan reagoi vastaanottamaansa viestiin omassa arkielämässään. Jokaisella yleisön edustajalla on henkilökohtainen kokemuksensa todellisuudesta, ja mallissa todellisuus edustaa yleisöön kuuluvan henkilön näkövinkkelistä kaukaisia tapahtumia ja sosiaalisia vaikutteita (McQuail, 2005, 85).

Eräs ajassa tapahtuvista journalistisista muutoksista kohdentuu kansalaisjournalismin merkityksen lisääntymiseen, ja tällöin julkison tavoitteena on lisätä yhteisön elinvoimaisuutta edistämällä yleisön osallistumista ja keskustelua esillä olevista aiheista. (emt., 183). Toteutuakseen kansalaisjournalismi edellyttää medialta siirtymistä ajatusmallista ”journalismista informaatiota” malliin ”journalismista keskusteluun”, jossa yleisö tarvitsee elämäänsä tiedon lisäksi myös sellaisia päivittäisiä uutisia, joiden tiimoilta syntyy keskusteluja ja väittelyjä (Glasser & Craft, 1997).

4. MEDIAN KÄYTTÖTAPOJEN VAIKUTTAVUUDEN EDELLYTYKSET

Median käytön mahdollisuuksista kappaleessa nostetaan esiin sanomalehti liitemahdollisuuksineen, internet, nettitelevisio sekä sosiaalisiksi luonnehdittavista medioista Facebook, Twitter sekä blogikirjoitukset. Yhteisöille median käytön tulee merkitä käyttöä koskevien toimintamallien ymmärtämistä moniarvoisten yhteisöllisyysaiheiden esittämistä varten. Yhteisöjen tulee esimerkiksi olla mediatuotannossaan aktiivinen vaaliakseen valitsemansa yleisön keskuudessa kuvaa itsestään alueen sosiaalista hyvinvointia lisäävänä tekijänä. Aktiivisuuteen voi kuulua myös syvempi yhteistyö median kanssa, joka puolestaan tarjoaa medialle tavan kehittää sen omia toimintoja.

Kappaleessa eräs painopisteistä asetetaan määritteelle median väliintulo, jonka kohdalla medialla on yhteistyössä yhteisön kanssa mahdollisuus nostaa esiin sosiaalista eriarvoisuutta aiheuttavia alueellisia ongelmakohtia. Sosiaalisen liikkeen organisoimisessa yhteisön pitäisi tunnistaa itsestään viisi tarvittavaa toimintarutiinia.

Mediakäsitteiden kohdalla tarkastelussa ovat mediakieli ja -ympäristö, mutta myös yhteisöissä vallitsevien käsitteiden määrittäminen niiden muodostaessa älyllisen tarttumapinnan yhteisökohderyhmän keskuuteen. Huomiota osoitetaan myös yhteisön käytössä olevaan käytännölliseen ja sosiaaliseen informaatioon, joita käyttämällä julkiso ja yleisö kehittävät yhteisön toimintaa deliberatiivisen toimintamallin mukaisesti.

4.1. Käsitteen media määrittäminen ja rajaus

Yleisellä tasolla medium sanan monikko tarkoittaa viestinnässä viestintäkanavia tai viestinnän välineitä. Kansalaisten keskuudessa sana esiintyy synonyymina joukkotiedotusvälineille, mutta nykyään se yhdistetään myös sosiaalisen median kenttään. Joukkotiedotusvälineiden osalta henkilöt yhdistävät termin media esimerkiksi sanomalehtiin, radioon, televisioon, aikakauslehtiin ja internetiin, mutta myös viestintämuotoihin, kuten teksti, kuva tai ääni (Kuutti, Puro, 1998, 102).

Yhteisöllisyyden kehittämisen tiimoilta käsitettä media tulee lähestyä esimerkiksi medialle asetettavan tasa-arvovaatimuksen sekä demokratian näkökulmista. Toiminnassaan yhteisöllisyyteen keskittyvä yhdistys lähestyy edustamaansa yhteisöä omalla mediaosaamisellaan, kuten yhdistyksen toiminnasta kertova julkaisu, internetin kotisivu, Facebook tai alueellisen lehden välissä jaettava liitelehti. Kun median toiminta sitten määritetään osaksi yhteisöllisyyden kehittämistä yhteistyössä median ja yhdistysten välillä, niin ensimmäiseksi käsittelyaiheeksi kohoaa tasa-arvovaatimus, jonka mukaan erisuuruisten järjestöjen olisi esimerkiksi paikallislehden sivuilla saatava samansuuruinen tila aiheittensa käsittelyä varten. Vaatimusta voi lähestyä kahden järjestön esimerkillä, joista toisessa on 20 ja toisessa 2.000 jäsentä. Toisen ryhmän suuruus on satakertainen, joten vaikka moniarvoisuus onkin eräs demokratian määritteistä, niin tasa-arvovaatimuksen toteuttaminen ei ole perusteltavissa (Baker, 2002, 77). Mikäli mediaedustuksessa kuitenkin vallitsisi tasa-arvo, niin tällöin valtavirtaa edustavat yhteisöt saattaisivat kärsiä arvovaltatappion verrattuna eliittiyhdistyksiin.

Mediassa näkymisen suhteen kannattaa pitää mielessä se perushavainto, että joukkotiedotusväline määrittää journalistiset ratkaisut oman julkaisupolitiikkansa perusteella, ja tässä suhteessa tiedotusvälineen itsenäisyys suhteessa yhteisöllisyyden ylläpitoon on koskematon.

Mutta koska tämän tutkielman tehtävänä on myös osoittaa keinoja median ja yhteisöjen yhteistyölle yhteisöllisyyden tehostamiseksi, niin tämän ja medioiden itsenäisyyden perusteella yhteisöjen tulee itse toimia mediatuotannossaan aktiivisella tavalla. Yhteisöllisyyden tilaa ihmiset voivat elää esimerkiksi maantieteellisesti rajatulla alueella tai sitten verkkoyhteyden kautta, mutta Will Kymlickan (1989, 175-176) mukaan rajatulla maantieteellisellä alueella toimiva yhteisö vaatii oman identiteettinsä ylläpitoon suhteellisen vakaata käsitystä yhteisön toiminnan kulttuurillisesta kontekstista ylläpitääkseen itsearvostusta ja -tietoisuutta sekä havaitsemaan mielekkäitä vaihtoehtoja elämänsä varten (Baker, 2002, 78). Tätä havaintoa Kymlicka edelleen vahventaa John Rawlsin väitteellä, jonka mukaan ”meillä tulee olla sellaiset sosiaaliset olosuhteet, joiden avulla voimme älyllisesti päättää, mikä meille on arvokasta” ja että ”omaleimaiset ryhmittymät pyrkivät välttämään kaikin tavoin joutumasta itsetuntoa heikentävään sosiaaliseen asemaan (Rawls, 1971, 440). Eräänä tähän tilaan johtavana aiheena Kymlicka mainitsee ”kulttuurillisen jäsenyyden kadottamisen” (Baker, 2002, 2, 78), ja tästä syystä juuri Rawlsin kaltaisten liberaalien tulisikin Bakerin mukaan nähdä elinkelpoisten ja omakulttuuristen yhteisöjen jäsenyys ”perushyveenä” koskien epätasa-arvon aiheuttamia vääryyksiä.

4.1.1. Mediakielen ymmärtäminen

Mediakielen ymmärtämisessä yhteisöviestintää toteuttavien ryhmien on ymmärrettävä eri viestiminen tarjoamat mahdollisuudet sekä käyttöosaamisen edellytykset. Kun kyse on sosiaaliseen mediaan luotavasta videohaastattelusta, käyttöön tulevia asioita ovat pukeutuminen, lavasteet, musiikki, grafiikka, valaistus sekä käsiteltävien asioiden mukaiset konventiot esimerkiksi henkilöiden asusteiden sekä esiintymis- ja puhutavan mukaan. (Buckingham, 2003, 56).

Muita journalistiseen esitykseen vaikuttavia asioita ovat mediassa vallitsevien käytäntöjen tunteminen, sillä yleisölle tuttujen toimintatapojen myötä yhteisön esittämät asiat ymmärretään heidän totunnaisesti tiedostamallaan tavalla. Mediakielen tuntemuksessa käsitellään esittämistä koskevia lajityyppejä, joista yhteisöllisyyden osalta tulevat kohdalle ainakin uutiset, toiminnan esittely sekä henkilö- ja tapahtumakuvaukset. Jos jokainen journalistinen mediaesitys täytyykin luoda aina erikseen (Pietilä, 2010, 170), niin tämän aiheen toiminnallista vaikutusta voidaan helpottaa tekemällä mediakielen valinnasta sellaisia päätöksiä, joiden tiimoilta yhteisön ei tarvitse keskittyä kielellisiin seikkoihin yhä uudestaan, ja painopiste voidaan asettaa sisällön esittämiseen (emt. 57). Mediaesityksessä toimivat kielelliset tekijät voivat esiintyä myös itsenäisesti, ja koska ne on totuttu havaitsemaan totunnaisella tavalla osana mediaesitystä, merkitsee se samalla sitä, että yhteisöryhmään kuuluvien henkilöiden on syytä suhtautua tehtävänsä valveutuneesti.

4.1.2. Käsitteet medianäkyvyyden (ominaisuuksien) perustaksi

Yhteisöllisyyden rakentamista ja ylläpitoa tavoittelevan yhteisö tulee olla tietoinen esitettävien käsitteiden merkityksestä. Käsitteiden rooli on keskeistä siitä syystä, että yhteisöjen edustama toimintamalli ja -tavat tulevat massan ja yleisön tietoisuuteen niiden avaamisen kautta. Kun yhteisön toiminnasta vastaava julkiso määrittelee yhteisöllisyyteen viittaavia käsitteitä, tulee käsitteiden aitoudesta ja ymmärrettävyydestä huolehtia deliberatiivisen käsittelymallin avulla. Yhteisöllisyyttä pohtiva henkilö yhdistää representaation mukaisesti yhteisön toimintaan yksipuolisia käsitteitä, joita käyttämällä yhteisöllisyyttä voidaan tarkentaa tarvittaessa usealta eri taholta (Johdatus viestintätieteisiin 3).

Yhteisö voi suunnata toimintaansa useille ryhmille, ja tämän työn yleisöympäristöön kuuluvia laajoja henkilöryhmiä ovat nuoret ja aikuiset. Laajoista ryhmistä voidaan kaventaa omiksi ryhmikseen yhteisöjen toimintoihin (esimerkiksi kirjasto, nuorisotilat, urheiluseurat, kulttuuri-ryhmät) osallistuvia yläasteikäisiä, mutta myös aikuisväestön edustajia. Sosiaalisen ja taloudellisen arkielämän haavoittuviin ihmisryhmiin kuuluvat teiniäidit, yksinhuoltajat, maahanmuuttajat, päihdeongelmista kärsivät, kodittomat, työttömät sekä mielenterveysongelmaiset. Kun yhteisön julkiso päättää käynnistää ryhmäkohtaisen yhteisöllisyyden rakentamisen, sen tulee avata yhteisöllisyyden käsitemaailma lupauksesta lisätä sosiaalista hyvinvointia ja pienentää sosiaalista eriarvoisuutta. Käsitevaihtoehtojen lukumäärä on lukuisa, ja esimerkkejä laajoista käsitteistä edustavat demokratiaan liitettävät määritteet hyvinvointi, turvallisuus, yhteenkuuluvuus, keskinäinen ymmärrys, huolehtiminen, välittäminen, toiminta ja toiminnan jatkuvuus.

Mainituista käsitevaihtoehtoista käytetään nimitystä intensio eli sisältö, ja se tarkoittaa kulloinkin voimassa pidettäviä kriteereitä, ehtoja tai tunnusmerkkejä (emt., 3). Eri yhteisöryhmien tarkastelu tuottaa julkisolle tietoa ryhmien tarpeista käsitteiden kautta. Esimerkiksi nuorison kohdalla määritteiksi voitaisiin valita turvallisuus, yhteenkuuluvuus, välittäminen, toiminta ja toiminnan jatkuvuus. Kodittomien kohdalla määritteitä voisivat olla turvallisuus, välittäminen, toiminta ja toiminnan jatkuvuus. Intension toiminnallisuuden synnyttää kuitenkin ekstensio eli sovellusala, jonka kohdalla kunkin määritteen alle kohdennetaan joukko sisällöksi kelpaavia käsitteitä (emt., 3). Tätä tehtävää varten julkiso tekee valintoja yhteisöllisyyden synnyttämiseen ja ylläpitoon tähtäävien määritteiden valitsemiseksi. Esimerkiksi turvallisuus käsitteen merkitseviksi olioiksi voivat intensiorakenteen kautta muodostua nuorten kohdalla valvottu tila, johdettu toiminnallisuus ja yhdessä oleminen, kun taas kodittomien kohdalla käsitteitä voivat olla ruokailu, yhdessä oleminen ja väliintulomedia.

4.2. Medioiden käyttötavat yhteisöryhmien tunnettuisuuden kasvattajina

Yhteisön toiminnoista kertovien, yhteisöllisyyden tehostamista lisäävän medianäkyvyyden kohdalla yhteisötoimijoiden tulee nähdä media katsantokannalta, jossa yhteisöviestintä kehittää myös median toimintatapoja. Tästä näkökannasta, ja jota aihetta käsitellään kappaleessa 4.2.1, Tanja Dreher käyttää termiä yhteisömedian väliintulo (Howley, 2013, 7). Sen mukaan media ottaa haltuunsa esimerkiksi valikoiman ”aktiviteetteja ja projekteja, joiden tuottajia ovat rasismien vaikutuksista keskustelevat ja pääuutismedioiden kanssa vuorovaikutuksellisuutta tavoittelevat yhteisöt”.

Tämän katsantokannan kautta yhteisömedioille voi olla leimallista median kehittäminen, ja mahdollisuutena on tarjota yhteisöille työkaluja mediatuotantoon ja -jakeluun, mutta se myös uudistaa yleisön ja tuottajien välisen vuorovaikutussuhteen (emt., 7; Fairchild, 2010; Forde, Foxwell, & Meadows, 2003). Tämän näkemyksen mukaan aktivististen ryhmien tavoitteena on muun muassa jalostaa yleisöstä aikaisempaa kriittisempää sekä tarkkailla, kritisoida tai tulla kaupallisen median toimintojen väliin yrityksissä muuttaa median rakenteita.

Määritteen median väliintulo kautta voidaan tutkia monipuolisia ja jossain määrin jopa sekasortoisia yhteisölle yhteisiä toimintatapoja (emt. 9; Carroll & Hackett 2006, 86). Tässä suhteessa väliintuloon liittyvät toiminnot pitäisi nähdä, ei ainoastaan tuotannollisina ja tekstuaalisina toimenpiteinä, mutta myös tapoina tuottaa mediavälitteisiä toimintamalleja (Howley, 2013, 9). Tässä tehtävässä sen tavoitteisiin kuuluu myös tarvittaessa tunnistaa ja analysoida taiteilijoita, poliittisia toisinajattelijoita, vähemmistöryhmiä sekä ”ei-ammattilaisia” käytettäviä mediastrategisia ja -taktisia toimenpiteitä silmälläpitäen.

Ed Howleyn kirjassa mainitut esimerkit kohdentuvat maassamme, verrattuna esimerkkimaihin, ilmentyviin sosiaalisiin ongelmiin, kuten kodittomuus ja asuntojen hintojen kohoamisen aiheuttamat vaikeudet asuntojen hankintaan. Kirjan esimerkkien valossa Suomessa kuitenkin voisi jo lähivuosien aikana kehittyä nykyistä näkyvämpiä tapoja tuottaa ongelmallisissa elämäntilanteissa oleville henkilöryhmille laajempaa medianäkyvyyttä yhteisöllisen median ja valtamedian välillä. Tässä pro graduissa kirjan esimerkkejä käytetään osoittamaan yhteisölle avautuvia mahdollisuuksia nostaa esille aktiivisen yleisön tavoittamiseen käytettäviä mediaratkaisuja.

4.2.1 Media sosiaalinen vaikuttavuus ja median väliintulo

Ed Howleyn toimittaman kirjan kappaleessa käsiteltiin median väliintulon teoriaa ja käytäntöä. Koska aihe on mediakirjallisuudessa uusi, käsitellään aiheita yksinomaan tässä kirjassa olevan luvun (Ryan, Charlotte, Jeffreys, Karen, Ellowitz, Taylor, Ryczek) perusteella. Tavoitteena on antaa kokonaisnäkemys median väliintulon mahdollisuuksista tilanteissa, joissa aiheensa puolesta toimivilla on tarpeellinen määrä asialleen vihkiytyneisyyttä.

Kirjassa esimerkkinä (emt. 225-246) käytetään Rhode Island Coalition for the Homeless (RICH) järjestön neljän kuukauden mittaista ponnistelua kumota osavaltion kuvernöörin lakiin perustuva päätös lopettaa osavaltiossa käytössä ollut edullinen asuntojen rakennusohjelma (Neighborhood Opportunities Program (NOP), jonka tuloksena osavaltioon oli jo rakennettu yhteensä 1.186 asuntoa 27:een yhteisöön. Lain kumoamiseen johtavan projektin aikana RICH-järjestö käytti hyödykseen aktiviteetteja ja projekteja, joiden tehtäviin kuului varmistaa, harjoittaa, haastaa ja hankkia käyttöönsä sosiaalisten erimielisyyksien laukaisemisessa tarvittavaa medianäkyvyyttä (emt., 226).

Sosiaaliset liikkeet ovat selvästi erotettavia esimerkkejä aktiiviseen toimintaan osoittavista yhteisöistä, joissa yksilöt organisoivat muutosagentteina toimivia sosiaalisesti vaikuttavia ryhmiä. Tästä syystä toimintaa ohjaavien tulee konseptoida ryhmän käyttöön toimintamallit, joiden perusteella ryhmästä muodostuu sosiaalisen liikehdinnän osalta aktiivisesti yhteistyötä tekevä ryhmittymä aihetta passiivisesti tutkivan ryhmän sijaan. Nick Couldryn (2003, 228) esittämän mukaisesti, jos hallitsevat instituutiot muodostuvat toistuvien ja tarkoituksellisten aktiviteettien kautta, niin sosiaalisten liikkeiden kaltaiset vastaliikeinstituutiot voivat luoda käyttöönsä vallitsevia voimia haastavat vaihtoehtoiset aktiviteetit. Kirjassa oleva esimerkki kohdentuu median väliintulon aikaansaamaan lain kumoamiseen, mutta median käyttöön liittyviä toimintatapoja voi hyödyntää myös yhteisöllisyyttä edustavien aatteellisten yhdistysten, seurakuntien sekä kaupunkien ja kuntien kohdalla. Vaihtoehtoisten ja sosiaaliseen hyvinvointiin tähtäävien toimenpiteiden on nostettava esiin sosiaalisen eriarvoisuuden aiheuttamia elämäntilanteita, ja käyttöön tulevat toiminnot siirtävät, median avustuksella, huomiota kohti marginaalissa eläviä henkilöitä (emt., 228)

Sosiaalisen liikkeen organisoimiseksi voidaan tunnistaa viisi tarvittavaa rutiinia (emt., 229; Hinson & Healey, 2011). Liikkeen tulee esittää yhteisesti jaettu maailmankuva; sillä tulee olla selvästi tunnistettavat päätöksen tekotavat; sen tulee systemaattisesti kartoittaa olemassa olevat voimasuhteet; sen tulee suunnitella toimenpiteet maksimoidakseen käytössä olevien resurssin pohjalta (strategia); käytännöstä havaittujen tekijöiden kohdalla sen tulee ottaa oppia toiminnan jalostamista varten. Esimerkiksi yhteisöllisyyden kehittämiseen keskittyvän yhteisön tehtäviin kuuluisi edellä mainittujen tekijöiden kohdalla kuulua toiminta-ajatuksen kirkastaminen ja tarvittava uudistaminen deliberatiivisen toimintatavan mukaisesti; sen pitäisi myös käydä keskuudessaan riittävä määrä päätöksentekoprosessin hyväksymiseen ja käyttämiseen osoittavaa keskustelua; sen tulisi tunnistaa sekä henkisesti että taloudellisesti toimintaan vaikuttavat voimasuhteet, joista esimerkkeinä yhteisöön kuuluvien henkilöiden motivaatio toiminnan kehittämiseen, yhteiskunnallisten muutosten esille nostamat mahdollisuudet sekä yhdistystä

ympäröivien vaikuttajayksilöiden ja -organisaatioiden tunnistaminen; yhteisön pitäisi myös tehdä toiminnastaan ajassa etenevää, jossa tilanteessa sen tulee uudistaa toimintaansa käytössä olevan päätöksentekomallin pohjalta.

4.2.2. Internet, yleisö ja sähköinen yksityistyminen

Kaupungistumisen vaikutukset ulottuvat yleisellä tasolla ihmisten työhön, vapaa-aikaan ja tapoihin viestiä. Vielä vuosikymmen sitten henkilöt tarvitsivat arjessaan ja viestinnässään esimerkiksi autoa, televisiota, puhelinta ja puhelinluetteloa, mutta internetin ja älypuhelisten yleistymisen myötä ihmiset eivät kaikilta osin tunne enää tarvetta käyttää vanhanaikaisilta vaikuttavilta viestintävälineiltä. Yhteisöille tieto itseään yksityistävistä yleisöistä on tärkeä ja jossain määrin myös huolestuttava. Sähköinen yksityistymisen merkkejä ovat kodin pyhäistämisen, henkilökohtaisen tietokoneen käyttötapojen lisääntyminen yhä uusiin internetissä toimiviin palveluihin sekä jopa taukoamaton teksti- ja WhatsApp-viestien lähettäminen omaan sähköiseen sosiaaliverkkoon kuuluville henkilöille (Holmes, 2007, 68).

Yhteisön ongelmaksi ja haasteeksi yksityistyminen muodostuu syystä, että kohti itseään henkilökohtaistuva ja narsistuva ihminen ei enää ole kiinnostunut riittävässä määrin fyysisistä yhteyttä tarvitsevasta yhteisöllisyydestä. Kun ihmiset ylläpitävät yhteyttä ulkomaailmaan kotinsa suojista henkilökohtaisilla viestintävälineillä, heillä on vähemmän tarvetta olla mukana avoimilla kokoontumis- ja markkinapaikoilla (agora), tai muilla yleisillä paikoilla ylipäätään. Yhteisön käytössä oleva fyysinen tila saattaa myös muuttua suuntaan, jossa se ympäristönä muodostaa yksityisesti kontrolloidun reviirialueen (emt., 68).

Yksittäisten henkilöiden eristäytymiseen omaan viestintämaailmaansa perustuu vastakkainasetteluun. Mitä enemmän henkilö pystyy integroitumaan ympäristöönsä keskittyneen, hajautuneen tai jaetun verkoston välillä, sen vähemmän hänellä on tarvetta läheisyyteen tai henkilökohtaiseen kosketukseen muiden ihmisten kanssa. David Holmesin mukaan kyseessä on myös turvallisuustarpeen lisääntyminen, sillä yhdestä sijaintipisteestä elävä henkilö pystyy päätöksen ansiosta vähentämään kohdallaan ulkoapäin itseensä kohdentuvia fyysisiä uhkia. Tämä havainto puolestaan johtaa yhteisön julkison yhä edelleen uuden haasteen eteen: yksittäiset henkilöt eristävät itseään fyysisestä yhteisöllisyydestä, pelkäävät olla tekemisissä muiden ihmisten kanssa ja käyttävät yhä enemmän sähköisiä kommunikointivälineitä (emt., 69). Asioiden kohtaamista varten

yhteisöjulkison tulee pohtia, analysoida sekä tehdä toimenpidesuunnitelmat toteutusta varten erillisesti jokaista tavoiteltavaa yhteisöryhmää kohtaan.

Yleisöjen kohdalla kulttuurin ja kulttuuriympäristön synnyttämiseen tarvitaan edelleenkin ihmisten välistä vuorovaikutteisuutta ja horisontaalista, ihmisiä toisiinsa kytkevää yhteisörakennetta. Tietokonevälitteisen kommunikaation (CMC-computermediated communication) yleistyminen merkitsee tämän näkökannan asteittaista muutosta, jonka yhteisön tulee tiedostaa, mutta ei kuitenkaan muuttaa toimintaansa uuden näkökannan mukaiseksi. Tätä näkökantaa edustaa Adornon ja Horkheimerin (emt., 88) määritelmä. Sen mukaan ihmisten lisääntyvä riippuvuus käyttämistään medioista merkitsee käänteisesti heikkenevää tarvetta olla riippuvaisia horisontaalisista verkostoista. Kun yksilöt eroavat fyysisesti heidän minäkuvaansa vahventavista ja muokkaavista verkostoista, he korvaavat tätä asiaa vertikaalisesti yksi kerrallaan käytössä olevien medioiden tarjonnalla. Samalla ihmisten tarve olla mukana tietyssä paikassa luomassa yhteenkuuluvuutta katoaa siitä syystä, että uudessa tilanteessa paikka voi sijaita missä tahansa käytössä olevan median puitteissa.

Yhteisöjen on edellä mainitun näkemyksen mukaan muodostettava itseään koskeva käsitys median käytön painopistealueista suhteessa sen tavoittelemien henkilöiden tapoihin käyttää mediaa. Samalla yhteisön rooliin kuuluu pohtia omaa merkitystään aatteensa esittämisessä. Tässä lähestymistavassa keskeistä on hyväksyä ja sisäistää ajatus, jonka mukaan yksilö on yhteisöä varten enemmän kuin yhteisö yksilöä varten. Vanhakantainen yhteisöllisyyden tavoittelu tulee tarpeellisessa määrin korvata toimintamallilla, jossa yhteisö uudistaa näkyvyyttään kohdeyleisölähtöisesti. Tämän uudellaisuutta edustavan näkökannan mukaan yhteisön edustajien on esimerkiksi tietokonevälitteisen kommunikaation osalta edellytettävä itseltään medioiden luonteen sekä tuotanto- että käyttötapojen osaaminen ja ymmärtäminen.

4.2.3. Pragmaattinen ja sosiaalinen informaatio

Yhteisöillä on käyttövoimanaan sen toiminnalle merkittävää tietoa, jonka sen tulee saattaa toiminta-alueensa massayleisön tietoon. Vasta tiedon muuttuessa informaatioksi, siitä tulee viestitettyä tietoa, ja tällöin sille voidaan myös asettaa vaikuttavuuteen kohdennettavia tavoitteita. Yhteisöissä informaatio pitää määrittää pragmaattisen ja sosiaalisen näkökannan mukaan ympäröivästä maailmasta tietoa kertovaksi (Johdatus viestintätieteisiin 2).

Pragmaattinen tieto lisää tavoitetilaan pääsemisen todennäköisyyttä. Kun yhteisön julkiso ilmaisee tahtotilansa mukaisesti mediassa itselleen merkittävän, toimintaan ohjaavan tahtotilan, niin silloin se samalla osoittaa kohdeyleisöilleen sille hyödyllisen tavan toimia. Tässä tehtävässä yhteisöä auttaa sen hallussa olevan tietomäärän koskettavuus käsiteltävänä olevaa yhteisöllisyyttä edesauttavaa aihetta kohtaan. Riippuen yhteisön toiminnallisista lähtökohdista, se voi suunnata pragmaattisesti arvokkaan informaation kohti sen ydinarvojen esille nostamista ja massan mukaan kutsumista. Edistyneen tietämyksensä avulla yhteisö voi määrittää joukon oikeita toimintatapoja turvatakseen yhteisöllisyyden toteutumisen, ja samalla sen tulee huolehtia kannaltaan katsottuna väärin tieteiden tietojen esittämisestä salaamattomalla tavalla.

Yhteisöön ja yhteisöllisyyteen liittyy myös lähteessä (emt.) mainittua kollektiivista (super)älyä, jonka se on saanut koottua käyttöönsä sosiaalisesta toimintakulttuuristaan. Tässä älyn muodossa deliberatiivisen toiminnan periaatteet muodostavat lähtökohdan toiminnalle. Yhteisöjulkison tekemien päätösten tulisi perustua ryhmän keskinäisen keskustelun tuloksena syntyviin rakenteisiin, jossa kaikkien tiettyä aihetta koskevien näkemysten tulee saada osakseen sille kuuluva oikeutettu huomio: kertomatta ja käsittelemättä jääneet ajatukset olisivat voineet olla juuri niitä, joita käsittelemällä yhteisö olisi voinut tehdä merkittäviä ratkaisuja yhteisöllisyyden kehittämiseksi.

Myös tiedon salaaminen tai rajoittaminen voidaan sijoittaa osaksi kollektiivista älyä, vaikka tässä yhteydessä sen voidaankin sanoa edustavan epä-älyllisyyttä. Yhteisöissä erityisesti tiedon rajoittaminen muodostaa uhkakuvan, jonka kohdalla yhteisöissä vaikuttavat vanhoilliset voimat saattavat hidastaa ja haitata koko yhteisön toimintaa. Esimerkiksi jos kulttuuriarvoiltaan perinteisen yhteisön (seurakunta tai kulttuuriaatteellinen yhdistys) jäsenistö muodostuu vanhakantaiseen tapaan ajattelevista henkilöistä, niin vaarana voi olla taantumuksellisuus. Historiallisesti heidän toimintatapansa saattoi olla sujuvaa ja käytännönläheistä vuosikymmen tai kaksi sitten, mutta sittemmin aika on ajanut näiden aatteissaan vahvojen henkilöryhmien ohi. Avoimuuden, avoimen tiedon vaihdon, ennakkoluulottomuuden sekä ellettävään aikaan ajankohtaisemmin istuvien henkilöiden ja heidän uusien ajatustensa tulisi saada aikaan taantumuksellisuuden tuuletusta jokaisessa yhteisössä.

Informaation sosiaalisen tason kohdalla yhteisö on roolissa, jossa se auttaa yleisöä saavuttamaan sekä omat että yleisön tavoitteet (emt.). Yhteisön ei tulisi suinkaan tuottaa tietoa ja representaatioita omista tarpeistaan, vaan yleisön tavoitteista. Jos yhteisö sitä vastoin yrittää synnyttää

yhteisöllisyyttä päteäkseen omissa taloudellisissa, elämyksellisissä, maineellisissa tai toiminnallisissa tavoitteissaan, on sen lähtökohta yhteisön tuottamiseen valittu väärin. Sosiaalista tietoa ei tuoteta hallitsemisen vaan vapauttamisen tarpeeseen, sillä yhteisöllisyydessä on kyse ihmisten keskinäisestä kanssakäymisestä, jonka seurauksena yhteisöön kuuluvien henkilöiden ja heidän edustamiensa ympäristöjen, kuten koti, työpaikka, ystävät tai asuinalue, henkinen tila kohenee hyvinvoinnin lisääntymisen seurauksena. Yhteisön tehtävänä on tuottaa näkemyksensä mukaista sosiaalisen tason tietoa vaikuttaakseen ihmisryhmät oman toimintansa merkittävyydestä heidän sosiaalisen hyvinvointinsa lisääntyessä.

4.2.4. Sanomalehti päämedianana

Liberatistisen sananvapauskäsityksen mukaan jokaisella on oikeus julkaista käsityksiään julkisesti (Kunelius, 2003, 63). Näkemyksen mukaisesti yhteisön toiminnasta vastuussa olevan julkison tehtäviin kuuluu käsityksiensä jakaminen. Tähän tarkoitukseen se voi käyttää lehdistöä pystyäkseen tuottamaan ja jakamaan toiminnastaan kertovaa tietoa massayleisölle sekä siitä jalostuvalle yleisölle. Sanomalehtiin vaikuttamisen tulisi muodostaa yhteisöille läheisen toimintatavan, mutta ainoastaan sellaisessa tilanteessa, jossa se on määritellyt toimintaperiaatteensa ja tapansa toimia esimerkiksi harkitsevan demokratian mallilla. Tästä syystä julkison tulee toiminnassaan panostaa toimintamallien sujuvuuteen ja niiden ymmärtämiseen yhteisössä. Muussa tapauksessa sanomalehdessä, tai muissa medioissa, tapahtuva viestintä ei täytä paikkaansa.

Liberatistinen sananvapauskäytäntö muuttui 1700-luvun loppupuolella poliittiseen suuntaan, sillä tuolloin havaittiin sanomalehtien mahdollisuudet synnyttää poliittista valtaa kuvitteellisten yhteisöryhmien synnyttämisen kautta (emt., 64). Nyky-yhteisöjen kohdalla mallin pitäisi tarkoittaa laajaa ilmaisunvapautta sanomalehden sivuilla, mutta aatteellisten yhteisöjen asioista kertominen ei kuitenkaan kuulu kaupallisesti toimivan median etupiiriin.

Poikkeama yhteisön edustaman maailmankuvan esittämiseksi paikallisen lehtimedian sivuilla voitaisiin toteuttaa kahdella tavalla. Kappaleessa 4.2.1. mainitun esimerkin mukaan sanomalehti voi toimia paikallisesti väliintulomediana yhdessä muiden sosiaalista eriarvoisuutta vastustavien järjestöjen ja yhteiskunnallista vastuuta kantavien yritysten kanssa. Toimenpiteen seurauksena toimintaongelmia kohdallaan kokeva yhteisö saisi asialleen väylän suhteessa alueelliseen massayleisöön.

Sanomalehdiltä väliintuloroolinsa, yhteisöiltä aatteensa ja järjestöjen toimintatapojensa esiin tuonnin kohdalla väliintulotoimijana esiintyminen vaatii kehittymistä. Lehtien olisi kehitettävä toimituspolitiikkaansa nykyistä enemmän kohti tiedotusvastuullisuutta ihmisten hyvinvointia häiritsevistä ongelmista, joista kodittomuus, päihteet, globaalitaloudesta aiheutuvat henkilötaloudelliset häiriöt, nuorisotyöttömyys ja eri foorumeilla tasa-arvokysymyksiin kohdentuvat aiheet muodostavat osan. Sanomalehdillä olisi väliintulon kohdalla mahdollisuus kehittää toimintojaan kohti sosiaalisen hyvinvoinnin sekä demokraattisen yhteiskunnan kehittämistä ja ylläpitoa. Mainittuja seikkoja tukee myös näkemys siitä, jonka mukaan häiritsevistä ongelmista kärsivät laajemmat, ongelmaiset yhteisöryhmät eivät saa riittävässä määrin ääntään kuuluville mediassa.

Väliintulon kohdalla sanomalehtien ja median haasteeksi ylipäättään voidaan myös määritellä niiden tapa tunkeutua yhä useampiin yhteiskunnan piireihin, joka kuitenkin samanaikaisesti voi aiheuttaa poliittisen tehtävän menettämisen: julkituotuja asioita ei enää tuoda esiin kriittisen julkison valvontaan (Habermas, 2004, 209). Yksilön oikeus yksityiseen sivuutetaan, mutta kehitys vie kohti vähäistä julkisuutta salassapidon julkisilta alueilta kasvaessa (emt., s. 209; Goldschmidt, M. L., v. 1957, s. 401). Habermasin mukaan (s. 209) asioiden kriittinen julkistaminen kadottaa voimansa julkisuuden piirin laajetessa ja alkavan kovertaa jopa yksityisyyden aluetta ontoksi.

Taustamääritteiden kriittisen julkistaminen tulisi merkitä sanomalehdille paluuta, ei poliittisen vaan yhteiskunnallisen lehdistön suuntaan. Siinä sanomalehtien tavoitteena tulisi olla tarttuma- ja vaikutuspinnan löytäminen ja kohdentaminen yhteiskunnallisten eriarvoisuuksien esille nostamiseen, häivyttämiseen ja poistamiseen. Lähteen mukaan laajeneva julkisuuden piiri kovertaa yksityisyyden aluetta ontoksi, mutta sama ilmiö voidaan havaita myös sanomalehtien toimintamallissa. Lehtien sivuilla käsitellään, monipuolisillakin tavoilla, eri aiheita pintapuolisesti, joka kaupallisten periaatteiden mukaan ja kaupallisten tavoitteiden saavuttamiseksi merkitsee laajojen lukijamassojen tavoittamista. Montaa monille tarjoavana mediana sanomalehden yhteiskunnallinen rooli saattaa tiedonvälityksen keventyessä huomaamatta ajautua poliittisen vaikutusvallan kadottamiseen.

Sanomalehti- ja media-aiheiden onttoutumista tulee tarkastella myös kulutustavarakäsitteen (emt., 240-241) kautta samoin kuin esimerkiksi televisiossa tai yleisillä foorumeilla tapahtuvissa keskusteluissa. Keskusteluiden tarkoituksena on laajentaa näkemystä keskustelussa käsiteltäviin

aiheisiin, mutta julkisuudessa keskustelut kaavoittuvat ja haavoittuvat perusteiden ja vastaperusteiden esittämiseen. Keskustelijat eivät ole kykeneviä ylittämään poliittisia tai aatteellisia mielipiteitään saati näkemään muita keskustelijoita vailla heille jo ennen keskustelua asettamia määritteitä suhteessa em. mielipiteisiin. Tästä syystä varsinainen keskustelu, jossa tavoitteena on viedä aiheita eteenpäin ja laajentaa eri ryhmien keskinäistä ymmärryskykyä, ei pahimmassa tapauksessa pääse kehittymään keskinäistä ja jossain tapauksissa jopa kovaaäänistä kinastelua pidemmälle. Osallistujilla on paljon asiaa, ja he puhuvat omista näkökannoistaan muille, mutta kukaan ei tunnu kuuntelevan.

Sanomalehtien kohdalla aatteellisten yhteisöjen, seurakuntien ja kaupunkien mahdollinen näköalattomuus toiminnalleen kriittisten asioiden esittäjänä kohdentuu pintapuolisuuteen. Tabloidiaikakauden kynnyksellä lehdillä on lyhentyneiden uutisten vaikutuksesta aikaisempaa vähemmän mahdollisuuksia toimia journalistisen tehtävänsä mukaisesti maailman ja sen tapahtumien selittäjänä lukijoilleen. Sanomalehdet kertovat käsiteltävinä olevista yhteiskunnallisista asioista, mutta lukijan tietämättömyys visaisten termien kohdalla, kuten tässä ajassa esiintyvistä määritteistä kunta-, eläke- ja sote-uudistus, työurien pidentäminen tai syrjäytyminen, jää vähäpätöiseksi riittävän syvällisen taustauutisoinnin puuttuessa. Sanomalehdissä käynnissä olevat aihekohtaiset uutisoinnit erityisesti vailla tausta-artikkeleita edustavat kulutustavaroita. Lukemisen pitäisi sivistää ihmistä humanisuuteen, mutta kulutustavaroina luettavat artikkelit vaikuttavat ennemminkin lisäävän lukijoiden ennakkoluuloja lukemiaan aiheita kohtaan kuin pehmentämään ennakkoluuloisia mielipiteitä. Kuten Habermas on kirjoittanut (emt., 241), omaksumisen tullessa yksityisasiaksi käy julkinen keskustelu aiheesta tarpeettomaksi.

Lehdistön ja muiden joukkoviestinten tehtävänä on toimia neljäntenä valtiomahtina valvomassa kolmen perinteisen valtiovallan, lainsäädäntö-, tuomio-, ja toimeenpanovalta, mahdollisia virheitä kansalaisia kohtaan (Ramonet, 2011, 40). Yhteisöasioihin verrattuna kansalaisten kiinnostuksen kohteina ovat näkyvät, koko maahan vaikuttavat parlamentaariset sekä kuntapäätäjien tekemät alueelliset päätökset. Samanaikaisesti on kuitenkin havaittavissa yleisön segmentoituminen (Kunelius, 2003, 76), jossa yhteisöjen tehtäväksi jää löytää keinot kohderyhmiensä tavoittamiseksi valitun median, kuten esimerkiksi juuri sanomalehden välityksellä.

Eräänä yhteisön mahdollisuutena toimia yhteistyössä sanomalehden kanssa on liitteistäminen. Tässä toimintamallissa yhteisö toimittaa asioistaan kertovan alueellisen lehtiliitteen, joka julkaistaan lehden välissä omana kokonaisuutenaan. Liitteistämistä varten yhteisöjulkison hallussa on oltava

sekä toimituksellista että myynnillistä osaamista, sillä sanomalehden kannalta katsottuna liite edustaa ylimääräistä kustannuspaikkaa. Tehtävässään yhteisöt voivat tehdä myös keskinäistä yhteistyötä, joka puolestaan merkitsee liitteen myyntityöhön kohdentuvaa helpotusta.

Suunnitellessaan alueellisen lisänäkyvyyden hankkimista sanomalehden sivuilta liitteiden kautta yhteisöjen on kannattavaa pohtia näkyvyyttään kehystäminen kautta. Kehystämisessä käsiteltävänä oleva aihe saa sellaisen ympäristön, joiden sisällä sitä pyritään käsittelemään (emt., 231). Kehystämisen kohdalla yhteisöjen tulisi tavoitella niiden asioiden esittämistä, joiden täyttämällä tai täyttämättä jättämisellä on vaikutuksensa yhteisön toiminta-alueella asuvien henkilöiden ja henkilöryhmien henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Esimerkiksi kirjallisen kulttuurin ylläpitoa ja kehittämistä tavoittelevan yhteisön tulisi tämän näkökannan mukaan kohdentaa toimintansa hyöty kohti yhteisöön kuuluvien henkilöiden sivistyksellisen hyvinvoinnin lisäämistä. Vastaavasti nuorten päihdeongelman esilläpitoon ja torjuntaan voimansa kohdentava yhteisö kehystää aiheensa nuorten turvallisuuteen, hyvinvointiin sekä päihteettömyyden ylläpitämään kansalaiskuntoon ja sen vaikutuksiin.

Jäljempää näkökantaa voidaan myös käsitellä artikulaation kautta. Artikulaatio käsitteenä merkitsee, että asioilla ja ilmiöillä ei määriteltyjä etukäteissuhteita, mutta ymmärrys aiheita kohtaan syntyy käsiteltäessä aiheita tiedonvälityksen eri foorumeilla (emt., 232-233). Journalistien tehtävänä on purkaa julkisuuteen edustamiensa asioiden kanssa pyrkivien yksittäisten henkilöiden, poliitikkojen ja yritysten tavat ilmentää heille kuuluvia asioita, joka puolestaan merkitsee journalistisen näkökulman laajentumista ja tasapuolistumista. Yhteisöjen kohdalla tilanne on kuitenkin toinen, sillä ne esiintyvät sanomalehdessä asioistaan kertovien liitteiden muodossa. Kerrottavat asiat tulee kehystää kohti yhteisön toimintatapoja sekä artikuloida kohti toimintatapojen aikaansaamia yhteisöllisiä hyötynäkökohtia aikaisemmin kerrotun mukaisesti.

Sanomalehdistön suosio maassamme on laskusuunnassa suhteessa sähköisten media-alustojen nousuun sekä kansantalouden heikkouteen. Sanomalehtien tilaajamäärä vähenevät, ja lukijat ovat enenevässä määrin siirtymässä lehtien maksuttomien tai maksumuurien takana olevien sisältöjen lukijoiksi. Ajan vaikutus lehtiliiketoimintaan voidaan havaita maamme suurimpien sanomalehtiyhtiöiden (Sanoma News, Alma Media, TS-Yhtymä, Keski-suomalainen, Pohjois-Karjalan Kirjapaino (Karjalainen), Kaleva, Länsi-Savo, Ilkka, Esa ja KSF Media (Hufvudstadsbladet)) vuoden 2013 yleistason liiketoimintatiedoista. Miinusmerkkiset liikevaihtolukemien muutokset vaihtelivat 1-10 prosentin välillä, ja ainoastaan Pohjois-Karjalan Kirjapainon

liikevaihto kasvoi 41 prosenttia) Suomen Lehtiyhtymän ostamisen myötä (Markkinointi & Mainonta 11/2014, 4).

Ylen uutisoima (23.6.2014) Tilastokeskuksen suomalaisten mediakäytöstä kertova syksyyn 2013 kohdentuva tutkimus osoittaa sanomalehtien lukemisen puhelimilla ja erilaisilla lukulaitteilla jatkaneen kasvuaan. Tilaston mukaan 28 prosenttia suomalaisista lukee lehtiä matkapuhelimella vähintään viikoittain, ja kasvua kirjattiin viisi prosenttia verrattuna vuoden 2013 kevääseen. Lukulaitteilla lehtiä lukee tutkimuksen mukaan viikoittain 15 prosenttia, mutta tietokoneella tapahtuva 57 prosentin suuruinen osuus osoittaa kohti loivaa alamäkeä. Sanomalehtiyhtiöiden heikentyneistä tuloksista huolimatta painetut lehdet ovat edelleen suomalaisten suosiossa korkeimmalla sijalla, sillä useampi kuin yhdeksän kymmenestä lukee painettua lehteä vähintään kerran viikossa (Yle kotimaa 23.6.2014).

Lehtialalla menestymisestä kertoo saksalaisen Die Zeit –viikkolehdestä kertova muutaman vuoden takainen havainto. Vuonna 2009 lehdellä oli noin 500 000 kappaleen levikki, ja verrattuna vuoteen 2004 sen levikki oli kasvanut 60 prosenttia. Lehden menestymisen perusteet muodostuivat muutamien asioiden hallitsemisesta. Lukijoiden tarpeet tutkittiin tarkkaan, ja esimerkiksi ajalliset muotivirtaukset päätettiin jättää pois. Lehdessä tehtiin myös strateginen päätös pitkien, hyvin dokumentoitujen, asiapitoisten ja jopa vaikeiden artikkelien julkaisemisesta. Lehteä johtavan henkilön mukaan ”paniikin sanelemia median piirteitä, kuten nopeus, lyhyys, yksinkertaisuus ja keveys, on vastustettava”. Tämän näkökannan mukaan ihmiset haluavat saada käyttöönsä sellaista tietoa, jonka avulla he voivat ymmärtää, verrata, analysoida ja tarkastella kaikkia todellisuuden osia (Ramonet, 2011, 110).

Yhteisöille mainittu lehtialan tieto merkitsee jopa julkisotoiminnan asteittaista ammattimaistumista. Liitteistetty esiintyminen sanomalehdessä tarkoittaa jokaisen yhteisön ja yhteisöalueen kohdalla tehtävää toimintarajausta mahdollisimman yksinkertaiseksi suhteessa lukijamassaan ja siitä kiinnostuksen lisääntyessä kehittyvään toiminnalliseen yleisöön. Julkisolta tämä edellyttää harkitsevan demokratian toimintamallien ymmärtämistä osana yhteisötoiminnan ja siitä kertovan viestinnän maltillista kehittämistä. Päinvastaisessa tilanteessa yhteisö pyrkii tekemään useita asioita yhtä aikaa, joka puolestaan merkitsee viestinnän sekaisuutta, massayleisön tavoittamattomuutta, toiminnan heikkenemistä sekä lopulta myös yleisön ja julkison erkaantumista heille tärkeästä aiheesta.

4.2.5. Lehtiliitteiden viestinnällinen mahdollisuus

Yhteisöt voivat lisätä tietoa toiminnastaan massayleisön joukkoon muutaman sivun laajuisella lehtiliitteellä. Liitteiden yhteisöllisiä etuja ovat sanomalehden luotettavuus ja tunnettuisuus, ja lehti toimii liitteen kirjekuorena lehden koko levikkialueelle. Esimerkiksi Pirkanmaalla ilmestyyvä Aamulehti tavoittaa päivittäin 270 000 ja viikossa 382 000 lukijaa (Ojatalo, Jaana, haastattelu 1.7.-14).

Sanomalehdessä ilmestymisen lisäksi yhteisö voi ottaa liitteestään ylipainoksen, ja tässä tapauksessa sille tarjoutuu mahdollisuus liitteen jakamiseen omien jakelukanavien kautta lehti-ilmistymispäivän jälkeen (emt.). Ylipainoksen määrän kohdalla yhteisön tulee olla maltillisen varovainen, sillä julkiso saattaa määrittää tarpeensa ylisuureksi, joka puolestaan merkitsee lehden jakamattomuutta ja vaikuttamattomuutta massan ja yleisön keskuudessa.

Lehtiliitteen toteutus edellyttää yhteisön jäseniltä sekä toimittamiseen, kuvaamiseen ja myyntityöhön viittaavaa lahjakkuutta. Aamulehdessä toimittajat eivät kirjoita ilmoitusliitejuttuja: Kaiken materiaalin on tultava lehdelle yhteisöltä joko valmiina sähköisinä sivuina tai sitten elementteinä, joista liite kootaan eri maksusta yhteisön antamien ohjeiden mukaan. Liite tarjoaa yhteisölle tavan vankistaa taloutta, sillä yhteisön tai sen alihankkijan tehtäviin kuuluu myydä ilmoitukset lehteen. Yhteisö voi määritellä liitteissä olevien ilmoitusten hinnan, mutta sivupinta-alasta maksimissaan 50 prosenttia saa olla edelleen myytyä. Lähtökohtaisesti liitteet ovat yhteisökohtaisia, mutta neuvotteluperusteisesti myös muut ratkaisut voivat olla mahdollisia (emt.).

Liitteen kohdalla yhteisöjen olisi kannattavaa tehdä suunnitelmallista yhteistyötä merkittävässä määrin. Eri paikkakunnilta löytyy mittava määrä sellaisia aatteellisia yhteisöjä, jotka tarvitsevat toiminnalleen lisää julkisuutta ja tekijöitä. Yhteistyöyhteisöjen pitäisi määritellä journalistinen ja kaupallinen osaamisensa ja mahdollinen alihankkijatarpeensa sekä tehdä työnjako 2-4 kertaa vuodessa ilmestyvän lehtiliitteen puolesta.

Kaikkien yhteisöjen kannattaa käynnistää yksittäisen liitteen suunnittelu, toimitustyö ja ilmoitusmyynti jo kuukausia ennen ilmestymistä, ja tällöin tulee ottaa myös yhteys mediaan mahdollisesti tarvittavaa neuvontaa varten. Kokeneet yhteisöt toimivat hyvin suhteessa

aikatauluihin ja suunnitelmiin, mutta vähemmällä kokemuksella varustetut yhteisöt tarvitsevat enemmän yhteistä pohdinta-aikaa sekä median että muiden yhteistyökumppaneiden kanssa (emt.).

Varsinainen liitevaraus yhteisön tulee jättää lehdelle jo kuukautta ennen ilmestymispäivää, sillä tuolloin sovittavien aiheiden joukkoon kuuluvat päätökset lehtiliitteen julkaisemisesta ja sivumäärästä. Yhteisön tekemät valmiit sivuaineistot lehden on saatava noin viikkoa ennen ilmestymistä. Kun sivunvalmistustyö tehdään Aamulehdessä, niin tällöin aineistot tarvitaan jo kaksi viikkoa ennen ilmestymistä, jonka ajan puitteissa yhteisön on ilmoitettava liitteen peruuttamisesta.

4.2.6. Esitteet ja tiedotteet yleisviestintään

Kappaleessa 3.5. käsiteltiin yhteisöissä ilmenevää informaatiovajetta sekä yhteisöllisyyden viestimisen tarvitsemia määritteitä ajatus, mallinne, rakenne ja käytötavat. Ennen kuin yhteisöllisyyteen toivotut henkilöryhmät voidaan aktivoida kohti toiminnan rakennetta ja niiden käyttötapoja, heidän keskuudessaan tulee vallita viestinnän muotoilema ajatus yhteisön toimintamallista. Tämän onnistumiseksi henkilöiden keskuudessa ei saa ilmetä sellaista yhteisön perustoimintoihin liittyvää informaatiovajetta, jonka johdosta henkilöt eivät pysty havaitsemaan yhteisön lisäarvotekijöitä yhteisöllisyyden luomisessa ja ylläpidossa.

Perusinformaatio yhteisön toimintaa johtavasta aatemaailmasta tai yhteisöllisyyttä edesauttavista teoista voidaan yhteisöalueella asuville henkilöille kertoa suoramarkkinoinnin keinoin. Yhteisöille sopivia suoramarkkinointitapoja ovat aikaisemmin käsiteltyjen lehtiliitteiden lisäksi esitteiden ja tiedotteiden lähettäminen osoitteettomalle kohdejoukolle. Suoramarkkinoinnin, josta suoramainontaa edustavat esitteet ja tiedotteet, tavoitteena on luoda suora yhteys yhteisön ja kohderyhmän välille (Isohookana, 2007, 156).

Nokian kaupunki on yleisviestinnässään harjaantunut suoramarkkinoija, jossa tehtävässä se lähettää muutaman kerran vuodessa osoitteettomasti kaikkiin nokialaisiin talouksiin nelisivuinen tiedotuslehden. Lehdessä kaupunki kertoo asukkaille heidän elämäänsä vaikuttavista aiheista, kuten sivistystoimintaan kohdentuvat uudistukset, kaupunkilaisten hyvinvointia kohottavat strategiset päätökset, muutokset palveluyksiköiden toiminnassa sekä kaupungissa tapahtuvat kohderyhmäkohtaiset asiat esimerkiksi nuorten ja vanhusten kohdalla.

Nokian seurakunnan yleisviestintään kuuluvat paikallismedioissa olevat lehtiliitteet tai lehdestä selvästi erottuvat sivunsuuruiset kokonaisuudet. Viestinnässä seurakunta keskittyy kirkkovuoden juhla-aikoihin, kuten joulu ja pääsiäinen, mutta nostaa myös esiin eri työmuodoissa, esimerkiksi diakonia-, lapsi-, nuoriso-, vanhus- ja päihdetyö, tehtäviään hoitavien henkilöiden työhön kohdentuvia ajattelumalleja ja työn toimintatapoja.

Suoramainonnan etuina, tässä esitteiden ja tiedotteiden kohdalla, Isohookana mainitsee sivulla 158 riippumattomuuden ajankohdan, keston ja jakelun osalta, omilla ehdoillaan toimivuuden, kohderyhmän tavoittamisen tarkasti ja henkilökohtaisesti, luovuuden, testattavuuden, yksinään toimivuuden, mitattavuuden palautteen osalta sekä jatkokontaktimahdollisuuden. Suoramainonnan heikkouksiin kuuluvat lähteen mukaan lähetyksen kokonaisuuden ja sanoman vastaanottaja-kohtainen koskettamattomuus, ärsyttävyys ja kiinnostamattomuus sekä muusta postista erottumattomuus.

Huomionarvoisena yhteisökohtaisen suoramarkkinoinnin ja -mainonnan osatekijänä yhteisön kannattaa osoittaa riittävän suuruinen kiinnostus ja perehtyminen suoramainoslähetyksen elementteihin. Yhteisöjen vuosibudjetointiin perustuva kulurakenne saattaa tavallisimmassa tilanteessa puoltaa esimerkiksi kaksi- ja nelisivuisen tiedotteen lähettämistä muutaman kerran vuodessa, mutta myös muita mahdollisuuksia on olemassa. Näihin mahdollisuuksiin lukeutuvat tiedotteen muotoileminen kalenteriksi, CD:n lähettäminen osana postitetta, merkittävä keskittyminen mahdollisen kirjekuoren visuaalisen ratkaisuun lähetyksen kiinnostuksen herättäjänä, palautemahdollisuuden rakentaminen palautuskortin- tai yksityisyydensuojaa lisäävän palautuskuoren käyttämisen kautta. Jos palauteväylä on rakennettu internetiin, on verkkotoiminnan oltava vaivatonta (emt., 159-60), ja lisäksi vastaanottajakohderyhmän jäsenten on hallittava internetin käyttö kattavalla tavalla.

Sekä esitteiden ja tiedotteiden, internetnäkyvyyden että CD-levyjen kohdalla yhteisöt voivat tehdä yhteistyötä alentamaan yhteisökohtaista viestintäkustannusta. Esite- ja tiedoteviestinnän kohdalla yhteisöt ovat osaavia, mutta CD- ja varsinkin internet-näkyvyyden kohdalla yhteisöillä on käytettävissään suuret mahdollisuudet yhteisöllisyyden kehittämiseksi.

4.2.7. Internet ja yhteisö

Yhteisössä vaikuttavat henkilöt luovat keskuudessaan ja keskuudestaan yhteisöllisyyden käytössä olevien toimintatapojensa perusteella. Sekä sisäinen että ulkoinen viestintä muodostavat tärkeät osakokonaisuudet yhteisöllisyyden ilmentäjinä. Sisäisessä tiedotuksessa yhteisön katsomuksellisesta toiminnasta vastuussa oleva julkiso kertoo aktiivitoiminnassa mukana olevalle yleisölle yhteisön toiminta-arvoista ja toiminta-alueiden vastuista. Mediassa tapahtuva ulkoinen tiedottaminen puolestaan ilmentää yhteisön toimintaa massalle. Kun ulkoisen viestinnän tehtävänä on antaa toiminnasta lupauksia, niin sisäisen viestinnän roolina on huolehtia valittujen arvojen opettamisesta yhteisötoimijoille lupauksen lunastamiseksi henkilökohtaisissa kohtaamistilanteissa.

Aikaisemmin yhteisöllisyyteen on liitetty kiinteänä osana ihmisten välinen fyysinen vuorovaikutus, mutta Internetin aikakaudella henkilöiden sosiaalinen toimintaympäristö on aikaisempaa vähemmän kytköksissä fyysiseen sijaintiin (Holmes, 2007, 162,; Giddens, 1990, 21). Internetin mahdollistamat teknososiaaliset rakenteet vieraannuttavat ihmiset pois paikallisten yhteisöjen sosiaalisen vuorovaikutuksen konteksteista, ja ne muotoutuvat uudelleen määrittelemättömään ajan ja paikan tilaan. Tämän seurauksena nykyisen kaltaiset lähirakenteiset sosiaaliset suhteet heikkenevät muuttuen luonteeltaan epämääräisiksi sosiaalisten siteiden muodoiksi. Ihmiset eivät enää koe aikaan ja paikkaan sidottuja suhteita rajoittavina tekijöinä (Giddens, 1987, 93-96).

Perinteisiksi määriteltyjä mediavalintoja (sanomalehti, erillisliite lehdessä, uutiskirje, esite) käyttävä yhteisö kohtaa uuden medianäkyvyysajan edessä uudenlaiset haasteet. Yhteisön pitäisi edelleen huolehtia näkyvyydestään perinteisillä mediavalinnoilla, mutta sen tulisi myös aktiivisesti kehittää osaamistaan teknososiaalisuudesta vaikutuksensa saavaan yhteisöllisyyteen. Varttuneemmalle yleisölle perinteiset mediavalinnat ovat perusteltuja kahdestakin syystä. Ensinnäkin niitä käyttämällä kohdejoukolle voidaan kertoa esimerkiksi kirjallisessa muodossa yhteisön toimintatavoista ja -tavoitteista. Toiseksi, toiminta-aikatauluun sidotun painetun median käytöllä yhteisö pystyy pitämään itsensä yleisön näkyville jatkuvuuden turvin. Mediakäytöltään muuttuvien nuorten henkilöiden kohdalla tilanne on kuitenkin toinen. Vaikuttavina tekijöinä ovat kilpailu nuorten huomiosta internetissä, vuorovaikutuksellisuus, muodikkuus sekä median vaatima jatkuvuus päivittäisellä tasolla. Tässä suhteessa erilaisille aatteille vihkiytyneiden nuorten tavoittaminen Internetin kautta voi olla yhteisölle todennäköisempää kuin laajojen ja olemukseltaan

hajanaisten ryhmien tavoittaminen. Tästä esimerkkinä voi olla laajempaa massajoukkoa edustava nuorisotila, josta sitten jalostuu erilaisia yhteisöjä mahdollisuuksissa olevien aatteiden perusteella.

Yhteisön toiminta-arvojen käsitteellistämisen tulisi tapahtua seuraavan kolmen taustamuuttujan ymmärtämisen kautta. Ensimmäisenä mainintana se, että internet on toimintaympäristönä suhteellisen vapaa, ja sisällön tuottaminen ei vaadi suuria laiteinvestointeja. Toiseksi internet ei ainoastaan yhtäläistä lähettäjä ja vastaanottajaa, mutta se myös hämää kahtiajaon toimijoiden välillä. Kolmanneksi, yhteisön toimintajärjestelmän mukaan, aikaan ja paikkaan kohdennettu saatavuus vahventuu. Neljäntenä havainto, jonka mukaan perinteinen massamedia on pakotettu suuntaamaan toimintaansa tarkoilta kohdeyleisöille internetin tavoin, johon asiaan ovat vaikuttaneet lähetysten digitalisoituminen sekä eri kanavien erikoistuminen tiettyyn ohjelmatyyliin ja yleisöön (Holmes, 2007, 164; Slevin, 2000).

Ensimmäisen kohdan perusteella yhteisöjen suurena mahdollisuutena on käyttää hyväkseen internetin käytön vaivattomuus osana paikallismediaratkaisua. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa tehtävään nimetyille henkilölle vastuuta huolehtia mediasta kannettavan tietokoneen, kameran, älypuhelimien ja internet-liittymän avulla. Tällöin lähestytään ubiikkia eli kaikkialla läsnä olevan median aikaa (Matikainen, Janne, 2011, 110; Uskali, Turo). Mainitun lähteen mukaan vuonna 2008 Internetiin oli kytkeytyneinä enemmän koneita kuin maapallolla oli ihmisiä, ja vuonna 2020 Internetissä arvioidaan olevan jo noin 50 miljardia konetta ja esinettä. Teknologian kehittyminen mainittujen neljän välineen avulla antaa kehittyneelle yhteisölle mahdollisuuden rakentaa yhteisöllisyyttä jopa päivittäisyyden varaan vailla byrokraattisia hierarkioita. Kun yhteisö ensin määrittelee toimintaetiikkansa, voi yhteisön viestinnästä vastaava henkilö tuottaa kameralla valokuvia, älypuhelimella videoleikkeitä ja kannettavalla tietokoneella blogeja ja uutisia.

Toisen näkökannan mukaan kansalaisjournalistiikan mahdollisuuksiin kuuluu ei-toimituksellista työtä tehneiden ihmisten mahdollisuus tuottaa sisältöä internetiin, mutta yhteisön tulisi määrittää toiminnan laatu mahdollisen sekasorron välttämiseksi. Verkon kautta tapahtuvassa ja jalostuvassa yhteisöllisyydessä eri viiteryhmien yhteisöllisyydestä voivat ottaa vastuun useatkin henkilöt ryhmäkohtaisesti ja suunnitelmallisesti. Mikäli suunnitelmallisuus esitettävien asioiden suhteen ei toteudu aikataulullisesti, menettää internetissä esiintyvä yhteisö kykynsä ylläpitää yhteyttä yleisöönsä.

Kolmannessa määritteen mukaan yhteisö voi kasvattaa internetissä jatkuvasti näkyvillä olevaa materiaalia kaiken aikaa. Yhteisön menestys internetissä perustuu yhteisön omaan jännittävyys, yllättävyys ja toimeliaisuuteen, ja väline on viesti (McLuhan), sillä ilman onnistunutta internetin viestintätapaa tavoiteltu yleisöjoukko saattaa kääntää ajatuksensa muihin kiinnostuksen kohteisiin.

Perinteisen massamedian pitäisi olla kiinnostunut uusien viestintämallien toteuttamisesta. Eräänä mahdollisuutena olla yhteiskunnallisen vastuun näköikkuna, jossa sanomalehdet lähestyisivät lukijamassaa esimerkiksi tarkoituksenaan edesauttaa tietoisuutta vähemmistöryhmien asemasta maassamme. Hyvin hoidettu mediamyynti (ilmoitus- ja levikkimyynti) muodostaa perustan sanomalehtien terveelle taloudelle, mutta sen ei kuitenkaan tulisi tarkoittaa luotettavuutta korostavien päivälehtien asiasisältöjen muuttumista viihdepainotteisiksi. Sen sijaan sanomalehdet voisivat muuttaa toimintansa tarkoitusta kääntämällä toimintamallia suuntiin yhteisö, demokratia ja yhteiskuntavastuu. Kolme kokonaisuutta ovat huomattavan laajoja, mutta pyrkiessään niitä kohti sanomalehdet kehittävät samalla omaa toimintaansa.

Internetissä yhteisöille mahdollinen toimintamalli saattaisi olla voittoa tavoittelematon journalismi. Tällöin rahoituksesta huolehtisivat mesenaatit, rahastot sekä itsenäisen median katoamisesta huolissaan olevat kansalaiset (Ramonet, 2011, 59). Suomessa kansalaisilta kerättävästä rahoituksesta on Radio Helsinki, jossa radioaseman nykyinen omistajaryhmä Pro Radio Helsinki -ryhmä koottiin pelastamaan radioasema (Helsingin Sanomat 31.1.2014). Radiotoiminnan tukemisesta kiinnostunut henkilö voi antaa henkilökohtaisen panostuksensa liittymällä Radio Helsingin maksulliseen Ystäväklubiin 3, 5 tai 9,85 euron suuruisella panostuksella (Radio Helsingin internetsivut).

Voittoa tavoittelemattoman internetjournalismin menestyvä esimerkki on sivusto Voice of San Diego (www.voiceofsandiego.org) (Ramonet, 2011, 59-60). Sivustoa ylläpitävä yhdistys on palkannut yli kymmenen työntekijää, joista puolet on toimittajia. Vuonna 2005 perustetun julkaisun vuosibudjetti on noin 750 000 euroa, ja kuukausittainen kävijämäärä on noin 100.000 kävijää. Voice of San Diego keskittyy alueella asuvien elämänlaatu- ja ympäristö-kysymyksiin syväluotaamalla paikallisia aiheita.

San Diegon alueella käytössä olevan internetjournalismin malli voisi soveltua myös suomalaiseen mediamaisemaan. Yksittäinen yhteisö (kaupunki, kunta, seurakunta, aatteellinen järjestö) saattaa tehtävää varten olla kokoluokaltaan liian pieni ja mediataidoiltaan jossain määrin osaamaton, mutta

laaja yhteistyö voisi mahdollistaa journalismimallin toiminnan. Hankkeen toteuttamisen lähtökohdaksi tarvittaisiin 5-10 laaja-alaisella tavalla yhteistyöhön kykenevää yhteisöä, toimintaa tukevat säätiöt, yritykset ja tukirahastot perusteenaan yhteiskunnallinen vaikuttavuus, taustavoimana markkinointikoneisto kattamaan toiminnan kulut sekä muutama sitoutumattomasti toimialueen aiheisiin yhteisöllisestä näkökulmasta perehtyvä toimittaja. Yhteisöllisen internet-journalismin käytön myötä yhteisöjen tehtäväksi voitaisiin määritellä tässä pro gradussa kerrottujen asioiden omaksuminen, kuten harkitsevan demokratian käyttäminen, julkisoiden määrittäminen, viestinnän rituaalit sekä ylipäättään ottaen yhteisön toimintatavoitteiden kirkastaminen yleisön jalostamiseksi kohti erilaisten marginaaliyleisöjen parissa tehtävää yhteiskunnallista työtä varten.

4.2.8. Netti-TV:n mahdollisuudet

Internetin kautta tapahtuvan netti-TV:n lähetykset merkitsevät yhteisöille mahdollisuutta tuottaa uusiutuvaa tietoa valitun aiheen mukaisesti. Tätä mahdollisuutta käyttävän yhteisön tulee kuitenkin tunnistaa internetin välityksellä tapahtuvien televisiotyyppisten lähetysten esittämistä koskevat haasteet (Holmes, 2007, 104). Netti-TV-lähetyksiä katsotaan tilannekohtaisesti, josta syystä mediamuodon käyttöä voidaan pitää perusteltuna. Toinen esitystavan etu kohdentuu lähetysten varastointiin esimerkiksi yhteisön verkkosivujen palvelimelle, josta käsin ne kasvattavat yhteisön lähetystoiminnan historiaa. Toimintarakenne mahdollistaa yhteisön toiminnasta kiinnostuneille henkilöille lähetysten katselun heidän valitsemanaan ajankohtana. Televisioverkkotoimintaan verrattuna netti-TV-lähetyksiin ei voida liittää yhteiskunnallista odotusarvoa tasaisin väliajoin tapahtuvasta tuotannosta.

Internetissä tapahtuva netti-TV voi saavuttaa ainakin hetkellisesti suurempaa huomiota, kun siellä esitettävä aihe saa medianäkyvyyttä myös muussa mediassa, ja tämä kohdistettuna erityisesti televisionäkyvyyteen. Holmes viittaa tämän aiheen osalta olympialaisiin (emt., 104), jossa kisojen televisioinnista koituvaa hyötyä voidaan käyttää joillakin muilla aihetta käsittelevillä verkkosivuilla. Hänen mukaansa irrallaan suuresta medianäkyvyydestä toimivat internetin lähetykset eivät voi saada osakseen muita kuin satunnaisia kävijöitä. Yhteisöt eivät voi saada osakseen suurta, television kaltaista näkyvyyttä lähetysten tunnetuksi tekemiseen. Sen sijaan yhteisöillä on mahdollisuus tuoda tätä mediamuotoa esiin muilla keinoilla, kuten esimerkiksi alueellinen lehti, yhteisöön kuuluville henkilöille lähetetyt, asiasta kertovat sähköpostit, sekä sosiaalisesta mediasta Facebook ja Twitter.

Edellä mainittu lähde nostaa myös esiin näkemyksen, jonka mukaan internetissä hankittu maine voi mittaluokaltaan olla vain toisen asteen mainetta, ja vain silloin, kun verkossa esiinnyttäen samanaikaisesti suurta medianäkyvyyttä osakseen saavan mediatapahtuman aikana. Tähän samaan ajatusrakenteeseen viittaa pohdinta, jossa internetissä omilla sivuillaan suosituiksi tulleet henkilöt ovat jo aikaisemminkin olleet kuuluisia muissa medioissa osakseen saaneen näkyvyyden seurauksena. Tämänkään näkemyksen ei tule lannistaa yhteisöllistä työtä suunnittelevaa ja toteuttavaa julkisoa ja yleisöä. Erityisesti pienemmillä paikkakunnilla tärkeäksi luokiteltavaan yhteisöllisyyteen voidaan nettitelevisiotoimintaan ottaa mukaan tunnetut ja myötämielisyyttä synnyttävät alueelliset kasvot. Vaihtoehtoisesti, kun yhteisön toiminnalla on laajempi sosiaalinen ulottuvuus, voidaan yhteisöllisyyden tavoittelun tavoitteeksi saada mukaan yhteiskunnallista näkyvyyttä kohdalleen tarvitseva ulkopuolinen toimija, kuten esimerkiksi yritys, kaupunki, kunta tai seurakunta.

Haasteellisuutta netti-TV ja internet-toiminnassa edustaa ihmisten mielenkiintoa ylläpitävä viihteellisyys. Tähän näkökantaan puhuttelevan esimerkin osoittaa Gauntlett (2000) (emt., s. 104), jossa 20-vuotias, Teksasissa asuva Harry Knowles on tullut tunnetuksi julkaisemalla verkkojulkaisussaan (www.aint-it-cool-news.com) päivittäisiä juoruja ja elokuva-arvosteluja Hollywoodista. Suosion hän on saanut aikaan ihmisiä kiinnostavan sisällön turvin, mutta sivustonsa tunnetuksi tekemiseen hänen käytössään ei ole ollut suurta rahamäärää. Tämän esimerkiksi mukaisesti myös yhteisöjen tulee varsinkin nettitelevisiotuotannossa varoa pitkästyttämästä ihmisiä, ja toiminta-ajatuksen, toimintatoteutuksen ja medianäkyvyyden tulisikin jälleen kerran perustua näkemykseen, jossa yhteisö on ihmisiä varten enemmän kuin ihmiset ovat yhteisöä varten. Yhteisö ei voi laskea sivistyksellisiin tavoitteisiin osoittavaa toimintaansa viihdyttävyyden varaan, mutta se voi ottaa raikastaa itseään toimialueelleen epätavallisten toimintamuotojen ja niistä epätavallisella tavalla kertovien mediaratkaisujen, kuten netti-TV:n avulla.

4.2.9. Facebook yhteisön luomiseen ja ylläpitoon

Facebookin ensimmäinen suomenkielinen versio julkaistiin vuonna 2008, ja sen jälkeisten vuosien aikana sen käyttäjämäärät ovat olleet kasvussa. Tilastokeskuksen vuonna 2012 tekemän selvityksen mukaan noin puolet suomalaisista on mukava jossain internetin yhteisöpalvelussa. Tutkimus kertoi

16-24 -vuotiaiden olevan osuudeltaan suurin, sillä heistä 90 prosentilla on sosiaalisen median käyttäjätili.

Yhteisöpalvelujen kohdalla sosiaalinen media yhdistetään tavallisimmin Facebookiin. Vuoden 2014 alussa Facebookissa oli noin 2.193.000 yli 13-vuotiasta suomalaista käyttäjää, ja ikäryhmässä 13-64-vuotiaat noin 2.090.000 henkilöä (harto.wordpress.com, 2014). Aikaisemmat lähteen mainitsevat arviot Facebookin kokonaiskäyttäjämääristä osoittivat vuoden 2011 heinäkuussa lukemaa 1.792.000 ja helmikuussa vuonna 2013 lukemaa 2.084.000 henkilöä. Vanhempien ikäryhmien kohdalla aiheesta kertova uutisointi vuodelta 2013 kertoi ikäryhmien vanhenemisen vähentävän Facebookin käyttöä, mutta toisaalta suhteellisesti suurin kasvu on tapahtunut 40-64 -vuotiaissa (Yle uutiset 5.3.2013).

Yhteisöllisyydessä on kysymys muun muassa julkison tehtävästä jalostaa ihmismassasta toiminnallinen yleisö. Yhteisöön kuuluvien henkilöiden on koettava jokin yhteisöllinen aihe itselleen riittävän tärkeäksi siihen osallistumista varten. Kun yhteisöllisyyden käynnistäminen tapahtuu Facebookin mahdollistamalla tavalla, nousevat käsittelyyn aiheet yhteisön toimintakulttuurin muutos kohti avoimuutta, toiminnan ja jatkuvuuden suunnittelu, sisällön luominen, vastuualueiden jako sekä yhteisön Facebookin toiminnasta vastaavan henkilön nimeäminen.

Facebookin sisältöjohtajan rooliin kuuluvia asioita ovat sivujen ylläpidon lisäksi sisällön suunnittelu, kokonaistoiminnan johtaminen sekä yleisön aktivointi. Yhteisöryhmille Facebook-sivuilla täytyy olla heidän yhteisöllisyyttään palvelevia asioita sen sijaan, että päivitykset muodostuvat yhteisön tavoitteita koskettamattomalla tavalla. Tekstin lisäksi sisällön vaikuttavuutta voidaan lisätä videoiden, valokuvien ja yhteisön asioita käsittelevien linkitysten avulla (Levy, 2010, 142).

Yhteisöjulkison kohdalla Facebookin asettamat haasteet kohdentuvat aiheiden painavuuteen suhteessa yhteisöyleisön odotuksiin. Sisältöjohtajan tulee tästä syystä suunnitella toiminnalle sisältö ja aikataulu ennakoivasti kerrallaan muutamien viikkojen kestoisesti. Julkison tulee suhtautua tähän viestintämuotoon harkitsevasti ja realistisesti, sillä ilman älyllistä vastinetta yhteisön jäsenet eivät pettymyksen koettuaan vieraile sivuilla montaakaan kertaa.

Yhteisöjen on kohdennettava viestinsä jokaiselle valitsemalleen ryhmälle omana kokonaisuutenaan. Jokaisen julkison on nimettävä keskuudestaan sivua ylläpitävä henkilö, ja hänen tulee ottaa tehtävä vastaan tietoisena kohtaamistaan aiheista sekä yleisön, sisällön että esittämistapojen kohdalla. Yhteisön on myös hyvä edetä näkyvyydessään aiheittain kampanjakohtaisesti, jossa suunnitelmaan ja sen toteuttamiseen astuu mukaan ajallisen pakottavuuden tarve verrattuna vailla tiettyä päämäärää tapahtuvaan toimintaan. Tavoiteltavalle kohdeyleisölle täytyy kertoa Facebookissa esiintymisestä myös muilla tavoilla, kuten lehtinäkyvyydellä sekä julkison käynnistämällä jäsenhankintakampanjalla. Jokaiselle julkison jäsenelle kuuluu tiedon levittäminen Facebook näkyvyydestä yhteisöstä kiinnostuneille henkilöille.

4.2.10. Videot lisäävät mielenkiintoa

Tekstin muodossa tapahtuviin päivityksiin verrattuna videoinnin etuihin kuuluu elävien henkilöiden näkyminen Facebook-sivulla. Tässä tehtävässä yhteisö voi lisätä massan ja yleisön kohdalla tietoisuutta toiminnastaan julkaisemalla haastatteluja, raportteja ja uutisia (emt., 145). Haastattelut voidaan kohdentaa julkison toiminnassa mukana olevaan tai yleisöön kuuluvaan henkilöön. Käsittelyssä olevan aiheen osalta yhteisö voi lähestyä myös toimintaansa vaikuttavia poliitikkoja tai muita aiheeseen (kulttuuri, liikunta, nuoret, päihdetyö) liittyviä julkisuuden merkkihenkilöitä.

Raporttien muodossa yhteisö voi kertoa toiminnastaan laaja-alaisesti. Kyseessä voi olla kertomus yhteisön yleisestä tapahtumasta, aikaan sidotun yhteisökampanjan väliaikatiedoista tai muutaman viikon mittaisesta raportin ja uutiskatsauksen välimaastoon sijoittuvasta kerronnasta. Uutisointi puolestaan voidaan toteuttaa viikoittaisena, jolloin sen avulla pystytään vaalimaan tilannekohtaisuutta yhteisöyleisölle merkittävässä aiheessa.

Videoiden toteuttamisessa yhteisön ei tule kuitenkaan asettaa itselleen liian suureksi mitoitettuja tuotannollisia määritteitä. Vähimmillään yhteisö tarvitsee videotuotantoa varten videokameralla varustetun älypuhelimien, kannettavan tietokoneen sekä pienimuotoista teknistä osaamista videon leikkaamista ja YouTube-palvelun kautta Facebook-ryhmän sivuille tapahtuvaa siirtoa varten. Tässäkin asiassa sisältöjohtajan rooli on keskeinen, sillä hänen tehtäviinsä kuuluu hankkia itselleen videoiden tuottamiseen tarvittava koulutus ja tietotaito.

4.2.11. Blogit mielipiteiden ja asiakysymysten äärellä

Yhteisöllisyyden ylläpidosta ja kehittämisestä huolehtivat julkiso ja yleisö, ja heidän keskuudestaan löytyvät yhteisöblogeja ajantasaisesti ja vuorovaikutuksellisesti ylläpitävät henkilöt. Yhteisöjen kohdalla blogilla voi olla useita ylläpitäjiä, ja jokainen henkilö nostetaan valokuvan ja henkilöluonnehdintatekstin avulla esiin hänen yhteisötehtävänsä perusteella. Yhteisen blogin ylläpidon sääntöihin kuuluvia asioita ovat kirjoitusvuoroista, kirjoitusten ajankohdista ja -tasaisuudesta sopiminen. Blogin yhteisökeskeisen uskottavuuden aikaansaamista varten blogikirjoituksia tulee julkaista säännöllisesti 3-4 kertaa viikossa (Kortesuo, 2014, 88).

Yhteisöllisyyden ylläpitämisen lisäksi blogien tavoitteisiin kuuluu kommenttien kerääminen ja keskustelun käynnistäminen. Tässä tehtävässä yhteisön tulee toimia suunnitelmallisesti ja kannustaa yhteisöyleisöä osallistumaan keskusteluun yhteisöille tärkeissä aiheissa. Tehtävää voidaan tehostaa huolehtimalla blogin markkinoinnista sekä painetun median että sosiaalisen median, kuten Facebook, avulla (emt., 102). Palaute- ja keskustelutavoitteen osalta yhteisön mahdollisuuksiin kuuluu keskusteluavaruuden ja keskusteluaiheiden ideointi. Keskusteluavaruutena voi toimia yhteisön toimintatapoihin yksilöity toimintamalli, jossa keskitytään esimerkiksi kuukausittain käsittelemään ajankohtaista yhteisöasiaa blogikirjoituksen kautta. Kirjoitus voi perustua yhteisöaatteellisuuteen tai julkisohenkilön mielipiteisiin, mutta tiedon levittämisen lisäksi sen toisena tehtävänä on huolehtia yhteisön internetissä tapahtuvan keskustelukäytännön kehittämisestä.

Yhteisön käytössä saattaa olla useita selvästi erottuvia kokonaisuuksia, ja blogien sekä blogistien tehtäviin kuuluu löytää kullekin henkilölle sopiva aihealue ja aiheeseen sopiva kirjoitustyyli valittua yhteisöryhmää varten (emt., 92). Suositeltavia kirjoittajakohtaisia lähtökohtia ovat halu blogin kirjoittamiseen, yhteisöaiheen kiinnostavuus, yhteisöryhmän tunteminen, yhteistyökyky sekä sovituissa aikatauluissa pysyminen.

Blogin viikkokohtainen kirjoittaminen on kirjoittamisesta pitävälle yhteisöhenkilölle vaivaton tehtävä, mutta kirjoittamista karttavan henkilön, vaikka yhteisöllisyys arvona olisikin hänelle läheinen, ei kannata aloittaa yhteisöblogin ylläpitoa. Kirjoitushalukkuuden lisäksi blogeja kirjoittavien pitäisi suhtautua tehtäväänsä myötämielisesti edellisessä kappaleessa mainittujen aiheiden kohdalla. Jos henkilöllä ei ole kiinnostusta valittua yhteisöryhmää kohtaan, voi seurauksena olla pitkästyttävät kirjoitukset, yhteistyökyvyttömyys sekä myöhästyminen sovituista

aikatauluista. Jos henkilöillä ei ole yhteistyökykyä, saattavat hankaluudet kohdistua, harkitsevan demokratian käyttämisestä huolimatta, kaikkiin blogikirjoituksilta vaadittaviin taustavaatimuksiin. Kirjoittamisen aikatauluissa pysymätön henkilö, vaikka hän olisikin ymmärtänyt ja sisäistänyt kaikki yhteisön aatteelliset ja toiminnalliset periaatteet, on yhteisölle hyödytön, ja tästä syystä hänet tulee osoittaa muiden tehtävien ääreen.

Blogien rakenteet voidaan määrittää yhteisöittäin sekä uutisten, yleisempien aiheiden että esimerkiksi toimintaan vaikuttavien tekijöiden perusteella. Näkökulman valinnassa yhteisö voi turvautua ohjeistavaan, tilannekohtaiseen tai uutisoivaan rakenteeseen. Lähtökulmana on kuitenkin myös julkison muotoilema ja käyttämä suunnitelma yhteisöalueen toiminnasta, jossa blogin tavoitteena on selventää tai kohdentaa toimintaa aluetavoitetta kohtaan.

Ohjeistavassa rakenteessa blogisti kertoo lähitulevaisuudessa esille nousevasta yhteisöllisestä aiheesta, jonka kehittämisessä ja mukana olemisessa yhteisöyleisö voi olla mukana blogissa mainituin keinoin. Tilannekohtaisessa blogissa henkilö kertoo draaman kaaren mukaisesti yhteisöllisyyteen liittyvistä havainnoistaan. Uutisointiin sopii tiedotteen ja uutisoinnin rakenne mitä, missä, milloin, miksi, miten, kuka ja millä seurauksilla. (emt., 99-100).

Esimerkkien osalta kahdelle rakenteelle voidaan osoittaa seuraavat mahdolliset toimintamallit. Ohjeistavassa blogissa yhteisön jäsenille havainnollistetaan yhteisöyleisön toimenpiteet tärkeän yhteisöarvon kehittämistä varten. Kun esimerkiksi aatteellinen yhdistys tarvitsee toiminnalleen lisää tiloja, voidaan blogissa aktivoida yhteisöjäsenet samansuuntaiseen ja yhteisvoimaiseen toimintaan virittämään keskustelua tilojen saamista varten. Tilannekohtaisessa blogissa henkilö saattaa kirjoituksen alussa kertoa itseään haittaavasta havainnosta suhteessa edustamaansa yhteisöön. Tämän jälkeen hän käsittelee sanomalehtien pääkirjoituksen mukaisesti yhteisöaiheita muutamista näkökulmia, ja päätty sitten esittämään haittaavan havainnon poistamiseen tarvittavat toimenpiteet.

5. VOIMAVARANA YHTEISÖJULKISUUS

Yhteisö voi tavoitella yhteisöjulkisuutta poliittiseen, kulttuurilliseen ja kirjalliseen julkisuuteen osoittavien toimenpiteiden avulla. Ennen kirjallista julkisuutta yhteisön on pohdittava kohdallaan poliittisen ja kulttuurillisen julkisuuden määritteet, sillä ilman niiden täsmentämistä yhteisö ei osoita tai vaadi toiminnaltaan itse ymmärretyn ja sisäistetyn tietoisuuden esilläoloa. Julkiso tuottaa julkisuuden massalle ja yleisölle, ja toimintaa kohti osoittavista määritteistä tehdään päätökset deliberatiivisen mallin mukaisesti.

Julkison näkyvyydelle mediassa toimii lähtökohtana ajatus, jonka mukaan yhteisön toiminnassa mukana olevat tai sinne haluavat henkilöt vaikuttavat yhteisön edustamasta todellisuudesta. Yhteisön tulee luoda edustamansa todellisuus mediassa sanallisilla ja kuvallisilla symboleilla. Medianäkyvyyttä luovilla yhteisön jäsenillä on oltava ymmärrys mediaa käyttävien ihmismassojen mahdollisuudesta muuttua osaksi aktiiviyleisöä mediasta vastaanottamiensa tietojen perusteella. Mediassa kerrottava ja toiminnallisessa elämässä tavoiteltava yhteisöllinen moniarvoisuus ja niiden merkitysarvot kehittyvät ja pysyvät yllä yhteisön ydinarvojen vaikutuksesta. Yhteisön kuulumiseen ihmiset puolestaan tarvitsevat maantieteellistä yhteisöllisyyttä, kuulumista aatteellisuutta edustavaan järjestöön tai kuulumista syvempää yhteisöllistä kanssakäymistä.

Mediaviestintää ja -osaamista varten yhteisön hallussa on oltava ymmärrys medioiden ominaisuuksista ja käyttötavoista. Näihin kuuluvia asioita ovat mediateknologian ja ammatillisten käytäntöjen ymmärtäminen, käytössä olevien medioiden journalistinen toimintamalli, mutta myös mediamyynnin tuntemus mahdollisia yhteisön toimintaa helpottavia taloustavoitteita varten.

Nykyajassa toimimisen lisäksi yhteisön on tehtävä havaintoja uusista yhteisöllisistä toimintamalleista. Niiden kohdalla kyseeseen tulevat laajemmista yhteiskunnallisista muutostiloista kumpuavat heikot signaalit, joita havaitsemalla yhteisö luo uusia toimintatapoja signaalisen kartoittamisen, pohtimisen, päätösten, reagoinnin ja toiminnan kautta. Tässä tehtävässä yhteisön on kohdallaan oivallettava myös määritteet innovatiojournalismi sekä sosiaalinen yrittäjäyys.

5.1. Käsitteen julkisuus määrittäminen ja raja

Julkisuutta voidaan tarkastella julkisuuskuvan kautta, jossa aiheessa massamedian rooli sosiaalisen yhteyden muodostajana on huomattavan suuri. Tässä aiheessa mielikuvasta tulee kaikkien määritteiden mitta aina sosiaalisen realismin ymmärtämiseen asti. Sosiaalisuutta voidaan määrittää (Baudrillard, 1983, 96) medianäkyvyyden kautta tapahtuvina toimenpiteinä. Alhaista näkyvyyttä osakseen saavat yhteisöt saatetaan mieltää epäsosiaalisiksi, mutta vaikutukseltaan tietyn toimijan julkisuuskuva saattaa myös olla vaikuttavuudeltaan niin voimakas, että elämä ilman sitä voi tuntua vaikealta. Kyseessä olevan mielikuvan omaavan yrityksen tai yhteisön julkisuuden esittäminen voi olla jopa niin kiivasvauhtista, että saatu tieto alkaa lopulta elää omaa elämäänsä, ja annetusta tiedosta tulee lopulta itseensä viittaavaa.

5.1.1. Poliittinen julkisuus

Yhteisön toiminta ja yhteisöllisyyden kasvattaminen ei ole mahdollista ilman poliittista julkisuutta. Tässä pro gradussa poliittisella julkisuudella tarkoitetaan yhteisön toiminnalle ominaisten aiheiden medianäkyvyyttä, jolloin tavoitteeksi asetetaan toiminnallinen vaikuttavuus moraalisesti tärkeiksi määritellyissä asioissa. Tavoitteessa onnistuminen edellyttää myönteisen vaikutuksen aikaansaamista yhteisön toiminnasta kiinnostuneen yleisön keskuudessa. Toiminnan moraalisuus tarkoittaa kansalaisyhteiskunnan hyvinvoinnin lisäämistä valitulla alueella. Erityisesti aatteellisessa yhdistystoiminnassa moraalisten määritteiden tuntemus ja oikealla tavalla esittäminen muodostuvat ratkaisevaksi tekijöiksi, sillä muussa tapauksessa massaan ja yleisöön kuuluvat henkilöt eivät pysty samaistamaan itseään osaksi yhteisön toimintaa. Tavoitteena tulee kuitenkin olla vastaanottajaryhmän yleisen onnellisuuden lisääminen, sillä politiikan tehtävänä sekä yleisellä että yhteisön edustaman aiheen kohdalla on saada yleisö tyytyväiseksi tilaansa (Habermas, 2004, 174).

Edellä mainitussa teoksessa (s. 302) Habermas kuvailee politiikkaa ja julkisia järjestöjä *yhteiskunnallisiksi yksityisjärjestöiksi*, jotka toteuttavat julkisia tehtäviä poliittisen järjestyksen alueella. Demokraattinen mielipiteen- ja tahdonmuodostus kuitenkin edellyttävät järjestöjen sisäisen rakenteen järjestymisen olevan julkisuusperiaatteen mukaisen. Tästä syystä sisäisen puolue- ja

järjestödemokratian on sallittava esteetön sisäinen vuorovaikutus ja julkinen keskustelu, ja yhteisön organisaatiojulkisuuden tulisi pystyä pitämään puolue- ja järjestötapahatmat julkisina.

Eräitä laajaa julkisuutta tarvitsevat kokonaisuudet muodostuvat aiheista organisaatioiden itsensä toiminta, niiden sisäinen valtapeli sekä keskinäiset riippuvuudet. Esimerkiksi jos yhteisön ajassa tapahtuva ja nykyaikaisiin toimintavaatimuksiin kohdentuva kehitystyö on jäänyt tapahtumatta, niin sen aiheuttajaksi voidaan joissakin tapauksissa osoittaa vanhakantainen tai yhteisöllisyyden sijaan poliittisia päämääriä tavoitteleva ajatusmaailma. Tämän toimintahidasteen ehkäisyä ja poistamista varten yhteisön tulee määrittää toiminnan yleistä laatua ohjaavat kriteerit deliberatiivisen toimintamallin mukaisesti. Sen turvin voidaan määrittää ja sitten myös havaita julkisoon kuuluvien henkilöiden kyvykkyys tuottaa yhteisön toiminnalle positiivista arvoa. Negatiivista arvoa, kuten esimerkiksi kykenemättömyys uudistumiseen ja asennemaailman jäykkyys, mukanaan kantavien henkilöiden tulee itse tai siihen ohjattuna pystyä havainnoimaan oikea hetki toiminnasta irtautumiseen.

Siviiliyhteiskunta on yhteisöille ja yhteisöllisyyden voimistumiselle huomattavan merkityksellinen määrite. Siinä laitostunut toiminta (emt., 393-394) perustuu valtion ja talouden ulkopuolisista yhteenliittymistä. Tässä suhteessa kyse on kirkosta ja laajasta kulttuurin kentästä, johon voidaan luonnehtia kuuluvaksi urheilu- ja liikuntaseurat, aatteelliset yhdistykset sekä kuntien ja kaupunkien toiminnasta esiin nousevat, pieniä yleisöjä kohtaan vapaaehtoiselta pohjalta ponnistavat yhteisöt, kuten kirjasto, nuorisotyö, kulttuuri ja liikunta. Erilaisten yhteenliittymien mahdollisuutena on synnyttää toiminnastaan poliittista keskustelua ja haastaa kansalaisia vastuulliseen toimintaan. Kun yleisöön kuuluvat henkilöt oppivat arvioimaan itsensä sekä asiantuntijan, yleistetyn toisen että päättäneen tekemisen muodoissa, niin samalla he pystyvät pätevimään yhteisön toiminnan asiakohtaiset, yhteiskunnalliset ja ajalliset kriteerit (emt. s. 394 (Offe)).

5.1.2. Kulttuurinen julkisuus

Kulttuurista julkisuutta tavoittelevan yhteisön tulee asettaa tavoitteensa näkyvien ja näkymättömien aiheiden esittämiseen. Yhteisöjen toiminta muodostuu historiallisten toimintamallien sekä toimintaa uusivien kokonaisuuksien varaan. Aatteellinen yhdistys voi järjestää perinteen ohjaamana vuosittaisia teematapahtumia, joiden avulla se ylläpitää rooliaan toimialansa asiantuntijana massan ja yleisön keskuudessa. Kulttuurin tehtävänä on kehittää ja kasvattaa ihmisten sivistyneisyyttä, joten

kulttuurillisen julkisuuden tavoitteeksi tulee asettaa myös uudenlaisten, vielä näkymättömien ja ehkäpä ideaalitulassa esitettävien toimenpiteiden olemassaolo.

Jos yhdistyksen, kirkon tai kunnan tavoitteena yhteisöosa-alueiden kohdalla on lisätä ihmisten sivistyneisyyttä määrittelemäänsä aiheeseen, niin silloin tarvitaan sekä poliittista että kulttuurillista julkisuutta. Poliittisen julkisuuden tehtävänä on saada massan keskuudessa aikaan yhteiskunnallinen herääminen. Tämän jälkeen yhteisö voi käynnistää oman toimintansa ja toimintakulttuurinsa kasvattamisen nostamalla esiin sellaisia ongelmia, joiden korjaamiseen tarvitaan yhteisöllisiä kansalaisaktiviteetteja. Kun tietoisuus, josta Habermas käyttää myös määritettyä lainmukaisuus (emt., 175), korjaamista tai kehittämistä vaativasta aiheesta lisääntyy, voidaan massasta yleiseksi muuttuvien henkilöiden moraalien olettaa edistyvän kohti toiminnallisuutta.

Yhteiskunnallisten muuttujien äärellä toimivat yhteisöt voivat parhaassa tapauksessa kehittää alueensa moraalista moniäänisyyttä, ja tällöin aluksi näkymätön yhteisöihanne ja -ilmiö voimistuu julkison määrittelemien toimenpiteiden tuloksena näkyväksi olemukseksi. Tässä tehtävässä huomattavassa roolissa on ihmisten osallistuminen ja osallistaminen, joiden vaikutuksesta harkitsevan demokratian käyttäminen osana toimintakulttuurin ja kulttuurisen julkisuuden synnyttämistä on äärimmäisen tärkeää. Olemassa oleva ihanne antaa toiminnalle ohjenuoran, ja vapaaehtoisen kansalaisyhteiskunnan, yhteisön, tehtäviin kuuluu esittää tehtävän työn määritteet kokemuseräisen tiedon saamista ja kehittämistä varten (emt., 176).

Esimerkiksi seurakunnan kohdalla moraalien äärellä tapahtuvan kulttuurijulkisuuden läsnäolo voisi olla mahdollista muutamilla tavoilla. Kaupunkilaisten keskuudessa on sosiaalisesti vaikeissa tilanteissa eläviä ihmisryhmiä, kuten yksinhuoltajat, teiniäidit, työttömät, päihdeaineiden väärinkäyttäjät, kodittomat ja väkivallasta kärsivät, joita varten seurakunta voisi tehdä kirkollisesta perinteestä johdettavaa yhteisö- ja yhteisöllisyystyötä. Toimenpiteen seurauksena kirkon voitaisiin luonnehtia muuttaneen toimintamalliaan kohti väliintuloa yhteisössä havaittavien ongelmien esillä pitämiseksi ja vähentämiseksi. Kulttuurin tehtävänä tässä yhteydessä ei olisi kasvattaa ihmisten korkeakulttuurisia ihanteita. Sen sijaan tehtävänä olisi sivistää kansalaisia kohti ongelmaryhmien tunnistamista ja heidän auttamistaan moraalisen kehittymisen seurauksena.

Jopa tähän tehtävään ja haasteeseen pyrkiminen käytännön tasolla on haastavaa, sillä vuorovaikutus erilaisia arvoja edustavien ihmisryhmien välillä on nyky-yhteiskunnassa vaatimatonta. Tähän

vaikuttavat myös esillä olevien yhteisöjen ja niiden edustamien arvojen laaja-alaisuus sekä itsekkyyttä ylläpitävän narsismin nousu yhteiskunnallista keskustelua ja toimintaa haittaavaksi tekijäksi. Narsistin käyttäytymissääntöihin kuuluvat ei häntä itseään, mutta muita henkilöitä kohtaan tapahtuva moralisointi, uran, statuksen, omaisuuden, vallan ja saavutusten tärkeys verrattuna oikeudenmukaisuuteen muita kohtaan, kateellisuus ja kilpailevuus sekä sosiaalisten taitojen puutteesta johtuva empaattisuuden puute (Välipakka & Lehtosaari, 2007, 22-28). Aiheeseen kohdentuu myös tutkijan havainto siitä, että yhteiskunnassa ja yhteisöissä on samanaikaisesti tapahtumassa henkilötason hajaantuminen. Siinä asiantuntijavähemmistöt, kuten yhteisöjen edustajat, erkaantuvat yhä kauemmas toisistaan, mutta myös mediaa käyttävistä massoista (emt., 255). Tämän ilmiön lopputulos viittaa suuntaan, jossa yhteisötoimintaan mukaan toivotut massat elävät liian kaukana yhteisöjen aatteellisista periaatteista, ja henkisen etäisyyden seurauksena yhteisöllisyyttä ei saada aikaan toivotulla tavalla.

Eräänä poliittisen julkisuuden heikkoutena on julkisuutta synnyttävän keskustelun päättämättömyyteen johtava onttous. Poliittisten puolueiden ja valtuustojen, seurakuntien ja yhteisöjen tulisikin huolehtia toimintansa järjeistämisestä tavalla, jossa keskustelua ei käytäisi keskustelun tai siihen liittyvien tapakäytäntöjen perusteella. Sen sijaan mainituissa ryhmittymissä tulisi omaksua käytäntö, jossa henkilötason aatteelliset erimielisyydet voitaisiin deliberatiivisen toimintamalliin tukeutumalla unohtaa ja pyrkiä kaikkien osapuolten kannalta parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Muussa tapauksessa yhteisön toimintoja kehittävien julkisoiden käymistä keskusteluista saattaa tulla kulutustavaraa (emt., 241), joka itsessään kyllä aiheuttaa ajatusten vaihtoa, mutta ei yhteisötoiminnan kehittämistä. Yhteisöjä johtavien julkisoiden on syytä tehdä itsensä kanssa havainto siitä, että heidän toimintaansa mitoitetaan kirjallisen julkisuuden kautta. Tästä syystä julkisoissa vaikuttavien henkilöiden tulisi varmistaa käsiteltäviä aiheita kohtaan tapahtuva lukeminen, kuuleminen, näkeminen, joiden aiheiden kohdalla vasta vuorovaikutteisen ja kriittisen keskustelun tuloksena voidaan päästä yksi aihe kerrallaan tapahtuvaan yhteisöosa-alueen kehittämiseen.

5.1.3. Kirjallinen julkisuus

Kirjallisen julkisuuden kohdalla havainto esitettävien aiheiden sisäisestä ymmärryksestä ja niihin sitoutumisesta muodostaa yhteisölle lähtökohdan. Ymmärryksen ja sitoutumisen kohdalla kyse on lisäksi siitä, että yhteisöä edustavan julkison täytyy kohdallaan miettiä kulttuurillisen ja poliittisen

julkisuuden määritteet ennen niiden esittämistä massalle ja yleisölle. Poliittisen julkisuuden itseymmärrys edustaa kouliintuneen tietoisuuden esilläoloa (emt. s. 94). Kirjallinen ja poliittinen julkisuus tapahtuvat julkison tuottamana, ja tästä syystä julkisoon kuuluvien henkilöiden on kyettävä pohtimaan toimintaansa vaikuttavat määritteet deliberatiivisen demokratian osoittamien toimintamallien mukaisesti.

Kirjallista julkisuutta ei voi lähestyä ainoastaan irrallisena terminä, sillä siihen on osattava kohdistaa yhteisön toimintaan myönteisesti vaikuttavia tavoitteita. Edustavalla tavalla henkistynyt julkiso pystyy havaitsemaan toimintansa kuvitteellisen identiteetin kasvattavan yhteisön toimialueella ihmisystävällistä ja kulttuurillisesti moniarvoista toimintaa. Itseymmärrykseen heijastuu myös julkison ja yleisön tieto siitä, että yhteisön toiminnassa mukana olevat henkilöt saavat osakseen omaan elämään, vapauteen ja omaisuuteen kohdentuvia etuja (emt. s. 95). Esimerkiksi aatteelliseen yhdistystoimintaan osallistuva henkilö pystyy moniarvoistamaan arkielämässä tärkeinä pitämiään aihealueita, ja samalla hänen henkiset vapaustilansa ja hyväksymisasteensa laajenevat vaikeiksi koettuja aihekokonaisuuksia kohtaan.

Nykypäivässä tapahtuvan kirjallisen julkisuuden vaaraksi tulee Habermasin mukaan nimetä ”pohtivan kritiikin tilalle astunut mielialapohjainen mukautuminen julkisuudessa näkyvien henkilöiden tai henkilöityjen tahojen mielipiteisiin” (emt. s. 284). Kirjallisen julkisuuden tavoitteena on tuoda esiin yhteisön toimintaan vaikuttavia asioita, mutta mukautumismallin mukaan tapahtuva asioiden esittäminen ei hyvistä aikomuksistaan huolimatta saa aikaan haluttuja toimenpiteitä yhteisölle läheisissä aiheissa. Kyseessä on toimintamalli, jossa näennäistodellisuudessa eläminen syrjäyttää asiatodellisuudessa elämisen. Yhteisölle tämä malli merkitsee tehdyistä päätöksistä syntyvän kirjallisen julkisuuden muuttumista suhdetoiminnaksi. Yhteisö saattaa jopa käsitellä ja tehdä päätöksiä toiminnalleen tärkeinä pitämistä aiheista, mutta lopulta sen voimavarat eivät ole riittävät päätösten toteuttamiseksi. Tämän ratkaisevan haitallisuuden kurissa pitämiseksi on yhteisön oltava toimintamoraaliltaan korkealuokkaisen. Esimerkkinä tästä se, että toimintaan kykenemättömän yhteisön ei kannata esiintyä massalle ja yleisölle kuin vain 1-2 yksittäisen ja saavutettavissa olevan toimintamallin kautta verrattuna näennäistodellisuuteen, jossa useista toimintamahdollisuuksista kerrotaan kyvyttöminä niiden toteuttamiseen.

5.2. Julkison toimintamalli mediassa

Pohdittaessa yleisön suhdetta sitä ympäröivään mediaan ja mediassa esitettävään kommunikaatioon, nousee esiin kysymys sen merkittävydestä sosiaalisen todellisuuden luomisessa. Tässä aiheessa merkittävään asemaan nousee James Careyn (Holmes, 2010, 133) havainto siitä, että todellisuus on osittain median luomaa. Tällöin yhteisö ja siihen kuuluvat henkilöt vaikuttavat yhteisön edustamasta todellisuudesta, ja yhteisö on olemassa tiedon siirrossa ja kommunikaatiossa. Durkheimin sanoin ”kun yksilöt ovat vastavuoroisessa suhteessa median kanssa, he palvovat yhteisön esittämää erilaista maailmankuvaa, joka samalla on heijastumaa yhteisön luomasta ideologiasta”. Tämän vastavuoroisuuden kohdalla olevaisen yleisempien piirteiden, yhteisön eri muodoissa tapahtuvien yhteisötoimintojen, ei kuitenkaan tarvitse olla paikalla, sillä yksilön vastavuoroisuus median kanssa on näkymätöntä.

Yhteisön tulee suhtautua harrastuneisuudella sen tapoihin luoda odotuksia yhteisöllisyyden eri muodoista. Koska kyseessä on yhteisön edustamasta maailmankuvasta kertominen valitulle yleisölle, on yhteisön toimintaa johtavan julkison ja yleisön oltava lähtökohtaisesti varmoja yleisölle esittävien asioiden oikeellisuudesta. Tämän asian osalta palataan harkitsevan demokratian tunnistamisen, tunnustamisen, hyväksymisen ja käyttämisen oikeuteen ja mahdollisuuteen. Yhteisölle ei ole kannattavaa lähteä esittämään massalle todellisuuttaan valheellisten arvojen ja mielikuvien varaan. Sitä vastoin yhteisön tulee pitää kirkkaana mielessä näkemys, jossa se sekä luo että elää mediassa laadukkaiden sanallisten ja kuvallisten symbolien kautta omaa todellisuuttaan

5.3. Odotukset yhteisöyleisöjen aktiivisuudesta

Yhteisön toimintaan kohdistettavan viestin vaikutusmahdollisuudet ovat rinnakkaissuhteessa käyttöön valitun median kanssa. Esimerkiksi varttuneemmat kansalaiset ovat yleisen uskomuksen mukaan mediakäytössään enemmän lukupainotteisia rinnastettuna nuoren väestön tapoihin olla diginatiiveja. Tässä mielessä media itse määrittelee yleisönsä laadun. Käänteisesti tämä merkitsee sitä, että yhteisön käytössä on oltava vähintäänkin ymmärrys mediamassoista ja niiden mahdollisuudesta muuttua aktiiviseksi yleisöksi median välittämien tietojen perusteella.

Mediateorian (Holmes, 2007, 143) vaatimuksen mukaan ennen viestintää viestijän tulisi määrittää median arkkitehtuuri arvioidakseen vastaanottajien sijainnin ja toimintamallin tietyn median sisällä. Esimerkiksi lehdistön ja sähköisen viestinnän kohdalla lukijan tai katselijan rooli viestin tuottajana on passiivinen, mutta hänen roolinsa on aktiivinen viestin vastaanottajana. Verkkomediassa käyttäjän rooli voi kuitenkin olla aktiivinen, ja tällöin perusteena on esimerkiksi osallistuminen internetissä oleviin sosiaalisen median keskusteluihin. Huolimatta havainnosta, jonka mukaan käyttäjillä on median käyttämisessä ja tuotannossa aktiivinen rooli, saattaa huomio heidän riippuvuudestaan ja kiintymyksestään mediaa kohtaan jäädä toiminnan varjoon. Mitä enemmän henkilöllä on tarvetta tarkastaa esimerkiksi juuri yhteisön internetissä toimiva koti- tai Facebook-sivu, tai mitä suuremmin viestintä pirstaloituu, sen suuremmassa määrin media sulkee henkilön viestintänsä sisään.

5.4. Sähköinen yhteisö

Sähköisten viestintämuotojen voidaan luonnehtia vaikuttavan sekä mediaa käyttäviin henkilöihin että yhteisöihin merkittävillä tavoilla. Vaikka yhteisöllisyyden ilmenemismuodot vaikuttavat parhaillaan sekä sähköisen viestinnän että narsismin noususta, olisi yhteisön kuitenkin kannattavaa kohdentaa ydinarvonsa Émile Durkheimin yhteinen tajunta (conscious collective) määritteen mukaan. Tällöin todetut ja esitetyt arvot liimaavat ihmiset toisiinsa kiinni, ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus toteutuu yhteismitallisten arvojen vaikutuksesta (emt., 168).

Suhteessa yhteisön arvoihin yhteismitallisuus ei tarkoita laajaa ja vaikeasti hahmotettavaa arvomäärää, paremminkin päinvastoin. Yhteisössä toimivan julkison vastuulliseksi tehtäväksi jää esittää yleisömassalle ja yhteisön toimintaan osallistuvalla yleisölle vain maltillinen määrä yhteismitallisia arvoja. Jos arvojen määrä yksilökohtaisella tasolla osoittautuu liian suureksi, eivät ihmiset halua osallistua omaa vapaa-aikaansa liiallisessa määrin kuluttavaan vapaa-ajanvietto toimintaan. Kuten Tönnies (emt., 169) asian ilmaisee määritteiden yhteys, elävä organismi (Gemeinschaft) ja yhteisö, sopimuksen mukainen yhteistyö (Gesellschaft) kohti tiettyä tavoitetta. Moniarvoisuutta edustavan Gemeinschaftin monikollinen merkitysarvo syntyy kielen, paikan sekä ennen kaikkea solidaarisuuden moninaisista muodoista, jotka Holmesin mukaan ovat kuitenkin yhteisöllisesti kaventumassa globalisaation vaikutuksesta. Yhteisössä yhteisöllisyyttä edustavien arvotoimintojen tulisi tapahtua toisena mainitun määritteen (Gesellschaft) asettamilla reunaehdoilla, kuten esimerkiksi deliberatiivinen demokratia sekä yhteisön ydinarvot. Enenevässä

määrin suuremmaksi haasteeksi kohoaa tulevaisuudessa ihmisten yksilökeskeisyys yhteisömekanismin väärinkäyttäjinä. Keskinäisestä ymmärryksestä syntyvän yhteisen hyvän sijaan henkilöt osallistuvat yhteisön ylläpitoon omien vaikuttimiensa kautta ja hyväksyvät muiden toimintatavat vain niin pitkäksi ajaksi, kuin se on heidän omien etujensa mukaista (emt., 169).

Bell ja Newby (emt., 179-180) luonnehtivat yhteisön syntyäkseen tarvitsevat monisäikeisiä ihmisten välisiä kohtaamisia. Nämä kohtaamiset voivat tapahtua arkisessa ympäristössä kadulla tai yhteisöön kuulumisena. Tekijöiden mukaan on kolmenlaista yhteisöllisyyttä, joista ensimmäinen voidaan määrittää maantieteellisesti, mutta tämän yhteisötyypin vetovoimaa ei voidakaan luonnehtia vahvaksi. Toisena yhteisöllisyysmuotona on kuuluminen paikalliseen sosiaaliseen järjestykseen. Kolmantena muotona on kanssakäyminen osoituksena yhteisöllisyydestä, johon liittyminen voi olla etäistä nurkkakuntaiseksi luonnehdittavan kokoontumistavan sijaan.

Yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä on olemassa ainakin näennäisesti, mutta edellä mainitun lähteen kohdalla voidaan seuraavan viittauksen lukemisen jälkeen esittää kysymys ”kuka johtaa ketä ja millä seurauksilla?”. Kun ihmiset esimerkiksi matkustavat tai liikkuvat liikekeskuksissa lisääntyvässä määrin, niin he tarvitsevat toisinaan ohjausta reittiinsä pysyäkseen yhteydessä. Näin tehdessään ihmiset huomaamattaan liittyvät joko yritysmaailmasta käsin johdettuihin tai mielikuvituksissa eläviin verkkoyhteisöihin, ja näiden verkkojen tehtäväksi jää luoda yhteisöllisyyttä ihmisten elämään.

Sähköisen yhteisön yhteisöllisyyttä voi myös lähestyä järjestyksen luomisen kautta. Linja-autossa, junassa, henkilöautossa, polkupyörällä tai kävellen liikkuva henkilö haluaa liikkeessaankin pitää yhteyttä omaan yhteisöönsä, johon voi kuulua henkilöitä Bellin ja Newbyn esittämän mukaisista ryhmistä. Yhteyden pidon tavoitteena on pitää elämässä yllä järjestystä, sillä ihmisillä on yhä vähemmän luontaista tarvetta olla luomassa solidaarista hyvää verrattuna nykyajan ilmentymänä tapahtuvaan menestyksen osoittamiseen henkilön osoittamassa instituutiossa, perheen sisällä tai opiskelussa. Ihmismäärän kasvaessa erääksi kaupungistumista koskevaksi määritteenä, muuttavat yksityistäminen ja yhteisön edustama sosiaalinen tiheys muotoaan (emt., 168). Tämän ilmiön kohdalla ihmiset eivät enää tapaa tai koe tarvetta tavata toisiaan aikaisemmassa määrin. Tähän pohdintaan kohdentuvasti voidaankin osoittaa kysymys kohti uutta tutkimusta menneen yhteisöajan historiallisuudesta verrattuna tämänhetkiseen sähköiseen yksilökeskeisyyteen. Tai kuten Touraine (1998, 130) ilmaisee sosiaalisen maailman muuttumisesta ”pääfaktan mukaisesti me emme enää tunnista sääntöjä monissa elämän valtapiireissä. Sen sijaan, kun yhä suuremmat ja suuremmat

käyttäytymisen sfäärit eivät enää ole subjekteina/alaisina valtion tai yhteiskunnan kehystämille normeille, niin systeemi ei enää ole sosiaalinen, mutta siitä tulee globaali markkina, lakifirmojen, markkinatutkimuslaitosten, kansainvälisten finanssi-instituutioiden sekä finanssimarkkinoiden itsensä säätelemänä...sosiaalinen toimija katoaa, ja jäljelle jäävät toimijat eivät enää ole sosiaalisia” (130).

5.5. Mediaosaaminen julkisyhteisöviestinnän yhdistämiseksi

Aikaisemmassa kappaleessa käsiteltiin keskeisimpien yhteisöä ja yhteisöllisyyttä kehittävien medioiden ominaisuuksia. Jokainen media pitää sisällään joukon toiminnallisia mahdollisuuksia, mutta vasta näiden ominaisuuksien ymmärtämisen, opiskelemisen ja sisäistämisen myötä niiden avulla pystytään vastaamaan yhteisöviestinnälle asetettaviin tavoitteisiin. Median eri muodot eivät edusta mediasisällön luomiseen tarvittavia ajatuksia, tietoja, intohimoja tai arvoja, mutta median ominaisuuksia pitää osata käyttää viestintään valittuja toimintamalleja varten (Baker, 2002, 285).

Mediaosaamisessa on kyse myös siitä tietoisuudesta, että yhteisöviestintää tekevät henkilöt ymmärtävät medioiden toimintatavat pystyäkseen sitten yhdistämään havainnollisen journalistiikan median asettamien mahdollisuuksien ja rajaamisten jälkeen. Mediatuotannossa yhteisöviestinnästä vastaavien henkilöiden tulisi osana mediavalintoja perehtyä muutamiin aiheisiin (Buckingham, 2003, 54-55). Ensimmäisenä asiana on mediateknologian tunteminen, jolla tiedolla on vaikutusta sanomien journalistiseen toimitustapaan. Esimerkiksi jos yhteisöllisyyteen toimintansa kohdentava ryhmä tuntee oikeaksi tavoitella julkisuutta internetissä esitettävien videotallenteiden avulla, tulisi heillä olla tietotaitoa videoiden toteuttamiseen lähtien niiden käsikirjoittamisesta aina esittämiseen asti. Myös eri medioiden tapa tuoda esiin viestiä täytyy tuntea virtaviivaisia mediaesityksiä varten.

Myös ammatillisten käytäntöjen tunteminen kuuluu yhteisöviestijän oppimistavoitteisiin. Arkielämässä se tarkoittaa mediatuotantojen tekijöiden tunnistamista. Jos viestijöiden oma ammattitaito ei ole esimerkiksi käytössä olevan aika- tai ammattitaustan johdosta riittävän korkealla tasolla julkaisukelpoisia mediatuotantoja varten, niin heidän on kuitenkin tunnettava eri medioissa vaikuttavat henkilöt, heidän ammattinimikkeensä sekä toimintatapansa mahdollista yhteisöviestintään varten (emt., 54-55).

Mediamyynti ei suoranaisesti kosketa yhteisöviestinnän journalistista sisältöä, mutta median toimintaympäristön kehittämiseen, kosketti se sitten tuotantolaitteiden hankintaa tai juttupalkkioita, tarvitaan kuitenkin taloudellista toimeliaisuutta. Yhteisölliselle viestinnälle voidaan osoittaa taloudellisiakin tavoitteita, ja mediamyynnin osalta yhteisön voi olla turvatumpaa kääntyä jonkin ulkopuolisen myyntiorganisaation suuntaan tai vaihtoehtoisesti tehdä tuotantoon liittyvä tulosopimus yhteisöviestintää esittävän median kanssa. Tätä näkökantaa edustaa myös näkemys hyödyllisyydestä eri mediamuotojen samanaikaisesta myynnistä. Tärkeystään huolimatta mediamyynti ja -markkinointi eivät kuulu tämän pro gradu -työn sisältöön, mutta koska talous muodostaa perusteen mediatuotannolle, tulisi yhteisöjen paneutua myös tähän asiaan huomattavan huolellisella tavalla.

Myös median journalistinen toimintalinja, sen haluttavuus, levikki sekä sähköinen toimintatapa niin verkkojulkaisun että sosiaalisen median osalta kuuluvat selvitettävien asioiden joukkoon. Mediassa ääntään kuuluville saavat yhteisöt tai yksilöt tulee tuntea, sillä jos yhteisön käyttöön tulevaan mediaan saa esimerkiksi lähettää nimettömiä palautteita, voi lehden toimintatapa vaikuttaa haittaavasti suhteessa uutta julkisuutta etsivään yhteisöön (emt., 54-55).

5.6. Uusien toimintamallien havaitseminen

Yhteisön tehtävänä ei ole ainoastaan synnyttää alueellista yhteisöllisyyttä nykyisten toimintatapojen avulla: yhteisön toimintatapoihin vaikuttavat sekä sen historialliset perinteet että julkison muodostavien henkilöiden sitoutuneisuus yhteisöä kehittävien toimenpiteiden suuntaan.

Pystyäkseen menestymään myös tulevaisuudessa yhteisön on havaittava uusia toimintamalleja suhteessa yhteiskunnan ja toimialueen muutoksiin. Tämän lisäksi yhteisön on seurattava niin sanottujen heikkojen signaalien olemassaoloa, sillä julkison toimintaan vaikuttavina ne osoittavat kohti uusia toimintamalleja. Median tehtävänä on luoda rakenteita, mistä, milloin ja millä termeillä, ihmisten käymille keskusteluille (Cohen 1963, kts. Kauhanen et al, 16). Tässä keskustelun aiheita säätelevässä tehtävässä media voi toimia irrallisena osana yhteisöstä, mutta kyseeseen voi myös tulla yhteisön itsensä käynnistämä mediatoiminta, jolloin keskeiseen asemaan nousevat yhteisöllisyyden tavoitteluun käytettävät kansalaisjournalistiset toimintamallit. Tähän edelleen uudenlaisena pidettävään lehdistön toimintamalliin kuuluvia aiheita ovat (emt., 27-28) pyrkimys ottaa kansalaiset mukaan journalistiseen sisällöntuotantoon vähintäänkin kansalaisnäkökulman

kautta, valtaistamalla henkilöitä yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun rakentamiseen julkisuuden kautta, pyrkimys tarkastella yhteisöön vaikuttavia aiheita laajemmasta näkökulmasta pidemmällä aikajänteellä sekä pyrkiä ymmärtämään yhteiskunnan monimutkaisia toimintamalleja pyrkimättä käsittelemään kutakin tapahtuvaa asiaa yksittäisenä aiheena vailla historiaa tai tulevaisuutta.

Ennen kuin yhteisö voi aktivoitua uusien toimintamallien ja -tapojen havaitsemiseen, sen täytyy tulla tietoiseksi innovaatiojournalismin käsitteestä, jossa media tunnustaa vastuunsa yhteiskunnan taloudellisesta kehitymisestä, mutta myös yhteiskunnan demokraattisesta kehitymisestä avoimesti mediassa käytävän keskustelun avulla (emt., 29-30). Kun Kreikan kaupunkivaltioissa vapaat miehet saattoivat tavata ja keskustella yhteisistä asioista agoralla, niin nyt vapaita, keskustelua käyviä ja asioitaan esille nostavia henkilöitä ja ryhmiä ovat myös naiset, nuoret, lapset sekä yhteisötoimintaan kehittävät viiteryhmät julkisoineen, kuten maahanmuuttajat, vanhukset, työttömät, huumeriippuvaiset. Jos antiikkisessa maailmassa keskustelua käytiin toreilla, niin nykykulttuurissa median ei enää tule olla ainoastaan uutisten ja uutisia taustoittavien aiheiden kertoja, mutta myös demokratian kehittämistä ja säilyttämistä ylläpitävä voima.

Teoksessaan Julkinen toiminta ja sen ongelmat (Public and Its Problems, 1926) John Dewey nosti esille ajatusrakenteen niistä ehdoista, joiden avulla Suuri Yhteiskunta voi muuttua Suureksi Yhteisöksi. Hajanainen kansalaistoiminta tulisi saada vastaamaan demokratian vaatimuksia, ja tällöin tarkasteluun olisi myös asetettava yksilöiden vastuullisen osallistuminen hänen kuulumiansa ryhmien toimintaan. Samalla henkilö voisi tuoda omaa persoonallisuuttaan rohkeasti esiin tilanteissa, joissa hän sekä pääsee osalliseksi ryhmän arvoista että saa tilaisuuden vahvistaa niitä toiminnallaan.

Demokratian ja Suuren Yhteisön olemassaoloon maassamme voidaan kuitenkin suhtautua epäilevästi, ja tästä aiheesta Arja Alhon väittämää suomalaisen demokratian hiljaisena olemisesta voidaan kuvata hänen väitöskirjaviittauksellaan (Alho, 2004, kts. Kauhanen et al, 31) *”Therefore whoever is interested in the dynamics of democracy should be interested in understanding the public sphere”*. Innovaatioyhteiskunta, innovaatiojournalismi sekä sosiaalinen väliintulojournalismi voisivat kuitenkin jo lähitulevaisuudessa tarjota mahdollisuuden alueellisen demokratian ja yhteisöllisyyden kasvattamiselle ylläpitämällä rikasta tietojen välittämistä ja keskustelurajapintaa (emt., 32), joka samalla tukee harkitsevan demokratian hengessä toimivan yhteisöllisyyden kehittämistä.

Varsinaisesti innovaatiojournalismikeskustelu käynnistyi Ruotsissa vuonna 2003 käynnistetystä fellowship-ohjelmasta. Ohjelman vetäjän David Nordfors esitti julkaisussaan ”The Concept of Innovation Journalism and a Programme for Developing it” uudenlaisen innovaatiojournalismin synnyttämistä. Siinä kysymys journalismin osaavuudesta kohdennettiin sen kykyyn seurata riittävän hyvin talouden muutosta, jossa innovaatio toimii eräänä keskeisenä tuotannontekijänä. Suhteessa yhteisöllisyyteen Nordforsin innovaatiojournalismikäsite on kuitenkin hieman ongelmallinen, sillä sen painopiste sijaitsee tarpeessa ennakoida innovaatioyritysten menestystä ja tulosta. Edellisen vuosikymmenen aikana teknologiapainotteiseen keskusteluun on kuitenkin tuotu mukaan yhteisöllisyyteen osoittava määrite (innovaatiojournalismi ja) sosiaalinen näkökulma (Nordfors, 2003, Kauhanen et al, 35-36, 47).

Teknologian tulevaisuutta ylläpitävän kohtaloukon lisäksi yhteiskunnat ja yhteisöt kautta maailman tarvitsevat kulttuuria ja poliittisia rakenteita vahvistavia ja muuttavia innovaatioita, joiden syntyminen edellyttää kansalaisten aloitteellisuutta, sosiaalista yrittäjyyttä, journalistisen välitilan ylittämistä sekä heikkojen signaalien havaitsemista kaiken aikaa tapahtuvan tulevaisuustyön välityksellä.

Kansalaistyön merkitys yhteisöllisyydessä on korvaamaton, sillä ilman kansalaisia ei ole olemassa massaa, josta julkiso voi säännöllisellä ja suunnitelmallisella medianäkyvyydellä synnyttää yhteisöllisyyttä tuottavan yleisön, josta lopulta kehittyy yhteisö. Toisaalta teknologisuutta korostavassa ajassa eri toimijoiden tulee myös pitää kirkkaan mielessä, että teknologia ja talous eivät kehity ilman sosiaalista kontekstia. Lisäksi, koska yhteisöllisyys perustuu aina vapaaehtoisuuteen, voivat yhteisöt kehittää alueensa sosiaalista vastuuta ja kokonaispääomaa kansalaisten spontaanisti kehittämällä toimenpiteillä, josta eräänä esimerkkinä on asuinympäristöä kansalaisten omin voimin asuin ympäristöä siistinä pitämä Roska päivässä –liike (emt., 47-49).

Myös termi sosiaalinen yrittäjyys voidaan kohdentaa osaksi innovaatiojournalismia. Kyse ei ole sosiaalisten uudistusten kaupallistamisesta vaan siitä, että laajempaan yhteisöllisyyteen suuntaava yhdistys tai muu sellainen toimija pyrkii vahvistamaan sosiaalisia arvojaan tulella yhteisössään esiin sosiaalisilla väliintulomediailla ja -tapahtumilla. Tällöin sosiaalisen yrittäjyyden voidaan luonnehtia olevan myös sosiaalisen kehityksen kehittäjä heikoissa asemissa olevien yhteiskuntaluokkien kohdalla. Samalla yhteisöllisyyttä ylläpitävä innovaatiojournalismi ja medianäkyvyys muuttuvat tietyn ryhmän tulevaisuutta kehittäväksi tulevaisuusjournalismiksi (emt., 52-53).

Sekä kaupallisten, aatteellisten että yhteisöllisten toimintamallien mukaan toimiva media voisi ainakin periaatteellisella tasolla toimia yhteisöllisyyttä ilmentävien aiheiden kertojana liittäen nykyhetken yhteisön historiaan sen kulkiessa kohti tulevaisuutta. Tässä tapauksessa median tulisi pohtia toimintojaan lähtökohtanaan hermeneuttisen tulkinnan menetelmää, jossa se pyrkisi ymmärtämään ja tulkitsemaan ihmisen toimintaa, kulttuuria tai tekstiä merkityksellisinä ilmauksina ja niiden selventämisenä. (Dilthey 1976, 260). Samalla media saisi tilaisuuden synnyttää kumulatiivisen tiedon ja ymmärryksen kasvattamista tietyn aihealueen yhteisöllisyyttä lisäävissä asioissa tieteellisen julkaisukäytännön mukaisesti (Kauhanen et al, 57, 59). Tässä tavoitteessa onnistuminen tarkoittaisi median siirtymistä jossain määrin pois (journalistisesta) liminaalitulasta (Turner, Victor, 1997, s. 91), jonka kiitettävässä toteutustilassa yleisölle tuotetaan kullakin hetkellä tietystä aiheesta parasta mahdollista tietoa, mutta jonka heikossa toteutustilassa media jää käsittelyssä olevan aiheen kohdalla päivittäin tietoa täydentämättömään välitilaan.

Suhteessa yhteisöllisyyteen kehittämiseen ja ylläpitoon yhteisön ja median tulisi laajentaa henkilön kokemus yleiseksi yhteisten kokemusten muotoon. Yhteinen kokemus koostuu (Dilthey 1976, 179) jaetuista uskomuksista, jotka esiintyvät missä tahansa yhtenäisessä ihmisjoukossa ja sisältävä muun muassa olettamuksia elämän kulusta, arvostelmia, sääntöjä ja päämäärien määrittelyjä. Yhteisen kokemuksen alue koostuu yhteisön elämään kohdentuvista ulkoisista kohteista (objektivaatio), joissa esiintyy yksilöllistä kokemusta suurempi tietoteoreettinen varmuus, ja joissa yksilölliset näkökulmat sulkeutuvat pois tiedostettujen yhteisöllisyyttä luovien tapausten ollessa määrältään suurempia.

Muutos median toimintatavoissa tapahtuu tällä hetkellä esimerkiksi sähköistä viestintää kehittävien uusien teknisten innovaatioiden, kuten älypuhelin, käyttöön ottamisen myötä, mutta myös vuorovaikutuksellisuuden, kuten vapaaehtoisuuteen pohjautuva kansalaisjournalismi ja sosiaalinen media, kasvuun. Uusien toimintamallien kohdalla, kohdentuivat ne sitten edellä mainittuihin tapoihin tai joihinkin yhteiskunnallisesta lähtökohdista alkunsa saaneisiin muutossignaaleihin, median tulee olla toimissaan tarkkaavainen pystyäkseen reagoimaan niihin omia toimintatapojaan kehittävällä tavalla.

Eräänä tulevaisuuden näkymänä on sosiologisten arvojen lähentyminen kohti median toimintaa. Uusien viestintäympäristöjen ilmaantuminen vaikuttaa median toimintaa tavalla, jossa esimerkiksi niin sanotun vanhan median oppisuuntausten tulee suuntautua kohti sosiologiaa. (Holmes, 2007, xi).

Tähän samaan suuntaa osoittaa teoksessa sivulla 4 oleva pohdinta siitä, miten toiseksi media-ajaksi (a second media age) kutsuttu aikakausi perustuu lähes kokonaan interaktiivisen median, ja erityisesti internetin, kasvuun kuin esimerkiksi televisiotoiminnan heikentymiseen. Internetin mahdollisuudet tulee myös oivaltaa sen teknisten ominaisuuksien hyödyntämisen perusteella. Sherry Turkle (1995, 9) ilmaisee asian niin, että "internetin aika" on synonyymi mahdollisuudelle rakentaa virtuaalisia yhteisöjä, "joihin osallistumme kaikkien maailman ihmisten kanssa seurustellen heidän kanssaan päivittäin, ja joiden kanssa meillä saattaa olla suhteellisen intiimi yhteys, mutta joita emme ehkäpä tapaa milloinkaan fyysisesti".

Median tilannemahdollisuudet paikallisen yhteisöllisyyden, kyseessä voi olla seura, yhdistys, seurakunta tai kaupunki, tulee havaita myös tietokonevälitteiseen viestintään liittyvinä haasteita. Tästä asiasta antaa esimerkin Nancy Baym (Holmes, 2007, 63), jonka mukaan "koska tietokonevälitteiseen viestintään osallistuvat eivät näe, kuule tai tunne toisiaan, he eivät tästä syystä voi myöskään käyttää lauseyhteydestä riippuvia sanattomia signaaleja, ja fyysisen viitekehyksen kasvopiirteitä. Kun nämä sosiaalisen viitekehyksen merkit on poistettu, niin keskustelu jätetään tapahtuvaksi sosiaalisessa tyhjiössä merkittävästi eri tavoin kuin henkilökohtaisessa vuorovaikutustilanteessa".

Tästä syystä jo ennen tietokonevälitteisen viestinnän käynnistämistä on viestintään osallistuvien henkilöiden huolehdittava yhteisen viestintäkulttuurin suunnittelusta ja käyttöönottamisesta. Erityisesti tämä ajatelma kohdentuu julkisoon kuuluviin henkilöihin, sillä vapaan ja oikea-aikaisen viestinnän avulla heidän edustamansa yhteisön toimintaa voidaan kehittää deliberatiivisen demokratian nimissä.

Hermeneuttisen projektin lopullisena päämääränä on subjektiivisen kokemuksen laajentaminen yleiseksi yhteisen kokemuksen avulla. Tämä yhteinen kokemus koostuu "jaetuista uskomuksista, jotka esiintyvät missä tahansa yhtenäisessä ihmisjoukossa ja sisältävät [mm.] olettamuksia elämän kulusta, arvostelmia, sääntöjä [ja] päämäärien määrittelyjä" (emt. 179). Yhteisen kokemuksen alue koostuu yhteisön elämän objektivaatioista, joille on ominaista "yksilöllistä kokemusta suurempi epistemologinen varmuus", sillä niissä "yksilölliset näkökulmat sulkevat pois toisensa ja tapausten määrä, johon induktio perustuu, on suurempi" (emt).

Metodologisesta näkökulmasta hermeneutiikkaa voidaan pitää systemaattisena merkityksen tulkinnan harjoittamisena. Tulkinnalla tarkoitetaan tällöin merkityksen selkeäksi selittämistä ymmärrettävään muotoon. Hermeneuttinen tulkinta voi kohdistua esimerkiksi inhimilliseen toimintaan, sen tuotteisiin (kuten teksteihin ja taideteoksiin) tai tietoisuustiloihin, jotka käsitetään merkityksellisinä ilmauksina. Tulkinta pyrkii näiden merkityksellisten ilmausten ymmärtämiseen (Dilthey, 1976, 260).

6. EMPIIRINEN TUTKIMUS JULKISYHTEISÖISSÄ

6.1. Tutkimuskysymysten tavoitteet

Pro gradun teoriaosuudessa on osoitettu yhteisöille ja niiden toimintaa johtaville julkisoille tieteen osoittamia tapoja yhteisöllisyyden kehittämiseen suhteessa yhteisöön ja mediaan. Yhteisön tulee ymmärtää, sisäistää ja ottaa käyttöönsä yhteisöllisyyttä kehittävät ja ylläpitävät osa-alueet sekä oivaltaa yhteisölliseen medianäkyvyyteen tarvittava väline- ja toteutuskohtainen mediaosaaminen. Yhteisöllisyyden kehittämisessä yhteisön toimintatavat tulee ensin nykyaikaistaa teoreettisen näkökannan kautta, ja tämän jälkeen yhteisö on valmis ylläpitämään ja kasvattamaan medianäkyvyydellä toimialansa alueellista yhteisöllisyyttä yhdistämällä empiirisen tutkimuksen tulokset tarvittaviin, pro gradussa käsiteltyihin teoriaosuuksiin. Kun yhteisö toimii kehityksessään pro gradun mukaisilla tavoilla, niin tällöin se myös kehittää yhteisöllistä mediavaikuttavuuttaan sekä oman toimialansa että alueellisen vaikuttavuuden osalta.

6.2. Keskusteluryhmien koostumukset

Tässä kappaleessa käsitellään keskustelutilaisuutta, eli kerrotaan taustatietoja yhteisöistä, esitellään laadulliseen kyselytilaisuuteen osallistuneet henkilöt sekä osoitetaan toimintaan viittaavat tutkimuksen johtopäätökset aiheista yhteisö, media ja yleisö.

Nokian asukasluku vuoden 2013 lopussa oli 32.690 asukasta, mutta viime syksynä käynnissä olleen kuntaliitoskeskustelun perusteella Nokialla asuisi vuonna 2030 jopa noin 40 000 henkilöä. Kaupunki kasvaa noin 450 henkilön vuosivauhtia, ja uusien nokialaisten kotouttamisen suhteen esimerkiksi Nokian kaupunki ja Nokian seurakunta ovat haasteelliseen tilanteen edessä tavoitellessaan toiminnoilleen suurempaa tunnettuisuutta ja ennen kaikkea suurempaa yhteisöllisyyttä kaupunkilaisten keskuuteen ja keskuudessa.

Mainitut haasteet tulevat koskettamaan myös erilaisia yhdistystoimijoita, joiden rooliin, erityisesti kuntaliitosten toteutuessa, kuuluu yhä suuremmalla perusteella ylläpitää yhteisöllisyyden avulla nokialaisten tietoa itsestään ja mahdollisuuksistaan toimia kaikilla elämän osa-alueilla.

Nokian kaupungilta laadulliseen kyselytutkimukseen osallistuneet henkilöt kuuluvat kaupungin organisaatiossa vapaa-aikakeskuksen piiriin, sillä kyseinen keskuksen kosketuspinta nokialaisiin on toiminnallisesti laajin. Vapaa-aikakeskukseen kuuluvia työmuotoja ovat kulttuuri, liikunta- ja nuorisotyö sekä kirjastotoimi. Tutkimukseen kaupungilta osallistuivat henkilöt:

vapaa-aikapalvelujohtaja Kaisa Kirkko-Jaakkola
tapahtumasihteeri Erika Honkanen
liikunnanohjaaja Hannu Sassi
nuoriso-ohjaaja Ulla Taponen
informaatikko Päivi Kari

Nokian seurakunnan lähiajan tavoitteet liittyvät seurakuntalaisten lähestymiseen uusilla tavoilla, seurakuntalaismäärän kasvattamiseen sekä seurakunnan erityömuotojen esille nostamiseen. Seurakunnasta kyselytutkimukseen osallistui kaksi henkilöä:

kirkkoherra Lauri Salminen
tiedottaja Marko Honkaniemi

6.3. Tutkimuksen johtopäätökset

Tutkimuksen merkittävimpanä johtopäätöksenä toimii havainto, jonka mukaan yhteisöllisyyttä osa-alueellaan tavoittelevan yhteisön, ja ennen kaikkea toimintaa johtavan julkison, on perustettava toimintansa kriittiseen näkemykseen osaamisestaan. Julkisossa työskentelevien henkilöiden tulee lähtökohtaisesti välttää sellainen itsetietoisuuden ansa, jossa he haluavat tulla valituksi julkisjoukkoon seurauksena omasta turhamaisuudestaan ja halustaan olla esillä ja tulla tietäväksi ihmisten keskuudessa. Kun henkilöä pyydetään tulemaan mukaan johtamaan yhteisön toimia kohti hyvinvointia kasvattavaa alueellista yhteisöllisyyttä, hänen on osattava asettaa omat kykynsä ja oma kehittyneisyytenä ihmisenä tarkan tutkiskelun kohteeksi. Tämä myös siitä syystä, että julkisoon kuuluvien henkilöiden tulee suhtautua tehtävänsä sadan prosentin sitoumuksella verrattuna

tilanteeseen, jossa alkuvaiheen huumaus kuulumisesta julkisoon muuttuu vähitellen työlääksi velvollisuudeksi mielenkiintonsa menettänyttä aihetta kohtaan.

Yhteisöille, kaupungille ja seurakunnalle yhteisöllisyyden kehittäminen ja ylläpito sekä sisäisesti että mediavaikuttavuuden kautta käynnistyvät osa-alueiden yhteisö, media ja yleisö tarkastelulla, pohdinnalla, sitoutumisella, päätöksen teolla ja toimenpiteillä. Toimijoiden ei kannata pyrkiä kehittämään jokaista osa-aluetta samanaikaisesti, vaan yksittäin, muutama asia yhdellä kertaa. Onnistuminen jokaisessa osa-aluekohtaisessa ehdotuksessa vaatii yhteisössä vaikuttavien ylätasoin henkilöiden sitoutuneen päätöksen kehittämistä vaativien aiheiden eteenpäin vientiä varten. Yhteisöjen on ennen muuta opittava toimimaan deliberatiivisen toimintamallin mukaisesti, jossa jokainen julkisoon ja yleisöön kuuluva henkilö tuo yhteisön kokoontuessa julki kaikki mieltään askarruttavat aiheet so. epäilyt, pelot, epäuskot, riemut ja hyvinolon tunteet. Deliberatiivisen demokratian tavoitteena on saada aikaan läpinäkyvyyttä suhteissa päätösten tekemiseen. Tässä tavoitteessa jokaisen julkisojäsenen tulee olla uskollinen ja vilpittömä yhteisön kollektiivitietoisuuden mukaista toimintaa kohtaan.

6.3.1. Yhteisö

Yhteisöllisyyden kehittämistä varten yhteisön on rajattava kohdeyleisönsä ja suunniteltava ryhmille tarvittavat toimenpiteet ryhmäkohtaisesti. Tässä tehtävässä yhteisöjulkison on keskuudestaan muodostettava toisessa kappaleessa kerrotun mukaisesti yhteisöä koskeva ja yhteisön toimintaan vaikuttava kollektiivitietoisuus, jonka kautta nousevat esiin esimerkiksi yhdistyksen, kaupungin tai seurakunnan arvomaailma sekä sosiaalista yhdentymistä rakentavat sosiaaliset toimintamallit.

Julkison kehittämistä on myös luvun 2.1. mukainen kasvoista kasvoihin tapahtuva viestintä, jolloin yhteisön toiminnasta vastuulliset henkilöt kohtaavat toisensa julkisissa tiloissa avoimena yhteenkuuluvuudelle ja vuorovaikutteisuudelle.

Tärkeänä yhteisöjulkison toimintaa ohjaavana tekijänä on deliberatiivinen demokratia, johon viittasin ensimmäisen kerran luvussa 1.1. Toimiessaan tämän hyväksymänsä ja ymmärtämänsä mallin mukaan julkisoon kuuluvat henkilöt ovat hylänneet henkilökohtaisten mieltymysten ennakkoon valinnan, he eivät ole pääsääntöisesti vain itseään huomioivia, he haluavat tulla tietoisiksi käsiteltävästä aiheesta ja eivät tee päätöksiä asioista heikon informaation tuloksena.

Deliberatiivisen (harkitsevan) demokratian malleista yhteisölle soveltuvin on luvussa 2.2. esitetty yhtenäistävä malli, jossa keskusteluun osallistuvat henkilöt käsittelevät esillä olevien ongelmien ja ehdotusten toiminnallisia vaikutuksia, ja päätösten tulisi pohjautua kollektiivitietoisuuden kautta yhteisössä vallitseviin toiminnallisiin tavoitteisiin. Jokaisessa harkitsevan demokratian mallissa (etupohjainen, rationaalisen menettelytavan ja yhtenäistävä malli) julkisoon kuuluvien henkilöiden tulee tuoda esiin ajatuksensa käsiteltävänä olevaa aihetta kohtaan. Ryhmälle on myös hyödyksi, että ryhmän vetäjänä toimii ammattilainen, ketään yksittäistä henkilöä ei päästetä ryhmää dominoivaksi, kaikki saavat ja kaikkien pitää esittää ajatuksensa.

Harkitsevaa demokratiaa käyttävien henkilöiden tulisi ajattelussaan sekä ilmaista, kyseenalaistaa että ylittää aikaisemmat näkemyksensä käsiteltävän olevaa asiaa kohtaan. Kuten luvussa 2.2. mainitsen, toiminta deliberatiivisen mallin mukaan merkitsee myös sitä, että yhdistysten julkisoissa toimivien henkilöiden tulisi olla aktiivisia ja muutoshaluisia, mutta ei passiivisia ja toiminnan kehittämistä jarruttavia. Päätösten tulisi olla sellaisia, joiden toteuttamiseen kaikkien ryhmään kuuluvien kyvyt riittävät. Poliittisessa kentässä, esimerkiksi valtuustotyöskentely, käsiteltävinä olevien aiheiden tulisi retoriikaltaan olla tarkkaa ja kohdennettua, sillä käsiteltävän aiheen hajanaisuus ja leviäminen johtaa vastuun väärinkäyttöön, päättämättömyyteen sekä asioiden hoitamattomuuteen. Valtuutettujen, mutta myös seurakuntalaisten sekä yhdistysihmisten tulee tästä syystä ymmärtää päätöksen tekemiseen liittyvä sanapari vastuu ja vapaus.

Luvussa 2.6. kerrotaan yhteisön haasteellisiin tehtäviin toimia historiallisen näkökannan kautta nykyisyydessä, mutta kuitenkin katse samanaikaisesti luotuna tulevaan. Yhteisössä pidemmän aikaa toimineiden henkilöiden on osattava siirtää uusille yhteisöjäsenille yhteisön kollektiiviarvojen mukaista hiljaista viisautta. Yhteisön toiminta on myös ankkuroitava näkemykseen, jonka mukaan toimintaa voidaan muuttaa mahdollisesti jo tarvittavaa aikaisemmin, ja muutosasioiden osalta yhteisön tulee päätöksissään toimia ryhdikkäästi ja varoa joutumista päättämättömyyttä aiheuttavaan liminaalitilaan.

Tehtävänsä sitoutuneelle julkisolle kollektiivitietoisuuden ymmärtäminen, esillä pitäminen, sisäistäminen ja mediassa kertominen sekä informaatiovajeen kaventaminen ei ole ongelmatonta, kuten kirjoitan luvussa 4.2.2. Harkitsevan demokratian mukaisten toimenpiteiden avulla se pystyy siirtämään yhteisölliset aikomuksensa käytännön tasolle. Julkisoon kuuluva taantumuksellinen henkilö puolestaan ei enää tuota yhteisölle myönteistä arvoa, ja tällöin hänen on pystyttävä

irtautumaan toiminnasta vapaaehtoisesti, tai sitten hänelle voidaan luovuttaa lupa toimia yhteisössä vanhana, viisaana keulakuvana, mutta ei toiminnallisten ryhmään kuuluvana henkilönä. Yhteisöllinen taantumuksellisuus ilmenee valtarakennekokonaisuuksina, jossa henkilöt tai henkilöryhmittymät muuttavat yhteisön toiminnan mitään aikaansaamattomaksi draamaksi keskinäisten erimielisyyksien seurauksena. Harkitsevassa demokratiassa valtaa käytetään yhdessä yhteisön ja yhteisöllisyyden parhaaksi, mutta ei omien valtatärpeiden vahvistamiseksi yhteisöissä.

Luvussa 5.6. kerrotaan yhteisön toimivan eilen, tänään ja huomenna: se perustaa tässä ajassa tapahtuvan toiminnan hallussaan olevaan historialliseen hiljaiseen viisauteen, mutta samanaikaisesti yhteisöjen on etsittävä uusia toimintamalleja. Tämä asettaa kaikille toimintaansa sitoutuneella tavalla vihkiytyneille yhteisöille haasteen seurata yhteiskunnassa ilmeneviä heikkoja signaaleja ja niiden vaikutusta yhteisön toimintaan. Esimerkiksi kaupungille voidaan esittää kysymys ”miten vanhusten ja työttömien asemaa voitaisiin parantaa esimerkiksi niin, että työttömille tarjottaisiin mahdollisuutta käydä kävelyttämässä vanhuksia”, seurakunnalle ”pitäisikö sen huolehtia nykyistä enemmän siitä, että maahanmuuttajien asemaa parannettaisiin ottamalla osaa heidän kotouttamiseensa”, yhdistykselle ”millaista laajempaa ihmisyyteen viittaavaa arvoa kohti osoittaa lukupiiri kirjastossa, miesten jumppa, liikunta- tai kulttuuriseuran myyjäiset tai alakoulun disko”. Kyseessä voi olla niin sanottu sosiaalinen yrittäjäyys, jossa yhteisö edustamansa alan toimijana vahvistaa sosiaalista arvoaan kiinnittämällä elinyhteisönsä huomion nykyisyydessä heikossa sosiaalisessa elävien henkilöiden aseman parantamiseen.

Luvussa kaksi vastattavan ”mitä on yhteisöllisyys” kysymyksen alaisuuteen kuuluvat myös käsitteet medianäkyvyyden perustaksi. Seurakunnan kohdalla kyse voi olla sosiaalisen eriarvoisuuden ja epädemokraattisuuden korjaamisesta esimerkiksi päihdeongelmaisten, työttömien tai maahanmuuttajien kohdalla. Tekemänsä työn osalta seurakunnan rooliin kuuluu määrittää ryhmien elämää helpottavien termien määrittäminen ja liittäminen osaksi kollektiivietoisuutta niiden avaamisen ja sisäistämisen myötä. Määritteitä voivat olla turvallisuus, yhteenkuuluvuus ja suvaitsevaisuus.

Kaupunkien ja yhteisöjen työ voidaan määrittää luvun 2.5. mukaisesti yleishyödylliseksi ja sosiaalista tasa-arvoa edesauttavaksi, eriarvoisuuden kehittymistä poistavaksi. Massa ja yleisö nousevat esiin toiminnan tuloksena, ja tästä johtuvana myös käytössä olevat ajatuksellista ja sisällöllistä merkitystä korostavat määritteet, kuten ryhmäytyminen, ruokailu, mediavalinnat tai mahdollisiin ongelmiin oman toiminnan kautta puuttuminen.

Yhteisön on tunnettava käyttämänsä median kielelliset ja tekniset seikat luvussa 3.6. kirjoittamalla tavalla, sillä niiden tunteminen ja sisäistäminen vakauttaa medianäkyvyyttä. Mediakieli tarkoittaa mediaesitykseen kuuluvia ja median sisällä vaikuttavia tekijöitä, kuten internetissä sivujen toimintamalli, videoiden esitystavat ja linkitystavat, esitteissä kirjasintyyppi ja valokuvat tai julkisissa tilanteissa esiintyvien, julkisoon kuuluvien henkilöiden pukeutuminen tai sanallinen kerrontapa.

Mediassa jokainen journalistinen esitys luodaan erikseen alaluvun 4.1.1 mukaisella tavalla, ja kestävät kielelliset ratkaisut tarjoavat yhteisölle mahdollisuuden keskittyä sisällöllisiin tekijöihin mediakielellisten kysymysten antaessa esitykselle itsenäistä vaikuttavuutta aihekohtaisten viestien taustalla. Mediaesitysten lajityypeistä kysymyksen ”mitä on yhteisöllisyys” yhteisöjen tulee tehdä erottaa toisistaan uutiset, toiminta sekä henkilö- ja tapahtumakuvaukset, ja tehdä tämän jälkeen suunnitelma osa-alueiden käyttämisestä mediassa.

Yhteisöllisyyden kehittämistä varten yhteisön on rajattava kohdeyleisönsä ja suunniteltava ryhmille tarvittavat toimenpiteet ryhmäkohtaisesti, tätä asiaa käsitellen toisessa luvussa. Tässä tehtävässä yhteisöjulkison on keskuudessaan muodostettava yhteisöä koskeva ja yhteisön toimintaan vaikuttava kollektiivitietoisuus, joiden kautta nousevat esiin esimerkiksi yhdistyksen, kaupungin tai seurakunnan arvomaailma sekä sosiaalista yhdentymistä rakentavat sosiaaliset toimintamallit.

Toinen näkemys samasta aiheesta luvun 2.6. kertomana osoittaa toiminnassaan vanhoihin toimintatapoihin kaavoittuneisiin henkilöihin. Heidän kohdallaan julkiso ja yhteisö kohtaavat henkilön tai henkilöryhmän mukanaan kantaman vanhoillisuuden haittaavan vaikutuksen yhteisön nykyaikaistamisen ja tulevaisuuteen luotsaamisen suhteen. Yhteisö ei pysty kasvamaan kohti kollektiivitietoisuutensa mukaisesti kohderyhmille esitettäviä hyvinvointia lisääviä yhteisöarvoja. Julkisoon kuuluvan tai sinne kutsuttavan henkilön on esitettävä itselleen ja itsestään kriittinen arvio. Tällöin julkisoon tai yhteisöön ehdokkaana olevan tai valituksi tulleen henkilön on tutkittava osallistumisensa vaikuttimia esimerkiksi määritteiden osaaminen, osallistuminen, yhteistyökyky, ansiottoman ja olemattoman vallan tavoittelu, turhamaisuus, ennakkoluulottomuus sekä henkinen ja fyysinen laiskuus läpäisemänä.

Yhteisön toiminnasta vastuussa olevien henkilöiden ja heidän käsittelyssään olevien asioiden on yksi kerrallaan ja yhteisesti varottava ajautumasta itsensä tai edustamiensa asioiden kanssa niin

sanottuun liminaalitilaan, josta kirjoitan luvussa 2.6. Tällöin henkilöt tai asiat ovat tiettyyn aiheeseen kohdistuneen aikaisemman tilan sekä tulevan järjestyksen muodostamassa välitilassa. Liminaalitilan tehtävänä on mahdollistaa uusi päätös uuden toimintatilan saavuttamiseksi. Kun julkisoon kuuluva henkilö ajautuu tehtävässään itsensä kanssa välitilaan, niin silloin hänen haasteekseen nousee siirtyminen uuteen tilaan mahdollisimman selväpiirteisellä tavalla edellisessä kappaleessa kerrottujen vaikuttimien tutkailemisen kautta. Uuteen tilaan siirtymisen pitäisi lisäksi olla vapaaehtoista, ja henkilön tulisi samanaikaisesti tehdä itselleen tiettäväksi oma roolinsa yhteisöllisyyden ylläpitäjänä. Liminaalitilaan valuvaa asiaa puolestaan uhkaa unohtaminen, siirtäminen, väheksyminen, ja asiaan voidaan myös liittää luottamuksen menettäminen. Yhdistyksissä sekä seurakunta- että kaupunkiorganisaatioissa henkilöryhmien (nuoret, kulttuuriryhmät, vanhukset) ja heidän edustamiensa arvojen ohittaminen, ryhmille luvatussa käsittelystä huolimatta, osoittaa julkisoon kuuluvilta henkilöiltä tahdittomuutta ja nostaa jälleen esiin epäilyn ryhmään kuuluvan tai kuuluvien jäsenten henkisestä kyvykkyydestä tai kyvyttömyydestä toimia lupaustensa, olivat ne sitten periaatteellisia, poliittisia tai toiminnallisia, mukaisella tavalla.

Jo luvussa 1.1. mainitsen siitä, että kun yhteisöjulkiso antaa lupauksen huolehtia jonkun henkilöryhmän asioista, sen tulisi johtaa siihen, että vastuunkantajat eivät tuhlaa poliittisia vaikutusmahdollisuuksiaan vääränlaiseen vapauteen. Tällöin he ottavat vastaan tietyn ryhmän (nuoret, kulttuuri- ja liikuntahenkilöt) mielipiteitä korjaamista tarvitsevista aiheista, mutta kyseessä ei kuitenkaan ole asetettuihin tavoitteisiin pyrkiminen vaan tapa siirtää asioita eteenpäin, jolloin ne samalla vähitellen joutuvat liminaalitilaan kuuluvien asioiden ryhmään.

Valtuutettujen tulisi tehtävässään huomioida luvussa 2.6. olevan havainto (Heikkilä et al), jonka mukaan ihmiset kokevat olevansa pääosin poliittisen vallankäytön ulkopuolella. Ihmisillä saattaa olla halu kuulua yhteisön asioita kehittävään julkisoon tai toimintaa luovaan yleisöön, mutta toimintakontekstien puute heikentää mukaan liittymisen tahtotilaa. Tästä syystä yhdistysten rooliin tulisi kuulua suunnitella ja osoittaa henkilöryhmien käyttöön sellaisia toimintamuotoja, joiden kautta ihmiset löytäisivät toimintatapoja oman hyvinvointinsa kehittämiseen. Tavoitetta varten esimerkiksi kaupunki tai seurakunta voi havaita ympäristössään väliintuloa vaativan sosiaalisen ongelman tai sosiaalisen mahdollisuuden. Esille nousseesta asiasta yhteisö kertoo massalla ja yleisölle valitsemallaan medianäkyvyydellä, mutta sillä pitää myös olla hallussaan kyvykkyys solmia ilmiön ratkaisemiseen tarvittavat sosiaaliset suhteet.

Sukupolvien vaihtoon ja uudistumiseen sekä uuden toimintaympäristön mukaan tuomien haasteiden kohtaamiseen yhteisö voi varautua luvun 2.4. mukaisilla eettisillä velvoitteilla. Niiden tukemana yhteisö voi tehdä tarvittaessa kipeitäkin esityksiä ja päätöksiä pyrkiessään nykyaikaistamaan yhteisöllisyyttä edesauttavaa toimintaa tuntien kohderyhmäkohtaiset tarpeet.

6.3.2. Media

Median luotettavuudesta tekemiensä kohderyhmäkohtaisten valintojen taustalla yhteisön on huomioitava luvussa 3.4. kirjoitetun mukaan muun muassa median kerronnallinen vastuu kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavista asioista, foorumina toimiminen poliitikkojen ja yhteisöhenkilöiden keskusteluille, median mahdollisuus innostaa yleisöä oppimaan ja tulemaan toimintaan mukaan seuraamisen sijasta sekä median tehtävä vastustaa median itsenäisyyttä, koskemattomuutta ja kansalaisia uhkaavia voimia vastaan.

Luvussa 4.2. mainitsemani näkemyksen mukaisesti yhteisön on kannattavaa olla tekemisissä alueellisen valtamedian kanssa. Mikäli yhteisön tavoitteena on saada aikaan sosiaalisen eriarvoisuuden vähentäminen tai kitkeä osa yhteisön toimintaa haittaavasta epädemokratiasta pois, tulee sen käydä median kanssa keskustelu yhteisten yhteisöllisyys-näkemyksen havaitsemiseksi. Tällöin keskusteluun nousevia aiheita ovat edellisessä kappaleessa mainitut kokonaismitalliset asiat, joista toimijoiden tulee sopia keskenään yhdessä toteuttavan yhteisövastuun näkövinkkelistä.

Jo ensimmäisessä luvussa nostetaan esiin se, että kun yhteisö huomaa toiminta-alueellaan epäarvoisuutta aiheuttavan asian esille nousemisen tai kehittyneemmässä tilassa olemisen, niin sillä on mahdollisuus pyrkiä vaikuttamaan ongelman poistamiseen tai kaventamiseen yhteistyössä median kanssa. Tällöin yhteisön on pitänyt jo aikaisemmin käydä alueellisen median kanssa keskusteluja tavoista tehdä yhteistyötä so. millainen on median merkitys alueellista hyvinvointia kasvattavana toimijana. Yhteisö voi myös löytää toimintansa tueksi muita alueellisia tekijöitä jopa kansanliikkeeseen asti. Lähtökohtaisesti yhteisön käyttöönsä ottama toimintatapa noudattelee linjausta oman toiminnan vaikuttavuuden kriittinen tarkastelu kollektiivitietoisuus ja deliberatiivinen demokratia käsitteiden kautta, yhteisöryhmään vaikuttavan ongelman havaitseminen, yhteistyöstä sopiminen median ja muiden toimijoiden kanssa, näkyminen mediassa, konkreettiset toimenpiteet, seuranta ja jatkuvuus. Sosiaalisen liikkeen käynnistämistä varten, mediassa ja yhteisön toiminnasta kertovilla messuilla, yhteisön on ymmärrettävä yhteisesti jaettu

maailmankuva, tunnistettava tapa tehdä päätöksiä, kyky kartoittaa toiminnalle välttämättömät voimasuhteet, käyttöön tulevat toimenpiteet sekä ottaa oppia tehdystä työstä tulevan toiminnan jalostamista varten.

Eri medioista sanomalehdellä, kuten luvussa 4.2.4 kirjoitin, on hyvä mahdollisuus toimia väliintulomediana, sillä sen kautta yhteisö pystyisi yhteistyössä ilmentämään vaikuttamista vaativaa asiaa maassamme luotettavaksi koetun median välityksellä. Tavoitetta varten yhteisöjen pitäisi kuitenkin osoittaa ja ehdottaa sanomalehdille toimituspoliittisten käytäntöjen muuttamista suuntaan, jossa sanomalehdet kantaisivat nykyistä suuremman vastuun sekä maanlaajuisista että paikallistasolle asti ulottuvista ongelmista. Laajimmin ongelmista kärsivät yleisöryhmä eivät mediassa saa mielipiteitään kuuluville massaa ja yleisöä tavoittavilla tavoilla.

Lehtiliitteet muodostavat kaikille yhteisöille tavan hankkia viestinnällistä näkyvyyttä massaa ja yleisöä kohtaan luvun 4.2.5 mukaisilla tavoilla. Lehtiliitteessä eräänä vahvuustekijänä toimii yhteisöaiheiden kehystäminen, ja jälleen kerran lähtökohtana määriteltävien aiheiden yksittäinen erottuvuus sekä kollektiivi- tietoisuus. Kehystämisen arvo muodostuu esimerkiksi sellaisten asioiden esittämisestä, joita ilman yhteisön kokonaisturvallisuus, -viihtyvyys, -sivistyksellisyys ovat vaarassa heikentyä tai kadota kokonaan. Kaupungin ja seurakunnan kohdalla liitenäkyvyys saattaa kohdentua tiukentuneen taloustilanteen aiheuttamaan aiheiden viivästymiseen (kirjasto, liminaalitila), ja tässä tapauksessa liitteen tavoite voidaan asettaa asioiden käsittelyyn jopa mustavalkoisella tavalla kyllä tai ei päätös-mallin mukaisesti.

Julkisolle päätös lehtiliitteessä esiintymisessä edustaa harkitsevan demokratian mallin mukaista vastuukysymystä. Pyrkimys kehittää useita yhteisöllisiä asioista samanaikaisesti saattaa johtaa viestinnän sekaisuuteen aina massan tavoittamattomuuteen asti. Vastuullinen toiminta merkitsee paremminkin yhteisöllisen perustiedon esittämistä yhdessä 2-3 kohdeyleisöille suunnatun viestin kanssa.

Internet ja internetiin yleisöä ohjaavat laitteet merkitsevät luvussa 4.2. mainituilla tavoilla sekä uudenlaisten yhteisöjen muodostumista että kasvokkain tapahtuvan yhteisötoiminnan heikkenemistä. Internetin mahdollisuuksia käyttävät henkilöt yksityistyvät sähköisesti lisääntyvässä määrin, ja selvimpiä merkkejä tästä ovat taukoamattomat teksti-, WhatsUp- ja Instagram-viestien lähettäminen sähköiseen sosiaaliverkostoon kuuluville henkilöille. Yhteiskunnallisesti mainittu havainto on uusi, ja se asettaa yhteisöille laajenevan haasteen löytää yhteisöllisiä toimintamalleja,

erityisesti tämä tarkoittaa nuorten kohdalla tapahtuvaa yhteisöllisyyden tavoittelua. Yksilöiden erotessa minäkuvaa muokkaavista horisontaalisista verkostoista, he korvaavat asiaa vertikaalisilla, median esittelemillä verkostoilla. Yhteenkuuluvuus ei enää vaadi yhdessä olemista, sillä teknisen laitteen kautta tapahtuva läsnäolo voi tapahtua mistä päin maailmaa tahansa. Yhteisölle tämä merkitsee tietokone- ja älypuhelinvälitteisten kommunikaatiotapojen tuotanto- ja käyttötapojen tuntemista.

Jos kaupunki, seurakunta tai yleisellä areenalla esiintyvä yhteisö päättää aloittaa vuorovaikutuksellisen ja ajassa tapahtuvan yhteisötoiminnan internetissä, voisi sopiva toimintamalli löytyä yhteistyöstä 5-10 toimijan välisellä vuorovaikutuksella. Kukin yhteisö tulisi muodostamaan laajempaa yhteisöllisyyttä omalle kohderyhmälleen tarkoitetulla kollektiivitietoisuudella, ja jokaisen ryhmän velvollisuuksiin kuuluisi myös mediaesiintymisen vaatimien perusedellytysten oppiminen ja sisäistäminen.

Luvussa 4.2.8. kirjoitan internetiin kuuluvan ilmiönä kiinteällä tavalla netti-TV ja Facebook. Asiallisesti ja riittävällä ammattitaidolla toteutettuna netti-TV voi muodostaa osan yhteisön pienimuotoisesta viestinnästä. Netti-TV toimii parhaiten, kun se liitetään osaksi jotain suurempaa medianäkyvyyttä. Yksittäisen yhteisön ongelmaksi saattaa osoittautua netti-TV:ssä esitettävien leikkeiden tuotannollinen haastavuus, niiden kyky viihdyttää ihmisiä sekä suunnitelmaan perustuva toteutustapa. Netti-TV toiminnassa yhteisön toimialueen kriittinen ihmismassa saattaa muodostaa toiminnalle suurimman esteen, sillä vähäiselle katselijamäärälle ei ole kannattavaa tuottaa videomateriaaleja.

Yhteisö voi kytkeä netti-TV:n osaksi Facebook näkyvyyttä, ja yleisellä tasolla Facebook sopii yhteisölle hyvin yhteisön luomiseen ja ylläpitoon. Yhteisön on keskuudessaan määritettävä toimintakulttuurinsa muutos uudenlaista avoimuutta, jatkuvuuden vaade Facebookissa esiintymiselle, sisällön luomisen tavat, vastualueiden jako sekä toiminnasta vastaavan henkilön nimeäminen. Yhteisön on liitettävä näkyvyyteen, ei ainoastaan älyllistä harkitsevuutta, mutta myös viihdyttävyyttä ja kepeyttä.

Yhteisöviestinnässä julkisolle tärkeitä termejä ovat ajatus, mallinne, rakenne ja käyttötavat, kuten kirjoitan kappaleessa 2. Tilassa näkymätön yhteisö käynnistyy ajatuksesta tai ajatuksista tukemaan yhteisöllisyyttä. fyysisessä maailmassa yhteisöajatus tarvitsee rakenteet, ja käyttötavat liittävät ajatuksen ja rakenteet yhteen muodostaen yhteisötoiminnalle mallin. Teoriaosuudessa kerrotun

mukaisesti yhteisö tuo paikallismediassa asiaansa esiin toiminta-ajatuksen, -tapojen ja -ympäristön osalta, ja kolmeen tekijään sen tulee liittää massassa ja yleisössä kysyntää synnyttävä yhdistystoiminta. ”Yhteisöissä voidaan luoda ensin symbolinen todellisuus, ja sen jälkeen todellisuus toteutetaan todellisessa elämässä”.

Rituaaliviestinnän kolmen osatekijän (tuotanto- ja vastaanotto- sekä mediaesitysten rituaalit) tavoitteena on luvussa 3.4. kirjoittamani mukaisesti rakentaa yhteisöllisyyttä mediavälitteisesti lähettäjän ja vastaanottajan näkökannalta. Yhteisöviestin lähettäjänä toimivan yhdistyksen, kaupungin tai seurakunnan tulee aluksi määritellä toiminnalleen arvot, joista käytetään myös nimitystä toteemit, ja jotka käsitteellistyvät kollektiivitietoisuudesta. Yhteisöön kuuluvia henkilöitä yhteisötoteemit suojaavat kaaokselta ja yksin jäämisen pelolta. Toteemit muodostetaan yksittäisinä tekijöinä lähtökohtina eri ryhmien (nuoret, kulttuuriset, alkoholisoituneet, teiniäidit, vanhuks) tarpeet. Kaupungin ja seurakunnan on tutustuttava tarkalla tavalla yhteisöllisyyttä tarvitsevien ryhmien abstrakteihin arvoihin, joiden varaan niiden tulee luoda toimintaa synnyttävät puitteet. Myös arvojen kohdalla tärkeänä tekijänä tulee nostaa esiin yhteisön toimintaan vaikuttavat lähitulevaisuuden tapahtumat, joiden kohdalla yhteisöjulkison täytyy olla valmis toimintaan vapaaehtoisella ja varhaisella muutoksella.

Mediaesityksissä yhteisö, kuten mainitaan luvussa 2.4., voi sekä ylläpitää että laajentaa kerrontaa toiminnastaan kahdella tavalla. Kaupungeissa, seurakunnissa ja yhdistyksissä ensimmäinen tapa muodostuu käytöstopakoodien muodostamisesta, jolloin toimijan tehtäväksi jää ilmaista sallittujen ja kiellettyjen aiheiden olemassaolon merkitys yhteisöllisyyden toiminnassa. Määritteiden avulla julkiso kertoo massalle ja yleisölle yhteisötoiminnan eettiset raamit. Toinen yhteisöltä vaadittava mediaesitysten ymmärrys liittyy toimintatapojen muokkaaminen median toimintatapoihin. Mediassa yhteisöllisyyttä voidaan kasvattaa tuntemalla kohdeyleisön lisäksi käytössä olevan median ominaisuudet, joita tuntematta yhteisön on vaikea muotoilla viestinnällisiä kerrontatapoja välinekohtaisesti valitulle kohderyhmälle.

Luvussa 3.4.1. käsitelty tuotantorituaaliin yhteisö liittää käsitteen medialisoitunut rituaali, jossa viesti sekä välitetään että muokataan. Kyse voi olla rituaaleja käsittävistä tapahtumista, joiden juhlavuutta ja arvovaltaa medialisoituminen kasvattaa. Tässä yhteisöllä on mahdollisuus pyrkiä yhteistyöhön median kanssa, mutta yhteisön itsensä tulee luoda ritualisoitava tapahtuma. Kaupungin ja yhdistysten kohdalla mahdollisuutena ovat yhteisömessut, ja seurakunnan kohdalla seurakuntamessut.

Vastaanottoritualeissa, joita käsitellään luvussa 3.4.3., yhteisön kannattaa keskittyä vahvojen esitysten suuntaan kahden vaihtoehdon kautta. Toisessa mahdollisuudessa yhteisön taitojen joukossa on oltava medioiden käyttötaito, jonka turvin se voi laajentaa viestiensä tuotantotapoja kansalaisjournalismin suuntaan, joka puolestaan lisää yleisön yhteisöllistä sitoutumista ja vahvistaa vastaanottoa. Yhteisö voi valita käyttöönsä myös tunnustusrituaalin, jossa sen medianäkyvyyttä tehostetaan tunnetun henkilön esittämällä ajatuksilla yhteisölle tärkeistä aiheista. Yhteisön tulee muistaa se, että tunnettu henkilö liittyy myös osaksi yhteisön kollektiivitietoisuutta, muuten hänen käyttämisensä osana yhteisön viestintää vaikuttaa teennäiseltä.

Luvussa 5.5. käsitellyssä yhteisön mediaosaamisessa on kyse taidokkuudesta, jonka seurauksena julkison yhteisöviestintää suunnittelevat ja toteuttavat henkilöt ovat tietoisia medioiden toimintatavoista mediavalintojen mediatuotannon, mediateknologian, mediaesitysten sekä mediamyynnin kohdalla. Mediavalinnat vaikuttavat mediatuotannon mahdollisuuksiin ja kohderyhmävalintoihin. Mediaesitysten puolestaan on tapahduttava kohderyhmäkeskeisesti, mutta myös tietoisena mediateknologian asettamista rajoitteista ja mahdollisuuksista. Mediamyynnin hallinnasta yhteisölle on suuri etu, sillä massaan ja yleisöön kohdistava viestintä vaatii taloushallinnan osaamista, joka osaltaan toteutuu mediamyynnin seurauksena.

Yhteisöllisyyden käynnistämistapana voi toimia messut, jossa tapahtuma seurakunnan kohdalla voisi kantaa nimeä ”seurakuntamessut” ja kaupungin kohdalla ”yhteisömessut”, molemmat tapahtumat voidaan ritualisoida vuosittaisiksi. Kaupungin tavoite messujen suhteen on kaksijakoinen: se voi tuoda messuilla esiin muutamia valittujen yhteisöjen toimintaan osoittavia toimenpidepäätöksiä, mutta yhteisömessuille sen tulisi myös saada mukaan yhteisötoimintaan kykeneviä yhteisöjä. Molempien toimijoiden tulisi valmentautua messuja varten riittävällä tavalla tässä pro graduissa kerrottujen toimintamallien mukaisesti.

Seurakuntamessujen tavoitteena on kohdistaa poliittinen ja kirjallinen julkisuus valituksi tulleen seurakuntalaisryhmän asioihin. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi lapsiperheet, vanhukset, työttömät tai nuoret, ja messujen jälkeen seurakunnan tulee suunnata kohti ajatuksellisista innovaatioista syntyneitä ihmisten onnellisuutta kehittäviä ratkaisuja. Sekä kaupungin että seurakunnan on saatava toiminnalleen lisää yleisöä, ja yhteisön toimintamallista riippumatta on yleisön itse osallistuttava yhteisön toiminnan, yhteisöllisyyden, suunnitteluun ja toteuttamiseen.

6.3.3. Yleisö

Yleisö voidaan määritellä neljään kategoriaan (Nightingale 2002, s. 20), median kokonaisyleisö, kohdennettu yleisö, tapahtumayleisö sekä osallistuva yleisö luvussa 2.3. kirjoittamani mukaisesti. Yhteisöllisen ajattelutavan mukaan yhteisön toiminta tulee osoittaa kohdennetulle yleisölle, jonka arvomaailman mukaan viestin lähettäjän (kaupunki, seurakunta, yhdistys) tulee suunnitella ja toteuttaa sosiaalista arvolatausta kehittävä ja ylläpitävä journalistinen sanoma.

Yhteisöllisyyden jakamisen osalta yhteisöjulkison on, luvussa 2.2. kerrottuun tapaan, ymmärrettävä harkitsevan demokratian mallista se, että yhteisöllisyys määrittyy eri aihepiirien sisällä tehtävistä asioista. Esimerkiksi mediassa yhteisö voi väittää edustavansa yhteisöllisyyttä edustamassaan aiheessa, mutta yhteisön toimintaan tavoiteltava massa ja toimintaan liittyvä yleisö muodostavat yhteisöllisyysnäkemyksensä viestintää seuraavien tekojen kautta.

Yhteisöllisyyttä muodostavista henkilöryhmistä massa määritetään alueellisen ja yhteisöllisen katsannon laajaksi perusjoukoksi tai alkupääomaksi, kuten luvussa 2.5. mainitaan. Eri aloille kiinnostuksensa suuntaavana kokonaisuutena massa ei pysty toimimaan samanlaisella tavalla kuin toimintaa suunnitelman mukaisesti toteuttava yleisö tai toimintaa suunnitelmallisesti ylläpitävä julkiso.

Yhdistyksen, kaupungin tai seurakunnan julkison (esimerkiksi kulttuuri- tai liikuntayhdistys, kaupunkirakenteissa toimiva lautakunta, kaupunginvaltuusto, kirkkovaltuusto) pitää ymmärtää toimintansa vastuu esimerkiksi lukujen 2.2. sekä 2.6. mukaisille tavoilla suhteessa sisäiseen järjestykseen sekä yhteisönä massalle ja yleisölle osoittamaansa toimintaan, jonka turvin se pyrkii lisäämään alueellista hyvinvointia yhteisön toimintaan liittyvän yleisön keskuuteen.

Yhteisömassalla so. laaja-alaisesti kuntalaisilla ei ole hallussaan sosiaalista organisaatiota, perinteitä, sääntöjä, rituaaleja tai edes tarvittavaa tietoa perusteista liittyä osaksi yhteisöyleisöä. Tässä kohdeyleisön kohdalla erääksi julkison kohtaamaksi aiheeksi muodostuu käsite informaatiovaje lukuun 3.5. muotoilemallani tavalla, ja sen seurauksena yleisöön toivottavat tai kuuluvat henkilöt eivät pysty riittävällä tavalla havaitsemaan yhteisön sille luomaa lisäarvoa. Parhaillaan tapahtuvat aiheet yhteisön on esitettävä kohdeyleisölleen mahdollisimman

seikkaperäisellä mutta kuitenkin yksinkertaisella tavalla. Liian suuren viestimäärän samanaikainen esittäminen vaarantaa asiakohtaisesti esitettävien viestien kohdennettavuuden.

Massan ja yleisön informaatiovaje saattaa kohdentua myös tietämättömyyteen yhteisön perustoiminnasta, joka puolestaan lisää yhteisöllisyyden puolesta tehtävien esitysten havaitsemattomuutta. Tästä syystä julkison tulee toiminnassaan ensinnäkin hankkia käyttöönsä deliberatiivisen mallin mukainen kollektiivitetietoisuus toiminnastaan, ja tämän jälkeen se tulee pitää perustoimintaansa esillä osana ajallisia yhteisötoimenpiteitään. Perustoiminnan tavoitteiden (sivistäminen, liikunnallisuus, yhdessäolo) jatkuva esilläpito helpottaa massan ja yleisön keskuudessa tapahtuvien toimenpiteiden (kirjapiirit, yhteisliikuntatapahtumat, nuorten yhteisöillat) kokonaisymmärrystä ja alentaa liittymistä osaksi yhteisötoimintaa.

Yhdistystoimintaan, Nokian kaupunkiin tai Nokian seurakuntaan voidaan yhteisön tunnetuksi tekemisessä kiinnittää arvostusta nauttiva kansalainen ja mahdollisesti hänen taustaorganisaationsa, josta aiheesta luku 3.2. kertoo syvällisellä tavalla. Edellä mainittujen ryhmien kohdalla hyvämaineisen kansalaisen rooli voi olla merkittävä yhteisöllisen ryhtiliikkeen alkuvaiheen aikana. Sisältö muodostaa ihmisille syyn osallistua yhteisölliseen toimintaan, joten liiallinen henkilöön nojautuminen vääristää yhteisötyön merkitystä. Kiinnittyminen toimintaan henkilön kautta saattaa merkitä osallistuvan toiminnan vähenemistä, jos henkilö jättäytyy yhteisöstä pois, tai jos hän esiintyy elämässään jollain epäedullisella tavalla.

Viidennessä luvussa kirjoitan siitä, että ennen julkisuudessa esiintymistä tulisi yhteisöissä asettaa kritiikin kohteeksi esteettömän vuorovaikutuksen ja julkisen keskustelun rooli. Jos yhteisöä edustava julkison, valtuusto, johtokunta, lautakunta tai hallitus, toiminta ei kohdennu yhteisöllisyyttä edesauttavien ja yhteisöä palvelevien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen, voi sen toiminta tuottaa negatiivista arvoa, tai ajautuessaan ajatukselliseen liminaalitilaan, se ei tuota minkäänlaista arvoa. Yhteisön tulee määrittää toimintojen (keskustelut, päätökset, aikataulut, toimenpiteet, vastuut, palautteet, medianäkyvyys) luonne ja kriteerit harkitsevan demokratian mallin mukaisesti. Uudistumiseen kykenemättömien tai jäykässä ja muuttumattomassa asennemaailmassa elävien henkilöiden tulee irtautua tehtävästään yhteisöjulkisossa.

Kaupunki, seurakunta ja toiminta-alueensa yhteisöt saavuttavat asialleen julkisuutta poliittisen, kulttuurillisen ja kirjallisen julkisuuden myötävaikutuksella, ja näihin aiheisiin on perehdytty luvuissa 5.1.1., 5.1.2. sekä 5.1.3.. Poliittisen julkisuuden (5.1.1.) kohdalla edellä mainitut toimijat

tekevät arvoistaan tietoisina sellaisia moraalisia päätöksiä, joita esittämällä ne saavat aikaan toiminnallista vaikuttavuutta. Aatteellisessa toiminnassa yhteisöjä johtavien julkisoiden tehtävänä on ennen mediaedistystä löytää kollektiivitietoisuus sellaisista kulttuuriaiheista, jotka lisäävät massan kiinnostusta yhteisön toimintaan ja kiinnittävät yhteisöön yleisön lisäämällä heidän onnellisuuttaan ja tyytyväisyyttään käsillä olevia aiheista ja elämää kohtaan.

Kulttuurillisen julkisuuden (5.1.2.) näkemyksen mukaan julkiso voi esimerkiksi toimintahistoriansa ja perinteen ohjaamana järjestää erilaisia tilaisuuksia, joiden tarkoituksena on kehittää ihmisten sivistyneisyyttä käsillä olevaa asiaa kohtaan. Kun poliittinen julkisuus saa massan keskuudessa aikaan yhteiskunnallisen heräämisen mahdollisia ongelma-aiheita kohtaan, on kulttuurillisen julkisuuden tehtävänä saada aikaan yhteisöllistä kansalaisaktivismia. Jos halutaan kehittää yhteisön toimialueen kulttuurillista moniäänisyyttä, tarvitsee yhteisö tavoitteeseen pääsyä varten ihmisten osallistumista ja osallistamista. Seurakunnallinen kulttuurijulkisuus voisi tapahtua median väliintulon mahdollistamalla tavoilla suhteessa vaikeissa tilanteissa elävien henkilöiden asemaan, ja tässä tapauksessa kansalaisten kulttuurillisen ja jossain määrin myös käytäntöihin ja lähimmäisiä koskeviin arvoihin vaikutettaisiin kirkollisesta perinteestä. Eräänä tarkentamista vaativana tekijän yhteisöllisyydessä on nyky-yhteiskunnassa voimistuva narsismi, jonka seurauksena esimerkiksi julkisoissa vaikuttavat henkilöt saattavat asettaa omat etunsa etusijalle tai nostaa itseään esiin henkilökohtaisen korostamisen kautta.

Kirjallisen julkisuuden (5.1.3.) lähtökohtana toimii yhteisöjen tietoisuus poliittisen ja kirjallisen kulttuurin määritteistä ennen niiden esittämistä massayleisölle ja yleisölle. Kirjallinen julkisuus tapahtuu mediassa, ja yhteisö tekee valitsemistaan yhteisöllisyyttä aikaan saavista asioista lupauksia, jolloin julkison vastuulle jää lupauksen toteuttaminen käytännössä. Yhteisöjen ei tule esittää kulttuurimääritteistään sellaisia lupauksia, joita se ei kykene toteuttamaan. Tästä syystä sen on osoitettava kohderyhmilleen vain saavutettavissa olevia toimintamalleja.

LÄHDELUETTELO

Alho, Arja (2004) Silent democracy, noisy media. Academic dissertation. Helsinki: Univ. of Helsinki, Faculty of Social Sciences, Department of Sociology s. 334.

Amit, Vered (ed.) (2002) Realizing Community: Concepts, Social Relationships and Sentiments. London and New York: Routledge.

Baudrillard. Jean (1983) Simulations. Semiotext(e). .

Blumer, Herbert (1969) Symbolic Interactionism. Perspective and Method. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Baker, Edwin C. (2002) Media, Markets and Democracy. Communication Society and Politics. Cambridge: Cambridge University Press.

Baran, Stanley J, Davis, Dennis K. (2000) Mass Communication Theory. Foundations, Ferment, and Future. Belmont: Wadsworth

Baum, Nancy (1998) Tune in, Log On: Soaps, Fandom, and Online Community teoksessa Jones, S. (ed.) Cybersociety 2.0: Revisiting Computer-Mediated Communication and Community. London: Sage.

Bell, Catherine (1992) Ritual Theory, Ritual Practice. Oxford: Oxford University Press.

Bell, Colin and Newby, Howard (1976) Communion, Communalism, Class and Community Action: The Sources on New Urban Politics teoksessa Herbert, D. And Johnson, R. (eds.) Social Areas in Cities, Vol. 2. West Sussex: Wiley.

Besette, Joseph M. (2002). "Deliberative Democracy: The Majority Principle in Republican Government" teoksessa How Democratic is the Constitution? Washington, D.C.: AEI Press.

Blumler, Jay. G, Gurevitch Michael (1995) The Crisis of Public Communication. London: Routledge.

Buckingham, David (2003) Media Education. Literacy, Learning, and Contemporary Culture. Cambridge: Polity Press.

- Carey, James W. (2/1994) Tampere: Tiedotustutkimus-lehti: Viestintä kulttuurillisesta näkökulmasta. Ilmestynyt alun perin vuonna 1975 otsikolla A Cultural Approach to Communication.
- Carey, James W (2009) Communication as Culture. Essays on Media and Society. New York: Routledge.
- Castells, Manuel (2001) The Internet Galaxy. Reflections on the Internet, Business, and Society. Oxford: Oxford University Press.
- Clausse, Roger (1963) Les nouvelles : Synthèse critique. Bruxelles: Université libre de Bruxelles.
- Cohen, Bernard C: (1963) The Press and Foreign Policy. Princeton: Princeton Univ. Press.
- Couldry, Nick (2003) Media Rituals. A Critical Approach. London: Routledge.
- Couldry, Nick, Livingstone Sonia, Markham, Tim. (2007) Media Consumption and Public Engagement: Beyond the Presumption of Attention. London: Palgrave Macmillan.
- Dempsey, Ken (1998) Community, Experience and Explanations teoksessa Kellehear, Allan (ed.) Social Self, Global Culture. Oxford: Oxford University Press.
- Dewey, John (2006) Julkinen toiminta ja sen ongelmat. Tampere: Vastapaino.
- Dreher, Tanja (2010) Community Media intervention teoksessa Abdalla, M, Ewart, J. & Rane, H. (eds.) Islam and the Australian News Media. Melbourne: Melbourne University Press, pp. 185.
- Durkheim, Èmile (1912/1980) Uskontoelämän alkeismuodot, Australialainen toteemijärjestelmä. Suom. Seppo Randell (alkup. 1912). Helsinki: Tammi.
- Elliott, Philip (1982) Press Performance as Political Ritual teoksessa Christian, Harry (ed.) (1980) The Sociology of Journalism and the Press. Staffordshire: University of Keele.
- Ellis, John (1998) Cinema and Television: Laios and Oedipus (article). Cinema Futures: Cain, Abel or Cable? Elsaesser, Thomas; Hoffmann, Kay. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Elster, Jon (ed.) (1998) Deliberative Democracy. Cambridge: Cambridge University Press.
- Foster, Derek (1997) Community and Identity in the Electronic Village teoksessa Porter, D. (ed.) Internet Culture. London: Routledge.
- Fuller, Linda K. (ed.) (2007) Community Media: International Perspectives. Gordonsville: Palgrave Macmillan.

Gauntlett, David (ed.) (2000) *Web.Studies: Rewiring Media Studies for the Digital Age*. Oxford: Oxford University Press.

Giddens, Anthony (1987) *A Contemporary Critique of Historical Materialism*. University of Berkeley: California Press.

Glasser, Theodore & Craft, Stephanie (1997) *Public Journalism and the Search for Democratic Ideals*. Chicago: Paper presented at the annual meeting of the Association for Education in Journalism and Mass Communication.

Goldschmidt, M. L. (1957) *Publicity, Privacy, Secrecy*. *The Western Political Quarterly*. Bd. 7. 401.

Habermas, Jürgen: *Julkisuus* (1985) *Tiedotustutkimus* 3/1985.

Habermas, Jürgen (2004) *Julkisuuden rakennemuutos*. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hankamäki, Jukka (2003) *Dialoginen filosofia. Teoria, metodi ja politiikka*. Helsinki: Yliopistopaino.

Helsingin Sanomat 31.1.2014. Pro Radio Helsinki –ryhmä; Radio Helsingin internetsivut. www.radiohelsinki.fi

Holmes, David (2007) *Communication Theory. Media, Technology, Society*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.

Howley, Kevin (ed.) (2010) *Understanding Community Media*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.

Howley, Kevin (2005) *Community Media. People, Places, and Communication Technologies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Howley, Kevin (ed.) (2013) *Media Interventions*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

Heikkilä, Heikki, Ahva, Laura, Siljamäki, Jaana & Valtonen, Sanna (2012) *Kelluva kiinnostavuus. Journalismin merkitys ihmisten sosiaalisissa verkostoissa*. Tampere: Vastapaino.

Isohookana Heli (2007) *Yrityksen markkinointiviestintä*. Juva: WSOY.

Jenkins, Henry (1998) *Star Trek rerun, read, rewritten: Fan writing as textual poaching*. *Critical Studies in Mass Communication*, 5(2):85-107. Abingdon: Taylor & Francis Group. <http://tandfonline.com>.

Johdatus Viestintätieteisiin 2 (2013) Tampereen Yliopisto

Johdatus Viestintätieteisiin 3 (2013) Tampereen Yliopisto.

Kauhanen, Erkki, Kaivo-oja, Jari, Hautamäki, Antti (2007) Innovaatiomedia: Journalismi tulevaisuuden tekijänä. Helsinki: Gaudeamus.

Kivikuru, Ullamaija & Kunelius, Risto (toim.) (1998), Viestinnän jäljillä: Näkökulmia uuden ajan ilmiöön. Helsinki: WSOY.

Kortesuo, Katleena (2014) Sano se someksi. Ammattilaisen käsikirja sosiaaliseen mediaan. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari.

Kunelius, Risto (2003) Viestinnän vallassa. Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kuutti, Heikki ja Puro, Jukka-Pekka (1998) Mediasanasto. Jyväskylä: Atena.

Kymlickan, Will (1989) Liberalism, Community, and Culture. Oxford: Oxford University Press.

Lasswell, Harold (1948). Bryson, L (ed.) The Structure and Function of Communication in Society. The Communication of Ideas. New York: Institute for Religious and Social Studies.

Laukkanen, Tero (2003) Hei, me faniudutaan. Internetin televisiofanit digiajan osallistuvan mediakulttuurin tiennäyttäjinä. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto.

Levy, Justin R. (2010) Facebook Marketing. Designing Your Next Marketing Campaign. Indianapolis: Que Publishing.

Lukes, Steven (1973) Individualism. New York: Harper & Row.

Luskin, Robert C, Fishkin, James S., Jowell, Roger (2002) Considered opinions: Deliberative polling in Britain. Cambridge: British Journal of Political Science, 32, 455-487.

Maia, Rousiley C. M. (2012) Deliberation, the Media and Political Talk. New York: Hampton Press, Inc.

Matikainen, Janne (toim.) (2011) Muuttuvat mediat – haasteelliset sukupolvet. Tampere: Management Institute of Finland Oy.

McAfee, Noëlle (2008). Democracy and the Political Unconscious. New York: Columbia University Press.

Markkinointi&Mainonta (9/2014) Analyysi: Se siitä Ylen raharauhasta.

Markkinoiti&Mainonta (11/2014) Sanomalehdet sätkivät noidankehässä.

Martín-Barbero, Jesús (1993) *Communication, Culture and Hegemony. From the Media to the Mediations*. London: SAGE.

Martín-Barbero, Jesús, Laverde Toscano, María Cristina, Reguillo, Rossana (1998) *Mapas nocturnos. Diálogos con la obra de Jesús Martín-Barbero*. Bogotá: Siglo del Hombre Editores/DIUC.

McLuhan, Marshall (1984) *Ihmisen uudet ulottuvuudet*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

McQuail, Denis (2010) *McQuail's Mass Communication Theory*. London: SAGE Publications Inc.

Nordfors, David (2003) *The Concept of Innovation Journalism and a Programme for Developing it*. Stockholm: Vinnova Information VI 2003:5. 18 sivua.

Pantti, Mervi & Sumiala, Johanna (2009) *Till death do us join: media, mourning rituals and the sacred centre of the society*. *Media, Culture & Society*, Vol. 31 (1) 119-135. London: SAGE.

Pietilä, Veikko ja julkisuuspiiri (2010) *Julkisot, yleisöt ja media. Suomennuksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista*. Tampere: Tampere University Press.

Pönkä, Harto (2014) [www://harto.wordpress.com](http://harto.wordpress.com). Suomalaiset Facebookissa 2011-2014 – käyttäjämäärät ja kuvaajat.

Ramonet, Ignacio (2011) *Mediaräjähdys. Journalismi hajonneen viestinnän aikakaudella*. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Rawls, John (1971) *A Theory of Justice*. Cambridge: Harvard University Press.

Rickman, Hans Peter (1976) *Dilthey_ Selected Writings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ridell, Seija (4/2002) *Tiedotustutkimus-lehti: Mediajulkisuus ja tutkimuksen yhteiskuntavastuu. Riittääkö julkisviestinnän tutkijoille sisällöntuottajan rooli?* Tampere.

Rothenbuhler, Eric (1998) *Ritual Communication: From Everyday Conversations to Mediated Ceremony*. Thousand Oaks: SAGE.

Ross, Karen & Nightingale, Virginia (2003) *Media and Audiences. New Perspectives*. Maidenhead: Open University Press.

Schramm, Wilbur (ed.) (1961) *The process and effects of mass communication*. University of Urbana: Illinois Press.

- Siisiäinen, Martti (1996) Suomalaisen yhdistyselämän kehitys. Toim. Virve Riikonen ja Martti Siisiäinen. Helsinki: Teos Yhdistys 2000. Opetustoiminnan Keskusliitto.
- Slevin, James (2000) The Internet and Society. Cambridge: Polity.
- Sumiala, Johanna (2010) Median rituaalit. Johdatus media-antropologiaan. Tampere: Vastapaino.
- Thompson, John B. (1995) The Media and Modernity. A social theory of the media. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Touraine, Alain (1998) Sociology without Society. Current Sociology, Vol. 46, No.2: 119-145. London: Sage. London.
- Turkle, Sherry (1995) Life on the screen: identity in the age of the Internet. New York: Touchstone.
- Turner, Victor (1969/2007) Rituaali, rakenne ja communatis. Suom. Maarit Forde (alkup. 1969). Helsinki: Summa.
- Tönnies, Ferdinand (1955) Community and Association. London: Routledge & Kegan Paul.
- Tönnies, Ferdinand (1963) Community and Society. New York: Harper & Roe.
- Välipakka, Tuija, Lehtosaari, Arja (2007) Sata tapaa tappaa sielu. Narsismin uhrit kertovat. Jyväskylä: Ajatus Kirjat.
- Westley, Bruce, MacLean, Malcolm S. (1957) Models of Communication. www.communicationtheory.com.
- Whittle, David B. (1996) Cyberspace: The Human Dimension. New York: W.H. Freeman.
- Williams, Raymond (1983) Towards. London: Chatto and Windus/Hogarth.
- Willson, Michelle (1997) Community in the Abstract teoksessa Holmes, D. (ed.) Virtual Politics: Identity and Community in Cyberspace. London: SAGE.
- Wise, John Macgregor (1997) Exploring Technology and Social Space. London: SAGE.

ELEKTRONISET LÄHTEET

Callaghan, Karen and Schnell, Frauke (2001) Assessing the Democratic Debate: How the News Media Frame Elite Policy Discourse. Abingdon: Taylor & Francis Group.
<http://taylorandfrancisgroup.com>.

Harry Knowles, Texas, (www.aint-it-cool-news.com).

Katso, kuinka moni ikäisesi suomalainen on Facebookissa. Yle uutiset 5.3.2013.
http://yle.fi/uutiset/katso_kuinka_moni_ikaisesi_suomalainen_on_facebookissa/6522711.

Nokian kaupunki www.nokiankaupunki.fi.

Tilastokeskus (2011) www.stat.fi/til/akay/2009/04/akay_2009_04_2011-09-16_tau_002_fi.html.

Voice of San Diego (www.voiceofsandiego.org).

www.yle.fi/kotimaa 23.6.2014.

HENKILÖHAASTATTELUT

Sähköposti:

Ojatalo Jaana, yhteyspäällikkö, Aamulehden mediamarkkinointi. 1.7.2014.

Haastattelutilaisuus:

Nokian seurakunta 7.4.2014

Salminen, Lauri, kirkkoherra

Honkaniemi, Marko, tiedottaja

Nokian kaupunki 14.4.2014

Honkanen, Erika, kulttuurisihteeri

Kari, Päivi, kirjastotyöntekijä

Taponen, Ulla, nuoriso-ohjaaja

LIITE 1.

Kutsu haastattelutilaisuuteen

Jari Hemmilän pro gradu -työ ”Yhteisön kehittäminen yhteisölliseen mediavaikuttavuuteen”

Pro gradun aikatauluksi on asetettu kuluvan vuoden syyskesä. Tutkielma jakautuu aiheen teoreettiseen tarkasteluun, empiiriseen tutkimukseen sekä teorian ja tutkimuksen toisiinsa yhdistämisen avulla tehtäviin johtopäätöksiin.

Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Nokian kaupungin ja Nokian seurakunnan kanssa.

Nokian kaupungin yhteisöllisyyttä koskeva keskustelumuotoinen haastattelutilaisuus on sovittu järjestettäväksi Kerholan Antin kammarissa **14.4.2014 kello 14-16** välisenä aikana. Nauhoitettavassa keskustelussa käsitellään vapaamuotoisella tavalla aiheita:

YHTEISÖ	YHTEISÖLLISYYS	VIESTINTÄ
MEDIA	YLEISÖ	JULKISUUS

Pyydän osallistujia ystävällisesti pohtimaan kuuden termin määritteitä kohdallaan so. millaisia ajatuksia ne teissä herättävät. Esimerkiksi ”mitä mielestänne on yhteisöllisyys”, miten se tällä hetkellä toteutuu työssänne, ja mitä muuta se voisi olla.

Toinen mahdollinen tilaisuus järjestetään samassa paikassa **28.4.2014 kello 14-16** välisenä aikana, mutta tästä asiasta sovitaan ensimmäisen tilaisuuden yhteydessä.

Jakelu: Erika Honkanen
Päivi Kari
Hannu Sassi
Ulla Taponen

Ystävällisin terveisin

Jari Hemmilä
040-152 6000